

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Špela Kastelec

**Pomen informiranja o športni rekreaciji za ljudi z
ovirami**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Špela Kastelec

Mentor: doc. dr. Liljana Rihter

Somentor: doc. dr. Ana Marija Sobočan

Naslov diplomske naloge: Pomen informiranja o športni rekreaciji za ljudi z ovirami

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Št. strani: 123

Št. slik: 1

Št. prilog: 3

Št. virov: 51

Deskriptorji: telesne ovire, hendikep, športna rekreacija, vključevanje, dostopnost, informiranje.

Povzetek: V diplomskem delu sem predstavila vidike koncepta hendikepa, omenila pravice ljudi z ovirami in socialno vključenost, kjer sem želela poudariti ne le vključevanje v javnem prostoru, temveč predvsem pogosto spregledano vključevanje v družabno življenje, hobije in različne interesne dejavnosti. Izpostavila sem razumevanje besede »drugačnost«, ki jo tako radi pripisujemo ljudem z ovirami. Ena od mojih ugotovitev skozi pisanje diplomskega dela je bila zagotovo zagata okoli uporabljene terminologije, ki jo uporabljamo za identificiranje ljudi z oviro. Najpomembnejše sporočilo diplomskega dela sem želela prikazati v dejstvu, da telesna ovira ne pomeni konec družabnega in športnega življenja, temveč gre za drugo vrsto izziva. S kvantitativno raziskavo sem z anketnim vprašalnikom na neslučajnostnem vzorcu 99 oseb ugotovila, da večino ljudi z ovirami spodbudi k športni rekreaciji pozitivni učinek športa na njihovo psihofizično počutje ter druženje s prijatelji in znanci. Vprašani so v večini zadovoljni s ponujenimi športnimi panogami v njihovem kraju. Največ informacij prejmejo v lokalnem društvu. Malo manj kot polovica anketiranih je že zasledilo oglasna sporočila za športno rekreacijo, kjer so na sliki ali besedilu ljudje z ovirami in ljudje brez ovir. Še bolj odločno pa so izrazili voljo, da bi se udeležili športne rekreacije, ki bi bila razpisana tako za ljudi z ovirami kot za ljudi brez ovir. Športna rekreacija pomaga ohranjati psihofizično moč, a je hkrati tudi pomemben dejavnik vključevanja oseb z oviro v družbeno okolje.

Title: The importance of providing information on recreation for people with disabilities.

Terms: physical impediments, handicap, recreation, integration, accessibility, information provision.

Abstract: In this paper I presented aspects of the concept of handicap, mentioned the rights of people with disabilities and the social inclusion, where I especially wanted to emphasize not only the involvement in the public sphere but in particular the often overlooked involvement in the social life, hobbies and various extracurricular activities. I set out the understanding of the phrase "being different", which people so fondly attribute to people with disabilities. One of my findings through the writing of the thesis was definitely a quandary about the terminology used to identify people with disabilities. The most important message I wanted to convey through this paper is that a physical obstacle does not mean the end of social and sporting life; it is rather a different type of challenge. A quantitative study with a questionnaire given to a non-random sample of 99 people found that the majority of people with disabilities are encouraged to do recreation activities because of the positive impact the sport has on their physical and mental health and socializing with friends and acquaintances. The majority of the respondents were satisfied with the sports events in their place. They received most of the information on the events at the local club. A little less than half of the respondents have already noticed advertisements for recreation with a picture or text that included people with handicaps or people without them. They even more strongly expressed their intention to participate in recreation, which would be tendered both for the people with disabilities and people without them. Recreation helps to maintain physical and mental strength and is also an important factor in the integration of persons with disabilities in the social environment.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Špela Kastelec

**Pomen informiranja o športni rekreaciji za ljudi z
ovirami**

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter
Somentorica: doc. dr. Ana Marija Sobočan

Ljubljana, 2016

KAZALO VSEBINE

1	Teoretski uvod	1
1.1	Hendikep in stigmatizacija.....	1
1.1.1	Hendikep skozi zgodovino	7
1.2	Pravice oseb z ovirami	8
1.3	Socialno vključevanje oseb z ovirami	14
1.3.1	Vključevanje.....	14
1.3.2	Informiranje.....	19
1.4	Akcijski projekti v času študija	22
2	Opredelitev problema.....	25
3	Metodologija	28
3.1	Vrsta raziskave.....	28
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov	28
3.3	Populacija in vzorčenje.....	28
3.4	Zbiranje podatkov.....	29
3.5	Obdelava in analiza podatkov	29
4	Rezultati.....	30
4.1	Demografski podatki.....	30
4.2	Šport za osebe z ovirami.....	33
4.3	Preverjanje hipotez.....	50
5	Razprava	56
6	Sklepi.....	59
7	Predlogi.....	61
8	Literatura in viri	63
9	Priloge.....	69
9.1	Anketni vprašalnik	69
9.2	Tabele	78
9.3	Tabele za preverjanje hipotez	97
10	Povzetek.....	134

KAZALO SLIK

Slika 1.1: Organiziranost športa v Sloveniji	21
--	----

KAZALO GRAFOV

Grafikon 4.1. Struktura vzorca glede na spol (n = 91 = 100 %)	30
Grafikon 4.2. Struktura vzorca glede na starost (n = 96 = 100 %)	30
Grafikon 4.3. Struktura vzorca glede na zaposlitveni status (n = 96 = 100 %)	31
Grafikon 4.4. Struktura vzorca glede na mesečni prihodek (n = 92 = 100 %)	31
Grafikon 4.5. Struktura vzorca glede na regijo (n = 93 = 100 %)	32
Grafikon 4.6. Struktura vzorca glede na kraj bivanja (n = 93 = 100 %)	33
Grafikon 4.7. Poznavanje športnih panog za ljudi z ovirami (n = 92 = 100 %)	33
Grafikon 4.8. Treniranje športne panoge – DA (n = 66 = 100 %)	34
Grafikon 4.9. Plavanje – pogostost treniranja/vadbe (n = 26 = 100 %)	35
Grafikon 4.10. Atletika – pogostost treniranja/vadbe (n = 14 = 100 %)	35
Grafikon 4.11. Košarka – pogostost treniranja/vadbe (n = 10 = 100 %)	36
Grafikon 4.12. Zadovoljstvo s ponudbo športnih panog v domačem kraju (n = 82 = 100 %)	36
Grafikon 4.13. Število ur, namenjenih športni rekreaciji (n = 80 = 100 %)	37
Grafikon 4.14. Vir, kjer ljudje z ovirami prejmejo informacije (n = 81 = 100 %)	37
Grafikon 4.15. Uporabniki iščejo informacije (n = 76 = 100 %)	38
Grafikon 4.16. Dejanski način informiranja (n = 76 = 100 %)	39
Grafikon 4.17. Primernost informacij (n = 77 = 100 %)	39
Grafikon 4.18. Najbolj ustrezen način obveščanja (n = 76 = 100 %)	40
Grafikon 4.19. Želja po prejemanju informacij (n = 76 = 100 %)	40
Grafikon 4.20. Poznavanje oglasnih sporočil za športno rekreacijo (n = 77 = 100 %)	41
Grafikon 4.21. Udeležba na vadbi, razpisani za vse (n = 72 = 100 %)	42
Grafikon 4.22. Lokalno društvo/zveza – izbor športnih panog (n = 63 = 100 %) ..	42
Grafikon 4.23. Lokalno društvo/zveza – lokacija treninga/izvedbe (n = 58 = 100 %)	43
Grafikon 4.24. Infosport – izbor športnih panog (n = 52 = 100 %)	44

Grafikon 4.25. Infosport – lokacija treninga/izvedbe (n = 46 = 100 %)	44
Grafikon 4.26. Individualna vadba – izbor športnih panog (n = 50 = 100 %)	45
Grafikon 4.27. Individualna vadba – lokacija treninga/izvedbe (n = 43 = 100 %) .	45
Grafikon 4.28. Spodbude k treningu in športni rekreaciji (n = 70 = 100 %)	46
Grafikon 4.29. Primernost objektov, v katerih vadijo (n = 56 = 100 %).....	46
Grafikon 4.30. Dovolj časa za športno rekreacijo (n = 68 = 100 %).....	47
Grafikon 4.31. Razlogi za ne ukvarjanje z rekreacijo (n = 36 = 100 %)	47
Grafikon 4.32. Struktura vzorca glede na (n = 45 = 100 %)	48
Grafikon 4.33. Denar, namenjen športni rekreaciji (n = 66 = 100 %).....	49
Grafikon 4.34. Pomoč donatorjev in sponzorjev (n = 67 = 100 %)	49
Grafikon 4.35. Spodbuda za športno rekreacijo (n = 66 = 100 %).....	50

KAZALO TABEL

Tabela 8.1. Struktura vzorca glede na spol (n = 91 = 100 %)	78
Tabela 8.2. Struktura vzorca glede na starost (n = 96 = 100 %)	78
Tabela 8.3. Struktura vzorca glede na zaposlitveni status (n = 96 =100 %).....	78
Tabela 8.4. Struktura vzorca glede na mesečni prihodek (n = 92 = 100 %)	79
Tabela 8.5. Struktura vzorca glede na regijo (n = 93 =100 %)	79
Tabela 8.6. Struktura vzorca glede na kraj bivanja (n = 93 = 100 %)	80
Tabela 8.7. Poznavanje športnih panog za ljudi z ovirami (n = 92 = 100 %)	80
Tabela 8.8. Treniranje športne panoge (n = 66 = 100 %).....	81
Tabela 8.9. Plavanje – pogostost treniranja/vadbe (n = 26 = 100 %)	81
Tabela 8.10. Atletika – pogostost treniranja/vadbe (n = 14 = 100 %)	82
Tabela 8.11. Košarka – pogostost treniranja/vadbe (n = 10 = 100 %).....	82
Tabela 8.12. Zadovoljstvo s ponudbo športnih panog v domačem kraju (n = 82 = 100 %).....	83
Tabela 8.13. Struktura vzorca glede na število ur, namenjenih športni rekreaciji (n = 80 = 100 %).....	83
Tabela 8.14. Vir, kjer prejemaajo ljudje z ovirami informacije (n = 81 = 100 %)	84
Tabela 8.15. Viri informacij o terminih vadbe (n = 76 = 100 %)	84
Tabela 8.16. Način informiranja (n = 76 = 100 %)	85
Tabela 8.17. Primernost informacij (n = 77 = 100 %)	85

Tabela 8.18. Najbolj ustrezen način obveščanja (n = 76 = 100 %)	86
Tabela 8.19. Struktura vzorca glede na željo prejemanja informacij (n = 76 = 100 %)	86
Tabela 8.20. Poznavanje oglasnih sporočil za športno rekreacijo (n = 77 = 100 %)	87
Tabela 8.21. Udeležba na vadbi, razpisani za vse ljudi (n = 72 =100 %)	87
Tabela 8.22. Zadovoljstvo pri izboru športnih panog in lokacije za trening pri članih lokalnih društev/zvez (n = 63 = 100 %), (n = 58 =100 %)	88
Tabela 8.23. Zadovoljstvo pri izboru športnih panog in lokacije za trening pri članih Infosporta (n = 52 = 100 %), (n = 46 = 100 %)	89
Tabela 8.24. Zadovoljstvo pri izboru športnih panog in lokacije za trening pri anketirancih, ki koristijo individualno vadbo (n = 50 =100 %), (n = 43 = 100 %)	90
Tabela 8.25. Spodbude k treningu in športni rekreaciji (n = 70 =100 %)	91
Tabela 8.26. Primernost značilnosti objekta, v katerem vadijo	92
Tabela 8.27. Dovolj časa za športno rekreacijo (n = 68 =100 %)	92
Tabela 8.28. Razlogi za pomanjkanje časa za ukvarjanje z rekreacijo (n = 36 = 100 %)	93
Tabela 8.29. Športne panoge, s katerimi bi se ukvarjali, če ne bi bilo zgoraj omenjenih razlogov (n = 45= 100 %)	94
Tabela 8.30. Denar namenjen športni rekreaciji (n = 66 = 100 %)	95
Tabela 8.31. Pomoč donatorjev in sponzorjev (n = 67 = 100 %)	95
Tabela 8.32. Spodbuda za športno rekreacijo (n = 66 = 100 %)	96
Tabela 8.33. Koliko športnih panog za hendikepirane poznate – frekvenca in odstotki	97
Tabela 8.34. Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji – frekvenca in odstotki	98
Tabela 8.35. Koliko športnih panog za hendikepirane poznate – frekvenca in delež glede na grupiranje podatkov	99
Tabela 8.36. Opisne statistike pri t-testu	99
Tabela 8.37. Opisne statistike pri t-testu za spremenljivki poznavanje športnih panog glede na število ur namenjenih športni rekreaciji	100
Tabela 8.38. Rezultati t-testa za spremenljivki poznavanje športnih panog glede na število ur namenjenih športni rekreaciji	101

Tabela 8.39. Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji – frekvenca in delež.....	102
Tabela 8.40. Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji – frekvenca in delež glede na grupiranje podatkov.....	103
Tabela 8.41. Rezultati testa deležev za spremenljivko kaj vas najbolj spodbudi k treningu športne rekreacije	104
Tabela 8.42. Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane – frekvenca in delež.....	105
Tabela 8.43. Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane – frekvenca in delež glede na grupiranje podatkov.....	106
Tabela 8.44. Rezultati testa deležev za spremenljivko, kje ste izvedeli za športno panogo	107
Tabela 8.45. Kakšen je vaš trenutni zaposlitveni status – frekvenca in deleži glede na grupiranje podatkov	108
Tabela 8.46. Opisne statistike pri t-testu za spremenljivki ure namenjene športni rekreaciji glede na zaposlitveni status	108
Tabela 8.47. Rezultati t-testa za spremenljivki ure namenjene športni rekreaciji glede na zaposlitveni status	109
Tabela 8.48. Izbor športnih panog in lokacije treningov glede na posamezne ponudnike (lokalno društvo/zveza, infosport, individualne vadbe) – frekvenca in delež.....	114
Tabela 8.49. Rezultati testa deležev za spremenljivko izbor športnih panog – lokalno društvo/zveza	114
Tabela 8.50. Rezultati testa deležev za spremenljivko izbor športnih panog – Infosport – spletni portal	115
Tabela 8.51. Rezultati testa deležev za spremenljivko izbor športnih panog – individualna vadba izven društev in zvez za šport invalidov	115
Tabela 8.52. Rezultati testa deležev za spremenljivko lokacija treninga – lokalno društvo/zveza	116
Tabela 8.53. Rezultati testa deležev za spremenljivko lokacija treninga/izvedbe – Infosport	116
Tabela 8.54. Rezultati testa deležev za spremenljivko lokacija treninga/izvedbe – individualne vadbe izven društva in zvez za šport invalidov	117

Tabela 8.55. V kateri dohodkovni razred se glede na mesečni prihodek uvrščate – frekvenca in delež	118
Tabela 8.56. Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji – frekvenca in delež	119
Tabela 8.57. V kateri dohodkovni razred se glede na mesečni prihodek uvrščate – frekvenca ali delež glede na grupiranje podatkov.....	120
Tabela 8.58. Opisne statistike pri t-testu za spremenljivki, koliko ur na teden namenite športni rekreaciji glede na mesečni prihodek.....	120
Tabela 8.59. Rezultati t-testa za spremenljivki, koliko ur na teden namenite športni rekreaciji glede na mesečni prihodek.	121
Tabela 8.60. Ali bi se udeležili športne rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi vaše zdravstveno stanje kljub poškodbi dopuščalo takšno vadbo – frekvenca in delež	122
Tabela 8.61. Rezultati testa deležev za spremenljivko ali bi se udeležili športne rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi vaše zdravstveno stanje kljub poškodbi dopuščalo takšno vadbo	123
Tabela 8.62. Ustreznost športnega objekta (glede na posamezne prostore v objektu) – frekvenca in delež	127
Tabela 8.63. Rezultati testa deležev za spremenljivko glede na posamezni del objekta.....	130
Tabela 8.64. Druge možnosti odgovorov – frekvenca in delež.....	132
Tabela 8.65. Rezultati testa deležev za spremenljivko, kaj bi vas spodbudilo, da bi še več časa namenili športni rekreaciji	133

1 Teoretski uvod

1.1 Hendikep in stigmatizacija

V družbi, kjer nas dnevno zasipajo z informacijami, reklamnimi letaki in namišljeno popolnostjo, ki jo redko kdo sploh zna definirati, kaj šele živeti in sprejemati, sem našla motiv za pisanje diplomskega dela o športu in telesno oviranih ljudeh. V slovenskem jeziku in ob prebiranju literature lahko zasledimo več izrazov, ki opredeljujejo različne oviranosti ljudi (ljudje z motnjami v razvoju, invalidi, ljudje s posebnimi potrebami, hendikepirani ...). Sama sem se v nalogi osredotočila na ljudi s telesnimi ovirami. Po mojem mnenju in izkušnjah pa telesna ovira lahko prinese posamezniku notranjo stisko oziroma stisko pri sprejemanju sebe. Telesna ovira, ali je prirojena ali pridobljena tekom življenja, je za večino ljudi specifična, zlasti kar zadeva potreb po prilagoditvi okolja, v katerem oseba biva. Tu ne gre zgolj za prilagoditve javnega prostora, ampak tudi in predvsem zasebnega (Jarskaja-Smirnova 2002). Treba je sprejeti oviro, včasih spremeniti življenjski slog in se postopoma prilagoditi okoliščinam. »Skupno vsem ljudem z oviro je specifična fiziološka nefunkcionalnost, ki je lahko telesna ali duševna in je posledica bolezni, poškodb ali dedne patologije (Pumpernik 1997: 42).« Ravno ta specifična, pogosto vidna ovira s seboj prinese izključenost, diskriminacijo in neenakost. Tako se ljudje s telesnimi ovirami v današnji družbi spopadajo tudi z drugimi (ne zgolj telesnimi) ovirami, ki jih s seboj prinese »drugačnost« od »zdravih« ljudi. Finančna izključenost, arhitektonske ovire (klančina, stopnice, parkirna mesta ...), ovirana je pot do znanja oziroma izobrazbe. Tu je treba poudariti, da si pod besedo »ljudje z ovirami« ne smemo predstavljati le ljudi na invalidskem vozičku, temveč moramo pomisliti tudi na slepe in slabovidne, gluhe in naglušne, torej na vse ljudi, ki imajo kakršnekoli pripomočke, tudi potovalni kovček, voziček z dojenčkom ipd. ter se vprašati, koliko javnih površin je prilagojenih potrebam za enakopravno vključevanje v družbeni vsakdan. Ljudje z ovirami so tudi danes odrinjeni na rob družbe, diskriminirani in imajo pogosto slabše možnosti, kot »zdravi«. Kot predstavi Goffman (Goffman 1963, v Kuklec 2010: 197), izraz stigma izvira iz grščine in pomeni zaznamovanje, označenost, oznako. V antični Grčiji so ga uporabljali za osebe, ki jih je okolica imela za drugačne (npr. kriminalce, sužnje). Po telesu so jih označili z urezninami ali ožganinami, s tem so bili označeni kot pokvarjeni in moralno

oporečni. Označenih oseb naj bi se zlasti na javnih prostorih ljudje izogibali. Kasneje se je izraz začel uporabljati tudi za fizične ali psihične značilnosti ljudi, ki jih je družba opredelila kot sramotne in diskreditirajoče (Kuklec 2010: 197).

Z razvojem družbe sta se razvila dva izstopajoča modela obravnave ljudi z ovirami: medicinski in socialni model (Shakespeare 1996; Darling 2013, v Ule 2013: 9). Pri tem pa ne smemo pozabiti še na moralni model ter rehabilitacijski model, ki tudi s seboj prineseta družbeno oviro. »Medicinski model obravnava oviro kot posledico poškodbe/bolezni, torej se osredotoča na fizične razlike. Ljudje z ovirami so definirani kot tista skupina, katerih telesa delujejo na drugačen način ali so videti drugače« (Shakespeare 1996, v Ule 2013: 9). Izoblikoval se je v 19. stoletju z razvojem medicine. Ključni element tega pristopa je prilagajanje. Medicinski koncept sem razumela kot družbeni pritisk navidezne enakosti v smislu, da je le določena podoba ljudi ustrezna, sprejemljiva za družbo. Kar je »drugačno«, ni primerno. V tem modelu je 'invalidnost' problem posameznika – človeka z oviro, ki je nastala zaradi bolezni ali nesreče. Osebo z oviro postavi v položaj pasivnega prejemnika pomoči. Medicinski koncept izhaja iz koncepta normalnosti (Ule 2013: 9–10). Pri pisanju diplomskega dela sem se ves čas spraševala, kaj pravzaprav v današnji družbi pomeni »normalnost«. Kako jo sploh lahko definiramo in opredelimo? Če se ozremo okoli sebe, so danes koncepti vrednot, norme in »pravila dovoljenega«, sprejemljivega spreminjajo hitreje kot kadarkoli v zgodovini družbe. Rutar (1996: 9) glede meje, ki jo sami zarišemo, opozori: »Meja je namreč samo način interpretiranja /.../, ki z interpretacijo šele nastaja. Ne obstaja najprej meja, šele nato pozneje pa jo odkrijemo in razložimo.« Medicinski model namreč predpostavlja določene standarde, od katerih se ljudje z ovirami odklanjajo. »Koncept normalnosti, kot ga poznamo danes, se je razvil v devetnajstem stoletju s prvimi sistematizacijami bolezni in ukrepi vlad glede javnega zdravstva. Pojem normalnega in patološkega se je od takrat iz območja medicine razširil na skoraj vsa območja življenja. Ne le posamezniki, tudi skupine so postale predmet ocenjevanja in delitve na normalne ali nenormalne. Ne presojava samo tega, kakšni ljudje so, ampak tudi kakšni naj bi bili. Normalno se razume kot tisto, kar je prav in primerno.« (Canguilhem 1987, v Ule 2013: 9). Tako je od začetka benigna beseda »normalen« postala eno od najmočnejših ideoloških orodij dvajsetega stoletja (Ule 2013). Stranska veja medicinskega modela je rehabilitacijski model. Po njem je ovira primanjkljaj, ki ga je

treba ozdraviti s pomočjo rehabilitacijskih strokovnjakov. Cilj rehabilitacijskega modela je, da s pomočjo določene terapije (re)integrira ljudi z oviro nazaj v družbo. Posledica rehabilitacijskega modela je pogosto slabše plačan delovni položaj osebe z oviro (Dominelli 2005: 21). Zgodovinsko najstarejši je moralni model. Oviro opredeli kot posledico greha in krivde. Priznanje ovire predstavlja sram, ki lahko ovira življenje osebe z oviro in njene družine, saj ovira prizadene njihov status v skupnosti (Dominelli 2005: 21). Zgoraj sem opredelila tri tradicionalne obravnave ovir, socialni model pa prinese nov pogled na oviro.

V učnem gradivu Darje Zaviršek (2010) je zapisano pogosto spregledano dejstvo, »da se bo večina svetovne populacije v nekem trenutku v življenju soočila z eno izmed oblik hendikepa, da večina telesnih in mentalnih ovir ni podedovanih in ne obstajajo od rojstva, temveč pridobljenih v času posameznikovega življenja, ter da različnih vrst hendikepa – tudi intelektualnih – ne moremo raziskovati, ne da bi razumeli vpliv revščine, rasizma, drugih oblik nasilja in večgeneracijske prikrajšanosti na zdravje ljudi v nepravičnih družbah« (Zaviršek 2010).

Pot k spremembam avtorji in aktivisti za pravice ljudi z ovirami vidijo v premiku od medicinskega k socialnemu modelu hendikepa. Koncept hendikepa (angl. disability, nem. Behinderung) je »družbeni konstrukt, njegovi pomeni, pojavne oblike in položaj hendikepiranih ljudi v različnih delih sveta so zgodovinsko, kulturno in socialno pogojeni in se med seboj močno razlikujejo.« (Zaviršek 2014). V zahodni družbi, kjer je popularno, da je človek na videz »zdrav«, uspešen in neutrudljiv, je hendikep obravnavan kot družbeno nezaželen oz. človekova »nesreča«.

Sredi 20. stoletja se je razvil koncept hendikepa. Sama beseda hendikep je povezana s krimsko vojno v letih od 1853 do 1856 med Rusijo in Turčijo na eni in Veliko Britanijo, Francijo in Piemontom na drugi strani. Vojaki naj bi namreč beračili in v roki (hand) držali klobuk (cap) (Rutar 1996). Koncept hendikepa izhaja iz predpostavk:

- da je družbeno konstruiran in zato spreminjajoča se kategorija;
- da fizične in mentalne poškodbe same po sebi niso kriterij človeškosti;
- da fizične in mentalne poškodbe ne vplivajo neposredno na kvaliteto življenja posameznice in posameznika;

- da izkušnja hendikepa ni univerzalna, temveč individualna (Zaviršek 2005).

Izraz hendikep se v sodobni družbi uveljavlja pod vplivom idej o normalizacije ljudi z ovirami v procesu dela, izobraževanja in družabnega življenja nasploh, kamor zagotovo lahko vključimo tudi športno rekreacijo, ki sem jo vključila v raziskovalni del naloge. Kot navajata Čandek in Gorenc (2007: 24–25), hendikep ni drugo ime za invalidnost, temveč temelji na konceptu. Sama verjetno lažje razumem in sprejemem koncept hendikepa, ker sem izkusila nemoč zaradi bolezni, ki mi občasno postavi oviro, medtem ko težje sprejemem medicinski model hendikepa, ki obravnava bolezen oziroma poškodbo izrazito iz medicinske definicije, kaj/česa je taka oseba (ne)zmožna.

»V Sloveniji so uvedli zagovorništvo, osebno asistenco, politično participacijo, zahteve po novih medijskih podobah in spremembe zakonodaje, razkrivanje zlorab ipd. Vendar v Sloveniji zakonodaja o njih še vedno piše kot o »invalidih«, torej o šibkih, slabotnih in dela nezmožnih ljudeh. Z drugimi besedami, le peščici strokovnjakov in množici hendikepiranih aktivistov gre zasluga, da sta se tudi v socialnem delu v Sloveniji v drugi polovici devetdesetih let razvila študij hendikepa in praksa vključevanja s poudarkom na neodvisnem življenju, plačani zaposlitvi in drugačnih javnih podobah, ki zmanjšujejo stigmo in spodbujajo politično participacijo oviranih ljudi. Med začetnike, ki so o utelešeni razliki razmišljali v pisanju in poučevanju, sodijo Tanja Lamovec, Dušan Rutar, Elena Pečarič, Klaudija Poropat, Emil Bohinc, Luj Šprohar, Marino Kačič in Darja Zaviršek« (Zaviršek 2014: 134).

Dojemanje hendikepa kot odstopanje od normalnega stanja ima globoke posledice za življenje ljudi z ovirami, za njihovo identiteto, pa tudi za porazdelitev odgovornosti za njihovo telesno in duševno stanje ter počutje (Ule 2013: 9). »Socialni model hendikepa se je razvil, da bi izzval oziroma oporekal medicinskemu modelu v razlagi hendikepa predvsem tako, da je definiral razliko med poškodbo, ki je znotraj osebe, in oviro, ki je rezultat omejitev znotraj družbe.« (Shakespeare in Watson 2001, v Ule 2013: 10). Torej ni človek tisti, ki živi z oviro in jo mora sprejeti, družba je tista, ki sama sebi nalaga breme »normalnega« ali sprejemljivega in s tem postavlja meje neenakosti in stigmatizacije. »Sodobne teorije oviranosti predpostavljajo, da ima oseba z ovirami zmožnosti za preoblikovanje svoje identitete, ki ne sestoji iz doživljene poškodbe, temveč je od nje neodvisna in je sposobna sprejeti poškodbo

kot realnost svojega življenja, ne da bi zato izgubila svoj lastni smisel.« (Ule 2013: 10). Enega od ključnih premikov od medicinskega k socialnemu modelu hendikepa torej lahko povzamem kot angažiranost ljudi z ovirami v družbeno vsakdanje življenje, spodbujanje lastne pozitivne identitete, ne pomilovanje, temveč čim boljša participacija oseb z ovirami v aktivnem življenju.

Po mojem mnenju je koncept hendikepa izredno pomemben doprinos v sodobni družbi, ki hitro kategorizira ljudi na »uspešne«, »pomembne«, »bolne« ipd. Če povzamem slepega slovenskega pisatelja Luja Šproharja: » V nekem smislu je vsak človek hendikepiran. Vsakemu nekaj manjka, saj nihče ne čuti, kot da ima pri sebi vse, kar potrebuje.« (Drofenik 2002: 14). Tu se ponovno lahko vrnemo na besedo »normalno«, ki je v družbi trenutno določena z neko splošno, vladajočo resnico. Pojem invalid vežemo na fizično nesposobnost, definirano po medicinski diagnozi. Medtem ko, pojem hendikep vežemo tudi na sposobnost »normalnega« vključevanja v družbo in na položaj posameznika v njej. Koncept hendikepa sem razumela kot socialni model, ki v svojem bistvu poudarja, da je posameznik del socialnega okolja. Pri omenjenem konceptu gre za družbeno spremembo, ki jo moramo preseči. Kot bom v nadaljevanju omenila, igra vlogo tudi jezik, ki implicira pogled na ljudi z ovirami. Hkrati pa razumem socialni model tudi kot neutrudljiv boj za enakopravnost vseh ljudi ne glede na spol, raso, starost, družbeni položaj in izobrazbo, ki ne temelji na občutku sočutja do drugačnih, ne želi naklonjenosti, temveč zgolj enake možnosti za vse ljudi.

Razumevanje prizadetosti ali hendikepa označuje poškodovanost, ki je vidna ali pa nevidna (multipla skleroza v zgodnjem stadiju, rak, duševne stiske) (Zaviršek 2000). Pri tem bi iz svojih izkušenj z boleznijo multipla skleroza dodala, da je v trenutku, ko je medicinska diagnoza zabeležena, čeprav hendikep ni viden, človek stigmatiziran. Ko se oseba pojavi na trgu dela, nima enakih možnosti zaposlovanja, kot »zdrava« oseba, saj ima v zdravstveni kartoteki oznako bolezni oziroma poškodbe, ki ni zaželena pri delodajalcih, kljub temu da je sposobna opravljati delo.

Poleg omenjene stigmatizacije pa ljudi z ovirami obravnavamo kot homogeno skupino, znotraj katere skoraj ni razlik (Dominelli 2005). Takšno interpretiranje hendikepa je v svoji osnovi zmotno in še dodatno diskriminira ljudi z ovirami. Tako kot v svetu velja, da ni dveh enakih ljudi brez ovir, ni enakih potreb, želja, da je vsak

človek individualen in samosvoj, tako ne smemo pozabiti na individualne potrebe ljudi z ovirami, njihovo mnenje, značaj, želje. V današnji družbi ljudje pogosto pomilujemo ljudi z ovirami. Pripisemo jim vlogo tragičnih ljudi, ki jim je treba nakloniti nekaj prijaznosti, pomoči (Rutar 1996). Slišimo stavek: »Joj, ubogi – tako prijeten, pa je postal invalid!« Kot da je fizična ovira oziroma poškodba meja med prej sposobnim in zdaj nesposobnim človekom. Družba v skladu s svojimi pričakovanji osebi z oviro pripiše pasivni življenjski položaj, stanje brezupa, odvisno držo (Jarskaja-Smirnova 2005). Vendar pa je treba izpostaviti, da ni le družba tista, ki postavi osebo z oviro v manj vredni položaj. Pogosto ljudje z oviro ponotranjijo vlogo žrtve, ki se jim pripisuje. Beseda invalid je v našem besednjaku ustaljena in se dobro ve, za koga gre, s pomenom besede pa hitro povežemo in prepoznamo tudi identiteto osebe z oviro. Iz položaja žrtve izhaja tudi logika usmiljenja (Rutar 1996).

V diplomskem delu se prepletajo izrazi ljudje z ovirami, ki je meni najbližje, hendikepirani ljudje in invalidi, ki se uporablja v slovenski zakonodaji in na internetnih straneh, kjer sem povzemala literaturo. Jezik v vsakdanji rabi, medijih in oglasnih sporočilih ima močan vpliv na razumevanje in sprejemanje stigmatiziranih skupin ljudi. Splošen simbol za osebo z ovirami je podoba hendikepiranega človeka na invalidskem vozičku (Jarskaja-Smirnova 2002). V trendu moderne družbe nas v kopici informacij spremljajo oglasna sporočila, kjer so prikazani fizično maksimalno sposobni ljudje. Ne zasledimo pa oglasnih sporočil, kjer so ljudje z ovirami in ljudje brez ovir vabljeni na skupne rekreativne vadbe, kjer tudi ljudje z ovirami promovirajo zdrave vitaminske dodatke oziroma prehrano, kjer vabijo na zabavne nakupovalne dogodke ... Človek dobi občutek, da je vse skupaj rezervirano samo za »zdrave« in telesno vitalne ljudi. Po mojem mnenju tudi ljudje z ovirami potrebujejo oziroma se zanimajo za zgoraj omenjene hobije, zabavo, druženje. »Če je hendikep simbol za napake in trpljenje, je s tem ustvarjena identiteta ljudi z ovirami – nesrečni so in nezaželeni.« (Kapus 2014: 202) S tem pa (ne)hote ustvarjamo nerealno sliko ljudi z ovirami in še pripomoremo k večji diskriminaciji in stigmatizaciji ljudi z ovirami. Strokovnjaki na področju urejanja pravic invalidov opozarjajo, da ravno neusklajenost terminologije povzroča nejasnosti in zmedo v slovenski zakonodaji. Zmede v besednjaku uradnih dokumentov (kot so zakonodaja, statistika itd.) pa ne bi smelo biti.

Če se skozi teoretska spoznanja navežem na naslov diplomskega dela, je po mojem mnenju nujno potrebna večdimenzionalna ozaveščenost in pretok informacij za lažje in uspešnejše premagovanje stigmatizacije in neenakosti na področju ljudi z ovirami. Pomembno je, da se ljudi z ovirami (tako kot se ljudi brez ovir) dobro, ažurno in strokovno informira z vseh družbenih področij (kultura, šport, politika, ekonomija in podobno), hkrati pa je treba izobraževati širšo javnost o ovirah, ki so pogosto le telesna podoba posameznika. S tem, ko bomo razbremenili posameznika z oviro njegove stereotipne, družbene vloge, bomo našli možnost za razvoj celotne družbe. In obratno, s tem, ko bomo izobrazili širšo javnost o dosežkih, posebnostih in enakostih, s katerimi živijo ljudje z ovirami, lahko ovržemo vlogo žrtve, s katero se identificira mnogo ljudi z ovirami.

1.1.1 Hendikep skozi zgodovino

Pogled na telesno ovire ljudi se je skozi zgodovino in tudi geografsko lego spreminjal. V nalogi želim le kratko povzeti zapisane poglede in (ne)sprejemanje družbe do telesno oviranih ljudi. Zgodovinsko so številna plemena in skupnosti telesno prizadetost razlagali s pomočjo nadnaravnih sil, ki se jim ni mogoče upirati in zoperstavljeni. Zato so bolne in prizadete izganjali iz svojih sredin in uničevali. Drugačen odnos do prizadetih so imela ljudstva, kot so vzhodnoafriško pleme Chaaga, zahodnoafriško pleme Dahomea ter plemeni Palaungi in Semangos, ki so šteli prizadetost kot znak božanstva, kar je pomenilo privilegiran položaj prizadetega posameznika (Mesarec 2007).

Sklepamo lahko, da je bila nekoč, v prvotni družbi telesna aktivnost nuja, da so ljudje v sožitju z naravo lahko preživeli. Od tu verjetno ostaja tudi v današnji družbi zakoreninjeno prepričanje, da le telesno zdravi, fizično močni ljudje preživijo in so »koristni« za razvoj družbe.

Predvsem zaradi potreb vojskovanja imajo najstarejšo tradicijo na področju medicine in telesne kulture Kitajci. Znanstvena dediščina zahodne kulture in zdravstva izvira iz antične Grčije. Prvi, ki je pokazal nov pogled na telesne ovire ljudi, je Hipokrat, ki je zanikal, da so bolezni in telesna prizadetost, naloženi od bogov (Hočevar 1993). Z zatonom rimskega imperija in prihodom krščanstva ter cerkve na oblast so mnoga prejšnja spoznanja, tudi Hipokratova, da bolezni in

telesne hibe niso božja kazen, utonile v pozabo. Temu obdobju gre pripisati izredno kruto ravnanje s prizadetimi vseh vrst, še posebej pa z umsko prizadetimi (Vute 1989). Težko je tudi sprejeti dejstvo, da so v dobi renesanse prizadeti nastopali kot dvorni norci. Večja kot je bila nakaza, večja je bila slava. Tudi kasneje v 18. stoletju, ko se je človek zanimal za kopičenje kapitala, je zanimanje in skrb za telesno ovirane odrinjena na stranski tir. V 19. stoletju pa so začeli ustanavljati institucije za telesno, umsko in duševno ovirane. Prizadete potisnejo v najnižje družbene plasti.

Leta 1864 se je začela uporabljati beseda rehabilitacija v knjigah medicinskih vaj za oslabele mišice. (Peršak in Okoren 1993). Največ zaslug za svetovno uporabo besede rehabilitacija gre angleškemu zdravniku Guttmannu, ki velja za pionirja invalidskega športa (predvsem paraplegikov) (Hočevár 1993). Po II. svetovni vojni se začne vidnejše vključevanje telesno prizadetih v športne aktivnosti. Šport postane pomoč pri rehabilitaciji in njen sestavni del. Z dogovorom med Zvezo vojaških invalidov in Zvezo športov Slovenije je bila leta 1955 ustanovljena Športna zveza invalidov Slovenije. Leta 1964 je B. Hrovatin začel v okviru Zavoda za rehabilitacijo invalidov razvijati invalidski šport med paraplegiki in v času njihove rehabilitacije (Hočevár 1993). Korenine športa telesno prizadetih nedvomno najdemo v rehabilitaciji in programih, ki so jih zasnovali zdravniki. Rehabilitacije ljudi z ovirami brez športa za ljudi z ovirami ne bi bilo, velja pa tudi obratno (Vute 1989).

Zgodovine ne moremo spreminjati, lahko se le učimo in vplivamo na sedanost oziroma prihodnost. Leto 2007 je Evropska unija razglasila za leto enakih možnosti za vse! V tem letu je še posebej, ponovno izpostavljeno odpravljanje diskriminacije na podlagi različnih osebnih okoliščin, tudi na podlagi invalidnosti. V tem letu so se zavzeli tudi za ozaveščanje ljudi o njihovih pravicah, da so deležni enakega obravnavanja in življenja brez diskriminacije.

1.2 Pravice oseb z ovirami

V nadaljevanju bom zaradi povzemanja vsebin iz zakonov v Sloveniji ponekod uporabljala izraz invalid. V svetu je po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije več kot 900 milijonov ljudi z ovirami (na spletnih straneh poimenovani invalidi), kar je več kot desetina vsega svetovnega prebivalstva. Po podatkih, objavljenih v publikacijah EU z naslovoma »The European Disability Forum Response to the

Consultation on the EU 2020 Strategy« in »Towards a Barrier Free Europe for People with Disabilities, 2000« (Statistični urad Republike Slovenije 2010), pa je v Evropski uniji, ki ima preko 500 milijonov prebivalcev, okoli 80 milijonov (16 %) invalidnih oseb. Vsak 4. Evropejec ima družinskega člana, ki je invalid. V Evropski uniji je povprečni delež ljudi z ovirami v državah 12 %; najvišji je v Španiji, in sicer 15 %. Prvi, ki so začeli opozarjati na pravice in pomen vključenosti ljudi z ovirami, so bile invalidske organizacije s podporo strokovnjakov, prostovoljnih delavcev in seveda sami ljudje z ovirami. Pri prebiranju statističnih podatkov in zakonov, pravic je povsod poudarjeno, kako imajo osebe z ovirami zagotovljen vstop v celoten sistem socialnih in drugih pravic tako, da lahko živijo enako kot drugi – ljudje brez ovir. Ves čas diplomske naloge se sprašujem, kako lahko objavijo takšne podatke, ki so sicer napisani, a v praksi pogosto ne veljajo. Že pravica do gibanja na javnih površinah je za ljudi z ovirami otežena, mestni avtobusni promet se počasi spreminja in postaja dostopen za ljudi z ovirami, medtem ko je železniški promet še vedno nedostopen za ljudi na invalidskem vozičku. To je le eno področje, kjer težko govorimo, da je ljudem z ovirami omogočeno življenje z enakimi pravicami in možnostmi kot ljudem brez ovir.

V svetu je sprejeta »Mednarodna konvencija o pravicah invalidov, ki je pogodba za človekove pravice, katere namen je zaščita pravic in dostojanstva invalidov. Pogodbenice konvencije morajo spodbujati, varovati in zagotoviti polno uživanje človekovih pravic invalidov in jim zagotoviti popolno enakost v skladu z zakonom. Konvencija je služila kot glavni katalizator v svetovnem gibanju od obravnavanja invalidov kot objektov pomilovanja, zdravstvene in socialne zaščite, proti pojmovanju invalidov kot polnopravnih in enakopravnih članov družbe z vsemi pravicami. To je tudi edini instrument za človekove pravice pri Združenih narodih z izrecnimi razsežnostmi trajnostnega razvoja. Konvencija je bila prva pogodba o človekovih pravicah v tretjem tisočletju.« (Mednarodna konvencija o pravicah invalidov, Wikipedija). Dokument je bil sprejet 13. 12. 2006 na 61. zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov. Konvencija, ki obsega 50 členov, do podrobnosti razdela pravice invalidov in s tem zapolni praznino v mednarodnem pravu človekovih pravic. Med drugim vsebuje državljanske in politične pravice, dostopnost, udeležbo, vključevanje in pravico do izobraževanja, zdravstva, dela, zaposlovanja in socialne zaščite. Pomembno je, da Konvencija priznava, da je

sprememba obravnavanja invalidov v družbi potrebna, če želimo, da dosežejo enak družbeni položaj. V mojem diplomskem delu bi posebej rada izpostavila konkretna področja, omenjena v Konvenciji OZN o pravicah invalidov:

- Sodelovanje v kulturnem življenju, rekreaciji, prostočasnih dejavnostih in športu; država sprejme ustrezne ukrepe in omogoči osebam z ovirami pravico do sodelovanja v kulturnem življenju, rekreaciji, prostočasnih dejavnostih in športu.
- Enakost in nediskriminacija; ozaveščanje celotne družbe o ljudeh z oviro in spodbujanje njihovih pravic in dostojanstva, boj proti stereotipom, predsodki tako ljudi z ovirami kot tudi tistih, povezanih s spolom in starostjo, razmišljanje o sposobnostih in prispevanju ljudi z ovirami celotni družbi, tudi pobuda za medije, da ustvarjajo podobo o ljudeh z oviro na način, skladen s konvencijo.
- Dostopnost; zajema področja fizične dostopnosti, prevozno zmogljivost, informacije in komunikacije. Država zagotavlja tudi ukrepe dostopnosti do pomoči, ki jo ljudje z ovirami potrebujejo pri uveljavljanju svoje pravne sposobnosti.
- Neodvisno življenje in vključenost v skupnost; polna vključenost in sodelovanje v skupnost, ki se tudi navezuje na dostopnost.
- Osebna (čim bolj neodvisna) mobilnost.
- Rehabilitacija in rehabilitacija; ukrepi, ki omogočajo ljudem z ovirami doseči in ohraniti fizično, duševno, socialno in poklicno sposobnost.
- Delo in zaposlovanje; možnost, da si za življenje zaslužijo z delom, ki so ga svobodno izbrali in sprejeli na trgu dela, in v delovnem okolju, ki je ljudem z ovirami odprto, vključujoče in dostopno.

Med pomembne mednarodne dokumente sodijo med drugimi tudi (Kresal *et al.* 2007):

- Deklaracija o pravicah invalidov, 1975 (Rezolucija Generalne skupščine Združenih narodov št. 3447/XXX z dne 9. 12. 1975),
- Konvencija MOD št. 159 o poklicni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, 1983 (Uradni list SFRJ, št. 3/87, Medn. pog., Akt o notifikaciji nasledstva, Ur. l. RS, št. 15/92) in spremljajoče istoimensko Priporočilo MOD št. 168,

- 15. člen Evropske socialne listine (spremenjene) iz leta 1996, ki jo je Slovenija ratificirala leta 1999,
- Evropski akcijski načrt (2004–2010): Enake možnosti za invalidne osebe (COM (2003) 650 final); Evropski akcijski načrt 2006-2007: Položaj invalidnih oseb v razširjeni Evropski uniji (COM (2005) 604 final),
- leta 2003 sprejeta Malaška deklaracija o invalidih.

V Sloveniji razvoj invalidskega varstva poteka ob določilih Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, 33/91). Poleg Ustave pa je v Sloveniji še približno 60 zakonskih in podzakonskih aktov, ki urejajo invalidsko problematiko.

V nadaljevanju bom na kratko predstavila zakonsko ureditev zaposlovanja invalidov v Republiki Sloveniji.

- **Ustava Republike Slovenije**

Ustava Republike Slovenije (Ur. l. RS, 33/91) na treh mestih izrecno omenja invalide, invalidnost. Prvi odstavek 14. člena Ustave zagotavlja enake človekove pravice in temeljne svoboščine na glede na različne okoliščine. 50. člen Ustave v okviru pravice do socialne varnosti določa, da država ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje ter skrbi za njihovo delovanje, torej zagotavlja pravice v primeru zmanjšanja ali izgube delovnih zmožnosti. Invalidsko zavarovanje je torej ustavna kategorija. 52. člen Ustave zagotavlja samostojno človekovo pravico pod naslovom »pravice invalidov«. Pri tem bi rada dodala opombo, ki se pojavlja ves čas diplomskega dela, in sicer ponovno kategoriziranje ljudi z ovirami, v besedo »invalid« in s tem povezana diskriminacija, ki jo dobijo ljudje z »oznako«. V nadaljevanju omenjen 52. člen poudarja, da so tako kot vsem ostalim ljudem tudi invalidom priznava človekove pravice pravica do dela, možnost izobraževanja in usposabljanja za dejavno življenje v družbi (Ur. l. RS, 33/1991, 52. člen). Pri branju slovenske zakonodaje mi je predvsem zanimivo dejstvo, da se sploh izpostavijo in poudarjajo kategorije ljudi in njihove pravice. Nismo mar vsi ljudje enaki in enakopravni, ter je le vprašanje družbe in države, kako bo omogočila, uredila dostopnost do pravic, dobrin in na drugi strani do dolžnosti, ki jih imamo ljudje z in brez ovir.

- **Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ)**

V nadaljevanju povzemam podatke iz Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2012), *Pravice iz invalidskega zavarovanja*), kjer zaradi jasnega navajanja podatkov uporabljam besedo invalid. Pravice na podlagi invalidnosti so pogojene z obstojem invalidnosti, le-to pa ugotavlja invalidska komisija zavoda. Pogoje za pravice na podlagi invalidnosti določa zakon. 62. člen določa vzroke za nastanek invalidnosti.

»Invalidnost je posledica sprememb v zdravstvenem stanju, ki jih ni mogoče odpraviti z zdravljenjem ali ukrepi medicinske rehabilitacije, ki zavarovancu zmanjšajo zmožnost za zagotovitev oziroma ohranitev delovnega mesta oziroma za poklicno napredovanje. Vzroki za nastanek invalidnosti so lahko poškodba pri delu, poklicna bolezen, bolezen in poškodba zunaj dela.«

Invalidnost (oziroma ljudi z ovirami) razvrščamo v tri kategorije:

- I. kategorija – če zavarovanec ni več zmožen opravljati organiziranega pridobitnega dela ali ni zmožen opravljati svojega poklica in nima več preostale delovne zmožnosti;
- II. kategorija – če je zavarovančeva delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za 50 % ali več;
- III. kategorija – če zavarovanec ni več zmožen za delo s polnim delovnim časom, lahko pa opravlja določeno delo s krajšim delovnim časom od polnega, najmanj štiri ure dnevno, oziroma če je zavarovančeva delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za manj kot 50 % ali če zavarovanec še lahko dela v svojem poklicu s polnim delovnim časom, vendar pa ni zmožen za delo na delovnem mestu, na katerem dela (Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2010), *Pravice in postopek uveljavljanja pravic na podlagi invalidnosti*).

Pri kategoriji II. in III. ugotavljajo tudi preostale delovne zmožnosti zavarovanca in s tem poskušajo zavarovancu omogočiti nadaljnjo finančno neodvisnost in vključenost na trgu dela, pri tem pa je treba paziti, da se zaradi delovnih obveznosti stanje invalidnosti ne poslabša. Pravice na podlagi invalidnosti trajajo, dokler traja stanje invalidnosti, razen v primerih izgube ali omejitve uživanja pravic, določenih z

zakonom (Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2012), *Trajanje pravic na podlagi invalidnosti*).

- **Zakon izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI)**

Pomembno je izpostaviti tudi Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (v nadaljevanju ZIMI) (Ur. l. RS, 94/10 in 50/14), katerega namen je preprečevanje in odpravljanje diskriminacij invalidov in invalidk (v nadaljevanju invalidov), ki temelji na invalidnosti. ZIMI vsebuje skupaj 46 členov, cilj pa je ustvariti enake možnosti na vseh področjih življenja. Ljudje z ovirami imajo seveda določene telesne, senzorične ali duševne okvare, vendar pa ravno zakoni in predpisi, ki jih omenjam, zagotavljajo ljudem z ovirami, da se lahko čim bolj polno in učinkovito vključijo v družbo, v delovno in socialno okolje. Diskriminacija zaradi telesnih ovir je lahko posredna (če je oseba z oviro zaradi navideznega nevtralnega predpisa, merila ali prakse v enakih ali podobnih situacijah v manj ugodnem položaju kot drug) ali neposredna (če je oseba z oviro manj ugodno obravnavana kot drug) in pomeni vsako razlikovanje, izključevanje ali omejevanje zaradi telesnih ovir oziroma, kot je zapisano v zakonodaji, zaradi invalidnosti. Z načrtovanimi dejavnostmi, s katerimi se omogoči, da so različni deli družbe in okolja, kot so javne službe, grajeno okolje, blago in storitve, namenjene javnosti, informacije, komunikacije ipd., dostopne vsem, predvsem pa tudi ljudem z ovirami vplivamo na zmanjšanje diskriminacije (Zakon o izenačevanju možnosti invalidov, Ur. l. RS, 94/10 in 50/14; Zakon o izenačevanju možnosti invalidov ZIMI-NPB1).

V 2. členu so opredeljena temeljna načela ZIMI (Ur. l. RS, 94/10 in 50/14):

- »spoštovanje in zagotavljanje človekovih pravic invalidov in njihovega dostojanstva,
- zagotavljanje enakih možnosti za invalide in njihova nediskriminacija ter
- spoštovanje in sprejemanje različnosti zaradi invalidnosti«.

- **Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI)**

Poudarek je na 5. členu, ki izrecno prepoveduje diskriminacijo pri zaposlovanju in prenehanju zaposlitve zaradi invalidnosti. Več o tem v nadaljevanju diplomskega

dela v poglavju vključevanje ljudi z ovirami (Ur. l. RS, 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 87/11, 96/12 – ZPIZ-2 in 98/14).

- **Zakon o varnosti pri delu (ZVZD)**, ki določa, da mora delovno mesto upoštevati potrebe ljudi z ovirami (Ur. l. RS, 43/2011 z dne 3. 6. 2011: I. – ZVZD-1).
- **Zakon o delovnih razmerjih (ZDR)** tudi posebej izpostavi, da ljudi z ovirami delodajalec ne sme postaviti v neenakopravni položaj zaradi invalidnosti (oziroma ovire) (Ur. l. RS, 21/2013 z dne 13. 3. 2013).
- **Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer bolezni (ZZZPB)** ureja pravno varstvo brezposelnih ter njihovo zaposlovanje in zavarovanje v primeru brezposelnosti (Ur. l. RS, 107/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 59/07 – ZŠtip, 51/10 – odl. US, 80/10 – ZUTD in 95/14 – ZUJF-C).

1.3 Socialno vključevanje oseb z ovirami

1.3.1 Vključevanje

Socialna vključenost pomeni, da imajo vsi posamezniki v družbi enak dostop do pravic, priložnosti in virov, ki jim omogočajo, da lahko v družbi preživijo. Torej, če povzamem zgoraj omenjene dokumente o pravicah ljudi z ovirami le-te temeljijo na ukrepih, ki omogočajo ljudem z ovirami uresničevanje temeljnih človekovih pravic na področju izobraževanja, zaposlovanja, socialne varnosti, zdravja itd. Gre za ozaveščanje ljudi z ovirami in brez ovir o tem, da so aktivno vključeni v družbeno dogajanje, da je treba spoštovati različnost in sprejemati ljudi z ovirami kot del človeškosti. Omenjajo pa seveda tudi pomen dostopnosti fizičnega, socialnega in ekonomskega okolja, ki jo v nalogi večkrat omenim in omogoča polnopravno uživanje človekovih pravic in osnove svoboščine ljudem z ovirami. Pri tem gre za socialne programe, namenjene podpori in ohranjanju ljudi z ovirami, da ostanejo delovno sposobni in aktivni ter da pridobivajo in razvijajo socialne spretnosti in veščine. Takšne programe izvajajo npr. Želva, d. o. o., Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – SOČA, PAPILOT – zavod ipd. Socialno vključevanje sem razumela kot vključevanje posameznika v okolje, pri tem pa ohrani svojo

identiteto. Pri socialni integraciji govorimo o prilagajanju večine manjšini (Poljšak Škraban in Žorga 2007).

Za vse ljudi z oviro ali brez je izredno pomembno, da so enakopravno vključeni v vsakdanje dogajanje. Pri ljudeh z oviro pa je pogosto zaradi specifike gibanja le-to omejeno oziroma celo nedostopno. Ne govorimo o formalno napisanih zakonih in pravilih, temveč o dejanski dostopnosti. Kot navajata Sendi in Kobal (2010: 13–14), sta za dostopnost pomembna:

- fizično okolje (načrtovanje, gradnja javnih in zasebnih zgradb, razvoj in vzdrževanje javnih ter zasebnih površin, predvsem ne glede na lokacijo, torej tako v urbanem kot tudi suburbanem in ruralnem okolju),
- komunikacijsko in informacijsko okolje.

Pri zgoraj omenjeni dejanski dostopnosti ne govorimo o »dobri socialni praksi« ali celo dobrodelnosti, temveč o uveljavljanju političnih in državnih pravic vseh ljudi. Primer dobre prakse, ki sem jo zasledila v Sloveniji (žal je tako redka, da pade v oči), je dostopnost javnega parka v območju Logarske doline tudi za ljudi na invalidskem vozičku. V parku se lahko dejansko gibljejo med drevesi, na svežem zraku po površini, ki ni asfaltna.

Na začetku diplomskega dela sem že omenila, da medicinski model obravnava hendikep kot osebno tragedijo, s tem pa pripomore k socialnemu izključevanju. V nadaljevanju, kot je sicer izpostavila Jerskaja-Smirnova (2002) v svojem članku o življenju žensk, je treba omeniti tudi ostale načine socialnega izključevanja, kot so spolni stereotipi, neustrezne storitve in diskriminirajoče družbene drže, ki tudi ovirajo razvoj strpnosti v družbenem okolju in onemogočajo, da bi ljudje z ovirami polno participirali v današnji družbi. Če se v nadaljevanju navežem na naslov diplomskega dela, lahko poudarim, da lahko pomanjkanje finančne stabilnosti za seboj pripelje tudi socialno izključenost na področju športne rekreacije, ki je za vse ljudi izrednega pomena. Danes so pozitivni dejavniki športa dobro znani za naše zdravje. Vse, kar je dobro za ljudi brez ovire, velja tudi za ljudi z oviro ali obratno. Izpostavimo lahko le športno rehabilitacijo, ki pripomore k boljšemu in hitrejšemu vključevanju ljudi z oviro v vsakdanje življenje in delo. Športne aktivnosti so najbolj izvirne vaje za telo, ki hkrati vplivajo tudi na psihofizično ravnotežje. Ne le rehabilitacijski in rekreativni

šport, pomembno vlogo ima tudi tekmovalni šport za ljudi z ovirami, ki omogoča vsestransko integracijo v družbena dogajanja, kar predstavlja še dodatno stopnjo njegove psihosocialne rehabilitacije (Turk 1993). Menim, da lahko individualni in skupinski dosežki (športni, kulturni ali drugi) oseb z ovirami pripomorejo k družbenim spremembam. Medicinska diagnoza ne pomeni nesposobnosti, iz katere izhaja definicija invalidnosti. Povzeto po gradivu Darje Zaviršek (Zaviršek 2010, Zaviršek et al. 2002) šport namreč v svoji osnovi ne pozna pomilovanja, strahu pred »drugačnimi«, nelagodja, pokroviteljstva in podobnih pogostih odzivov ljudi na osebe s hendikepom. Ravno zato je pomen športne rekreacije in tekmovalni šport za hendikepirane pomemben dejavnik pri družbeni socializaciji in premagovanju stigme.

Poleg družbene izključenosti pa so ljudje s telesnimi ovirami ena najbolj ranljivih skupin na trgu dela. Vertot (2007:14) pa navaja, da tudi zaposlitev prispeva k večji socialni vključenosti. V prejšnjem poglavju o pravicah ljudi z ovirami sem omenila slovensko zakonodajo o zaposlovanju ljudi z ovirami. Kadar omenjamo delo in vključevanje, je treba izpostaviti poklicno rehabilitacijo, ki je dolgotrajni in kompleksni postopek, s katerim pomagamo osebam, ki so se huje poškodovale ali zbolele, da lahko čim prej in čim lažje opravljajo svoj poklic. Pravice do poklicne rehabilitacije ureja 72. člen ZPIZ-a (Ur. l. RS 96/2012). V Sloveniji je osebi, ki ima sklenjeno delovno razmerje, poklicno rehabilitacijo dolžan zagotavljati delodajalec, pri katerem je bila ta oseba zaposlena v času nastanka poškodbe ali bolezni. V primeru, da je oseba v času nastanka poškodbe ali bolezni brezposelna, pa je za poklicno rehabilitacijo dolžan poskrbeti zavod za izvajanje rehabilitacije. Poklicna rehabilitacija se izvaja ali preko kratkotrajnega usposabljanja oziroma izobraževanja ali pa se prilagodi delo in delovni čas na ustreznem delovnem mestu (Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2012), Ur. l. RS, 96/2012). Pri poklicni rehabilitaciji moramo upoštevati tudi prilagoditve prostora in delovnih sredstev ter celotni proces izvajati s primernimi metodami dela v več fazah in strokovno usposobljenim kadrom (Wikipedija, prosta enciklopedija. *Poklicna rehabilitacija*)).

V Sloveniji je stopnja brezposelnosti visoka in žal je visoka tudi med osebami z ovirami. Po podatkih statističnega urada Republike Slovenije je bilo v 4. četrtletju

2015 v Sloveniji 914.000 delovno aktivnih prebivalcev (Statistični urad Republike Slovenije (2015), *Aktivno in neaktivno prebivalstvo, Slovenija, 4. četrtnje 2015.*).

Povzeto po raziskavi Statističnega urada Republike Slovenije za leto 2014 je bilo zabeleženih 30.544 delovno aktivnih invalidov (brez kmetov) v javnem in zasebnem sektorju skupaj (moški in ženski spol, ne glede na doseženo stopnjo izobrazbe). Od tega je bilo zaposlenih 29.041 ljudi, samozaposleni so bili 1.503. Pozornost je predvsem treba usmeriti v invalidsko upokojene ljudi z ovirami, ki prejemajo izredno nizko mesečno pokojnino, ki ne omogoča dostojnega življenja. Na spletnih straneh Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ: Pravice in postopek uveljavljanja pravic na podlagi invalidnosti) so podani podatki o pravicah do invalidske pokojnine in pogoji za pridobitev invalidske pokojnine. Po podatkih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je bilo februarja 2016 skupaj 613.978 prejemnikov pokojnin, od katerih je bilo 13,8 % prejemnikov invalidskih pokojnin. Povprečna neto invalidska pokojnina v februarju 2016 znaša 474,50 EUR (Seniorji.info, Zavod o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Najvišja pokojnina februar 2016.*).

Različni strokovnjaki in posamezniki z ovirami se zavzemajo za dejansko uresničevanje zgoraj omenjenih pravic in možnosti. Ozaveščajo družbo o lastnih interpretacijah normalnega in nenormalnega in se zavzemajo za enakost ljudi z ovirami v različnih družbenih položajih. Po mojem mnenju pa lahko družba ogromno pripomore k praktičnemu vključevanju pravic ljudi z ovirami s tem, da prenehamo s pomilovanjem, ki ga radi izkazujemo osebam z oviro. Hkrati pa se moramo osredotočiti tudi na prilagoditve zasebnega prostora ljudi z ovirami. Tu predvsem mislim na doživljanje vsakodnevnih rutin, kot so družinsko in intimno življenje ljudi z ovirami.

Za zaposlovanje invalidov so pomembna tudi invalidska podjetja, ki so bila ustanovljena v Sloveniji pred letom 1976 kot invalidske delavnice, ki so se leta 1988 preoblikovale v invalidska podjetja. Takrat smo imeli v Sloveniji 11 invalidskih podjetij. Po osamosvojitvi Slovenije, s prehodom v tržno gospodarstvo, se je število teh podjetij v Sloveniji in število invalidov, zaposlenih v teh podjetjih, zelo povečalo (najbolj v obdobju 1993–1994). V register invalidskih podjetij je iz dne 5. 1. 2016 vpisanih 147 podjetij. Za boljšo predstavo, kaj pomenijo številke o dejanskem

zaposlovanju glede na število registriranih podjetij, sem našla podatke iz leta 2014, ko je bilo v Sloveniji registriranih 140 invalidskih podjetij, ki so zaposlovala manj kot petino vseh delovno aktivnih invalidov v Sloveniji. Od tega je bilo 127 podjetij v zasebnem sektorju, 13 pa v javnem sektorju (Statistični urad Republike Slovenije (2014), *Invalidska podjetja, Slovenija, 2014*)).

Pomembno vlogo pri vključevanju ljudi z ovirami v družbeno okolje imajo tudi invalidske organizacije, ki se zavzemajo, zagovarjajo in zadovoljujejo ter zastopajo potrebe ljudi z ovirami (v literaturi invalidov). Delovanje invalidskih organizacij je javno in ima pravni okvir v Zakonu o društvih (Zakon o društvih (2011)), ki je temeljni predpis s področja združevanja oseb. Društvu ali Zvezi se podeli status invalidske organizacije, če:

- ima v temeljnem aktu opredeljene in opravlja posebej določene naloge na državni ali lokalni ravni;
- so redni člani društva invalidi in njihovi zakoniti zastopniki;
- uspešno izvajajo vsaj en posebni socialni program, ki podpira neodvisno življenje določene skupine ljudi z ovirami;
- ima strokovno usposobljen kader za vodenje posebnih socialnih programov;
- izvaja posebne socialne programe za včlanjene in nevčlanjene ljudi z ovirami.

V svoji diplomski nalogi kot enega od načinov za vključevanje ljudi z ovirami v družbeno življenje ter pomen dobrega informacijskega okolja za posredovanje informacij omenjam delo (poklicna rehabilitacija) in športno rekreacijo. Zato nadaljujem s predstavitvijo Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja (ZŠIS-POK), ki je bila ustanovljena z namenom ustvarjanja ugodnega okolja za razvoj športa invalidov v Sloveniji, za vključevanje oseb z invalidnostjo v športne aktivnosti ter za razvoj množičnega in vrhunskega športa invalidov. Zveza prav tako skrbi za ustrezno umeščenost športa invalidov v širše družbeno in športno okolje. Uradni slogan na spletni strani ZŠIS-POK: »PREPREKE SO V GLAVI – TELO NE POZNA MEJA!« (Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite (2016), *Vizija*).

Z vključevanjem in informiranjem ljudi z ovirami v športne, kulturne in ostale družabne dogodke lahko ozavestimo ljudi, da je telesna ovira posameznika zgolj

njegova posebnost, s katero lahko funkcionalno deluje in ogromno pripomore k razvoju družbe. Hkrati pa je pravica ljudi z ovirami, tako kot vseh ostalih, da so vključeni v družabno, vsakdanje življenje. Telesne ovire niso pečat nezmožnosti ali odrinjenosti iz družbe. Takšno je tudi geslo ekipe Brezmejni.si, v kateri sodelujem in delam: »Ni nepremagljivih ovir, so le načini, kako jih preskočiti.« Zato menim, da lahko s pozitivnim odnosom do aktivnega življenja in s tem, da prisluhnemo jeziku uporabnikov, preko športne rekreacije vplivamo na socialno vključenost ljudi z ovirami. Ni dovolj, da imamo napisane zakone, akte in različne listine, ki določajo pravice ljudi z ovirami. Treba je spremeniti miselnost v družbi, ljudem z oviro pa dejansko omogočiti vključenost v izobraževalne sisteme, dostop do delovnega okolja, dostop in prilagoditve javnih površin za rekreacijo, druženje (npr. otroška igrišča, nekatere trgovske centre, restavracije, lokale ...), dostop do športnih, kulturnih in verskih dejavnosti. Pri tem pa ponovno poudarjam, da ne govorimo le o ljudeh na invalidskih vozičkih, temveč vseh ljudi z oviro. V diplomskem delu sem pod socialni program vključevanja umestila šport oziroma rekreacijo, ki lahko s primernimi metodami dela neposredno vpliva na vključevanje ljudi z ovirami v družabno življenje.

1.3.2 Informiranje

Informiranje ali obveščanje je oddajanje, razširjanje informacij, enosmerno sporočanje brez povratne zanke (Wikipedia: Informiranje). Danes informacije in obvestila potujejo hitreje, kot so včasih. Tudi količina le-teh se je po mojem mnenju zaradi dobe interneta izredno povečala in nakopičila. Pri ljudeh z ovirami menim, da je ključno najti primerne, ustrezne in predvsem fleksibilne načine informiranja, kajti različne oblike oviranosti oziroma specifične potrebe uporabnikov storitev zahtevajo drugačne oblike in načine informiranja. Pri tem bi izpostavila, da je treba pri informiranju o različnih oblikah oviranosti na eni strani seznaniti širšo javnost, na drugi strani pa same uporabnike oziroma ljudi z ovirami. V Sloveniji informiranje za ljudi z ovirami temelji na informacijah o izobraževanju, poklicni integraciji, o možnostih prevoza, o kulturnih in družbenih aktivnostih, svetovanju ... V ta namen delujejo različna društva, kot so DAZIS – Društvo aktivnih in zaposlenih invalidov Slovenije, Društvo gluhoslepih Slovenije Dlan, različna invalidska društva in organizacije (Ljubljana.si: Dejavnosti in programi za ljudi z različnimi oblikami oviranosti).

Za informiranje na področju športa imamo v Sloveniji Zvezo za šport invalidov – paraolimpijski komite. Pod besedo »zveza« razumemo skupnost več organizacij, ki imajo enako ali sorodno dejavnost in skupni interes. Organizacijske enote so društva. Sedanje članice ZŠIS-POK so naslednje nacionalne invalidske organizacije:

- Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije,
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije,
- Zveza paraplegikov Slovenije,
- Zveza delovnih invalidov Slovenije,
- Sonček – zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije,
- Sožitje – zveza društev za pomoč ljudem z motnjami v duševnem razvoju Slovenije (Zveza Sožitje),
- Društvo distrofikov Slovenije,
- Združenje multiple skleroze Slovenije.
- Zveza društev civilnih invalidov Slovenije,
- Društvo študentov invalidov Slovenije,
- Zveza društev vojnih invalidov,
- Zveza invalidskih društev ILCO Slovenije,
- Društvo laringektomiranih Slovenije,
- Društvo revmatikov Slovenije,
- Društvo paralitikov Slovenije.

(Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite (2016), *O zvezi.*)

Poleg tega je ZŠIS-POK članica Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez, v katerem zastopa šport vseh invalidov v Sloveniji.

Slika 1.1: Organiziranost športa v Sloveniji

Kratica OKS – Olimpijski komite Slovenije – združenje športnih zvez

Dosedanja praksa vključevanja ljudi z ovirami v športno rekreacijo je vezana na interes posameznika in na zveze ter društva, ki delujejo po Sloveniji. Pri ZŠIS-POK svoje člane ažurno obveščajo o razpisih in izobraževanjih namenjenih ljudem z ovirami. ZŠIS-POK nima direktno razpisanih terminov vadb, imajo pa jih društva, ki svoje člane obveščajo ali po pošti ali preko elektronskih sporočil. ZŠIS-POK ima koledar mednarodnih tekmovanj in koledar državnih prvenstev. Preko revije Športnik, ki je strokovna revija, informirajo in ponujajo članke priznanih športnih strokovnjakov. Informacije o tekmovanjih in vadbi pa lahko ljudje z ovirami prejmejo tudi preko Infosporta, kjer pa je posredovanje informacij s strani društev žal nestalno. Posebni socialni program za športno rekreacijo za ljudi z ovirami najdemo tudi na spletnih straneh mestne občine Ljubljana – MOL, kjer nudijo številne oblike prilagojene športne vadbe glede na zmožnosti vadečih tako z vidika rekreacije kakor tudi tekmovanj. Največ pa pri obveščanju naredijo matična društva, v katera so včlanjeni ljudje z ovirami.

Petra Videmšek, ki je v svoje raziskovanje vključila tudi ljudi z oviro kot uporabnike, piše, da so ravno ljudje, ki imajo oviro, ki sami živijo z negativnim pečatom stigme, v socialno delo vnesli največje spremembe in pri tem sem tudi sama dobila navdih,

da vključim uporabnike v iskanje rešitev preko raziskovalnega dela naloge. »Ljudje z osebno izkušnjo so videni ne samo kot posamezniki s težavami, temveč predvsem kot ljudje, ki imajo številne izkušnje, ki jih v veliki meri niso prepoznali niti strokovni delavci in uporabnikov sami niti drugi raziskovalci in načrtovalci politike na področju socialnega varstva.« (Videmšek, P., *Spreminjanje socialne vključenosti ljudi z osebnimi izkušnjami duševne stiske, Od boja za pravice do vključenosti v raziskovanje*: 223) Le če slišimo uporabnikovo zgodbo, interpretacijo lastnih potreb, lahko soustvarimo primerne rešitve na področju socialnega vključevanja.

Sedanja organiziranost Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite ima svoje korenine v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko se je 10 nacionalnih invalidskih organizacij odločilo, da ustanovijo novo Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite (v nadaljevanju ZŠIS-POK). Tako je ZŠIS-POK iz zveze invalidskih športnih društev postala zveza nacionalnih invalidskih zvez (Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite (2016), *O zvezi*.).

1.4 Akcijski projekti v času študija

V začetnem uvodnem delu diplomske naloge sem predstavila teoretska izhodišča o pravicah ljudi z ovirami v družbeno življenje ter vključevanje na trgu dela. V nadaljevanju pa želim predstaviti tudi praktične mikro primere svojih izkušenj vključevanja ljudi z ovirami v športno in družabno življenje. Med študijem sem izvedla tri akcijske načrte, ki so povezovali športno aktivne ljudi z ovirami ter vključevanje le-teh v družabne, športne dogodke. Pomembno se mi zdi, da jih v danem diplomskem delu predstavim, saj sem se iz njih naučila največ. V predgovoru diplomskega dela sem omenila, da je po mojem mnenju najboljša metoda za delo in življenje iskanje rešitev in ne potenciranje problemov. Tudi zato se mi zdi pomembno, da v nalogo vpeljem pozitivne izkušnje in rešitve, ki sem jih doživela med študijem.

1. Plavalna rekreacija za slepe in slabovidne otroke (uspešno zaključen leta 2011)

Cilj programa je bil omogočiti rekreacijo čim večjemu številu otrok, ki zaradi zdravstvenih težav oziroma ovir in zaradi finančne nezmožnosti ne morejo sodelovati oziroma se priključiti standardnim plavalnim tečajem ali kakšni drugi obliki rekreacije. Program je omogočal, da se posamezniki aktivno družijo izven zavoda

(tudi tisti otroci, ki drugače potrebujejo spremljevalca, če želijo zapustiti zavod). Poleg tega sta jim plavanje in telovadba v vodi pomagal krepiti mišice, da se orientirajo v popolnoma novem okolju. V program so bili vključeni otroci različnih starostnih skupin. Med njimi so bili tako osnovnošolci kot tudi mladostniki v času adolescence.

2. Prepričani v svoj korak (priprava slepih in slabovidni tekačev na Ljubljanski maraton 2012)

Cilj programa je bila udeležba slepih in slabovidnih tekačev na Ljubljanskem maratonu 2012. Slepi in slabovidni tekači potrebujejo prostovoljce, da z njimi tečejo v množici kot tudi za samo pripravo na prireditve. S projektom smo tako združili ljudi z ovirami kot ljudi brez gibalnih ovir, da so enkrat tedensko skupaj trenirali, nato pa se v paru podali na tekaško preizkušnjo.

3. S kilometri do kolesa, 1 km = 1 €, projekt s Primožem Jeraličem

V okviru projekta smo skupaj s Primožem obeležili njegovo peto obletnico od poškodbe hrbtenjače. Želeli smo predstaviti predvsem zmotno prepričanje, da šport in invalidnost ne gresta z roko v roki. Skozi projekt smo želeli zrušiti stereotipe o (ne)aktivnosti ljudi z ovirami in spodbuditi vse, ki jim je življenje postavilo oviro, da kljub temu še obstaja življenje, da to ni konec temveč začetek nekaj novega, začetek novega življenja. Projekt smo uspešno zaključili po končanem Ljubljanskem maratonu 2013. Od takrat naprej so ročni kolesarji stalnica Ljubljanskega maratona,

Natančni opis projektov se nahaja na spletni strani <http://www.brezmejni.si/humanitarni-projekti>.

Evalvacijski načrt za vsak projekt posebej je bil spisan pred začetkom izvedbe. Evalvacija je fleksibilen proces, ki se prilagaja namenu, okoliščinam in potrebam vsakega projekta, zato je njegova zgradba – kljub morebitnim podobnostim s primerljivimi projekti – vedno unikatna. Hkrati pa moramo upoštevati tudi druge, zunanje dejavnike, ki so vplivali na samo izvedbo projekta. Načrti vsakega projekta so bili zapisani sproti, glede na uporabnike, ki so obiskovali tečaj oziroma prireditve, in glede na ekipo prostovoljcev, ki so bili na razpolago. Okvir smo naredili že vnaprej,

a je bilo med samim delom potrebnega veliko prilagajanja. Učili smo se vsi, uporabniki in ekipa prostovoljcev.

Pri svojem delu kot tudi projektu se najprej vprašam o učinkovitosti same izvedbe. Smo dosegli cilje, so rezultati vidni, kje je bil največji uspeh, kaj smo se naučili, katere napake smo naredili, kako lahko izboljšamo projekt? Kako so zunanji dejavniki vplivali na sam projekt? Kje bi lahko izboljšala svoje delo? Določena vprašanja o učinkovitosti projekta so subjektivna, nekaj pa je bilo merljivih. Vsekakor smo lahko v prvem projektu izmerili napredek plavalnega znanja, v drugem projektu smo imeli dejansko realizacijo, ko so slepi in slabovidni tekači pretekli (skupaj s prostovoljci) 10 km oziroma 21-kilometrsko preizkušnjo na Ljubljanskem maratonu, v tretjem projektu pa smo lahko prešteli denarna sredstva, ki so prišla na bančni račun za nakup kolesa in dejansko udeležbo parakolesarjev na prireditvi Ljubljanski maraton. Ne morem pa oceniti (metodološko dokazati) krepitve socialnih mrež pri posameznih uporabnikih. Lahko le povzamemo njihove in naše občutke, vezi in trenutke, ki smo jih doživljali na treningih, druženjih in tekmovanju. Vendar spet bi tudi izhajala iz svojih občutkov in videnj, kar pa ni realno za ocenjevanje.

Če bi morala potegniti črto pod projekti, bi z gotovostjo vsakemu študentu socialnega dela in podobnih študijev toplo priporočala takšno nalogo, predvsem izvedbo. V tej točki se naučiš največ. Lahko planiraš, predvidevaš, a sama izkušnja je najdragocenejša. To je tudi prednost in slabost opisanih projektov. Prednost, da smo se lahko toliko naučili o dejanskem delu, in slabost ravno ta ista – da smo se morali sproti učiti. Če bi še enkrat izvajala projekte z znanjem, ki sem ga imela takrat, zagotovo ne bi bila vodja, ampak bi imela ob sebi mentorja, svetovalca. Je pa res, da ko imaš proste roke, lažje sam okusiš prednosti in slabosti projekta.

2 Opredelitev problema

Kljub temu da na področju športa deluje mnogo društev in zvez, pa sem zasledila v pogovoru z ljudmi z ovirami in izkusila, da je še vedno udeležba na športni rekreaciji odvisna od samoiniciative oziroma individualne želje, volje posameznika. Po rehabilitaciji oziroma diagnozi se uporabniki pogosto sami usmerimo v društva, v iskanje primerne vadbe glede na našo poškodbo ali bolezen. Kako in koliko so zdravniki oziroma specialisti v zdravstvenih ustanovah pripravljeni podati informacije o nadaljnjih možnostih športnega udejstvovanja, je seveda odvisno od samega zdravnika in njegovega pogleda na pomen športne rekreacije. Ena od ovir za udeležbo na športni rekreaciji pa je lahko tudi lokacija vadbe in prostorska ureditev objektov, ki je še vedno težko dostopna za ljudi z ovirami. Za socialno delo pa je pomembno, da pogledamo, kakšna sporočila nam posredujejo mediji o športni rekreaciji za »zdrave« in »nezdrave« ljudi in kako določamo že z oglasnimi sporočili, kdo je dobrodošel na vadbi.

V nalogi želim raziskati učinkovitost informiranja oz. pretoka informacij od ponudnika športne panoge do samega uporabnika ter zadovoljstvo uporabnikov glede na ponujene možnosti za športno rekreacijo. Pri raziskovanju bom preverjala, ali ljudje s telesnimi ovirami prejmejo ustrezne informacije o športni rekreaciji, torej da so le-te posredovane tako, da jih ljudje z ovirami lahko fizično dosežejo in razumejo, ali so vadbe načrtovane na lokacijah, kamor lahko večina ljudi pride brez težav, in če je izbira športnih panog po mnenju uporabnikov pestra, primerna in zadovoljliva. Ker so ljudje s telesnimi ovirami težje zaposljivi, bom preverjala tudi trditev, da finančno stanje vpliva na udeležnost pri športni rekreaciji. Predvsem pa me zanima, ali naj zveze in društva nadaljujejo s sistemom informiranja hendikepiranih ljudi ali naj kaj spremenijo. S podatki iz raziskave bi lahko dobili dodatne predloge za usmeritev nadaljnjega dela. V raziskavi me bo zanimalo predvsem, kako učinkovito deluje pretok informacij med društvi in zvezami do dejanskih uporabnikov, ter kateri dejavniki vplivajo na udeležbo pri športnih panogah (finančno stanje, dostopnost treninga/vadbe, socialna mreža, dosežki drugih ljudi z enakimi ovirami, osebni razvoj, vpliv športa na psihofizično počutje, pester izbor športnih panog). V raziskavi bi rada pridobila podatke, ali je posredovanje informacij in način obveščanja primeren (fizično dostopen in razumljiv) za uporabnike. Zanimalo me bo, ali imajo

uporabniki dobre izkušnje s športno rekreacijo, kar pomeni, da so lahko uresničili neko lastno potrebo po športnem udejstvovanju kljub telesnim oviram. Ker je športna rekreacija področje, ki je za hendikepirane ljudi izredno pomembno in koristno, menim, da je treba pridobiti mnenje samih uporabnikov. Hkrati pa bodo povratne informacije koristne tudi za izvajalce programov športne rekreacije. Hendikepirani ljudje bomo s tem poskušali vplivati na morebitne spremembe in izboljšave na tem področju.

Temo naloge sem izbrala na podlagi lastnih izkušenj z boleznijo multipla skleroza in izkušnjami, ki sem jih pridobila v sklopu akcijskih načrtov, ki sem jih izvedla v času študija na FSD.

Preverjala bom hipoteze:

- Ljudje z ovirami, ki ne poznajo športnih panog za osebe z ovirami, se manj pogosto udeležijo športne rekreacije kot tisti, ki jih poznajo.
- Športni dosežki in zgodbe v javnosti (medijih) o ljudeh z ovirami so za 50 % hendikepiranih ljudi glavni vzpodbujevalec za športno dejavnost.
- Več kot 60 % oseb se o možnostih za športno rekreacijo po poškodbi in bolezni informira samoiniciativno.
- Hendikepirani ljudje, ki so zaposleni, se pogosteje športno rekreirajo kot tisti, ki niso.
- Pretok informacij med ponudniki športnih panog za hendikepirane do uporabnikov je za 50 % uporabnikov zadovoljiv.
- Uporabniki, ki imajo mesečni dohodek pod 500 €, se manj ukvarjajo s športno rekreacijo kot tisti uporabniki, ki imajo mesečni prihodek 500 € ali več.
- Več kot 50 % ljudi z ovirami bi se udeležilo vadbe, ki ni razpisana za ljudi z ovirami.
- Več kot 60 % ljudi z ovirami meni, da je objekt, v katerem vadijo, neprimeren za vadbo za ljudi z ovirami
- Več kot 50 % ljudi z ovirami bi si želelo več informacij o športni rekreaciji prejeti od svojih osebnih zdravnikov na rednih pregledih.

Med študijem sem pridobila nekaj izkušenj z delom z ljudmi, organizacijo projektov, a najbolj se mi je vtisnilo v spomin in vsakdanjo prakso, da je vloga socialnih

delavcev, da se tukaj in zdaj usmerimo k rešitvi. Zato se bom v nalogi osredotočila na aktiviranje obstoječih virov – ponudb športne rekreacije ter povečanju dostopnosti do športnih panog. Uporabniki športne rekreacije za hendikepirane pa bodo lahko preko anketnega vprašalnika ustvarili nove vire informacij, ki bodo pripomogli k (še) boljšemu delovanju posameznih Zvez in športnih društev za hendikepirane.

3 Metodologija

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je deskriptivna ali opisna, saj je namen količinsko opredeliti ali oceniti osnovne značilnosti preučevanega pojava in ugotoviti obstoj ter jakost zveze med dvema ali več pojavi (Mesec 2007: 38). Raziskava je tudi kvantitativna, kar pomeni, da bom zbirala številčne podatke (Mesec 2007: 40). Namen je številčno ugotoviti, koliko ljudem z ovirami je posredovanje informacij neprimerno in kako lahko to izboljšamo. Pred začetkom raziskave sem jasno formulirala hipoteze.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Merski instrument je anonimni vprašalnik, ki je v prilogi. Pri vseh vprašanjih se anketiranec lahko odloči za enega od možnih odgovorov. V raziskavi sem uporabila različne ravni merjenja:

- nominalno (spremenljivka: spol/modaliteta ali vrednost: m/ž),
- ordinalno (spremenljivka: odnos do rekreacije ali informiranja o rekreaciji/modaliteta: neuspešno, uspešno, zelo uspešno ...),
- intervalno ali količinsko: spremenljivka: število ur/modaliteta: 1 h ...).

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacija so ljudje z ovirami od 18. do 65. leta starosti, ki živijo na območju celotne Slovenije v času od 21. 3. 2016 do 13. 4. 2016.

Vzorec je neslučajnostni, saj vsaka enota populacije pri izboru ni imela enake možnosti priti v vzorec (Mesec 2007: 81). Vzorec je priročni, saj so na vprašalnike odgovarjali posamezniki, ki so mi najbolj dostopni in so želeli odgovarjati. V vzorec so bili izbrani ljudje z ovirami od 18. do 65. leta starosti iz Slovenije, ki sem jih povabila k sodelovanju in tega niso odklonili, v času od 21. 3. 2016 do 13. 4. 2016. Vzorec obsega 99 ljudi z ovirami.

3.4 Zbiranje podatkov

Pri raziskavi je šlo za anketiranje, vendar ne skupinsko. Med zbiranjem empiričnega gradiva sem dnevno spremljala odgovore, ki sem jih prejela ter pošiljala poziv na elektronsko pošto za sodelovanje v anketnem vprašalniku. Anketni vprašalnik sem s pomočjo Primoža Jeraliča, ki ima bazo e-kontaktov, poslala na približno 130 e-mail naslovov, pri tem pa sva pozvala uporabnike športne rekreacije, da anketni vprašalnik posredujejo naprej osebam z ovirami. Vsak uporabnik je lahko odgovarjal le enkrat iz istega IP-naslova, če so nastavitve njenega oziroma njegovega računalnika takšne, da se beležijo piškotki. V primeru, da se piškotki sproti brišejo, lahko dvakrat izpolni anketo (možnost nastavitve anketnega vprašalnika v programu survey monkey).

3.5 Obdelava in analiza podatkov

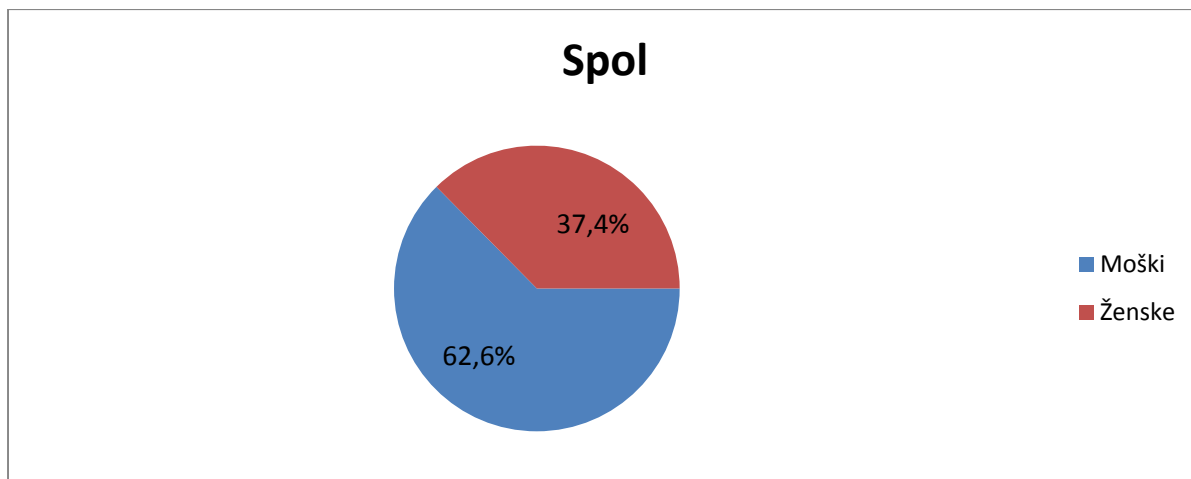
Zbrano gradivo sem nato pregledala ter preverila polnoštevilčnost odgovorov. Vse osebe niso odgovorile na vsa vprašanja. Pri pregledu gradiva sem ugotovila, da niso anketiranci izpustili vseh vprašanj, temveč gre za delno odgovarjanje (določena vprašanja so preskočili). Težko pa razberem, kaj je razlog: ali niso želeli, znali, ali pa so bili površni. Vedela sem, da je anketni vprašalnik zahteven, daljši, in predvidevala, da bo osip. Vse rezultate sem s pomočjo programov surveymonkey.com (računalniško), Microsoft Excel in statističnega program SPSS (prevod kratice: Statistični paket za družbene vede, računalniški program za statistično analizo kvantitativnih zbirk podatkov) vnesla v:

- frekvenčne tabele: podatke sem pretvorila iz absolutnih števil v relativna števila (odstotke),
- grafe.

Nekaj vprašanj sem obdelala ročno. Za ugotavljanje statističnih značilnosti sem uporabila t-test in binominalni test.

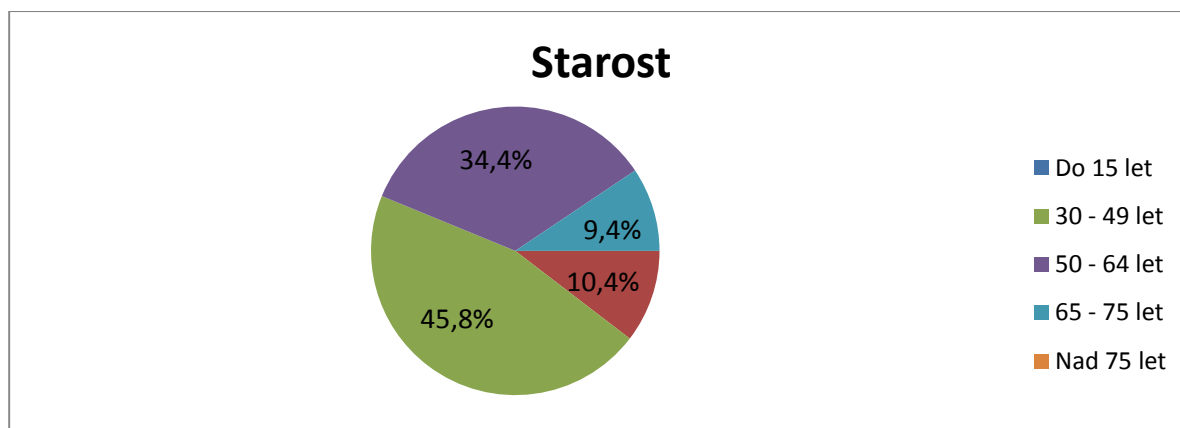
4 Rezultati

4.1 Demografski podatki

Grafikon 4.1. Struktura vzorca glede na spol (n = 91 = 100 %)

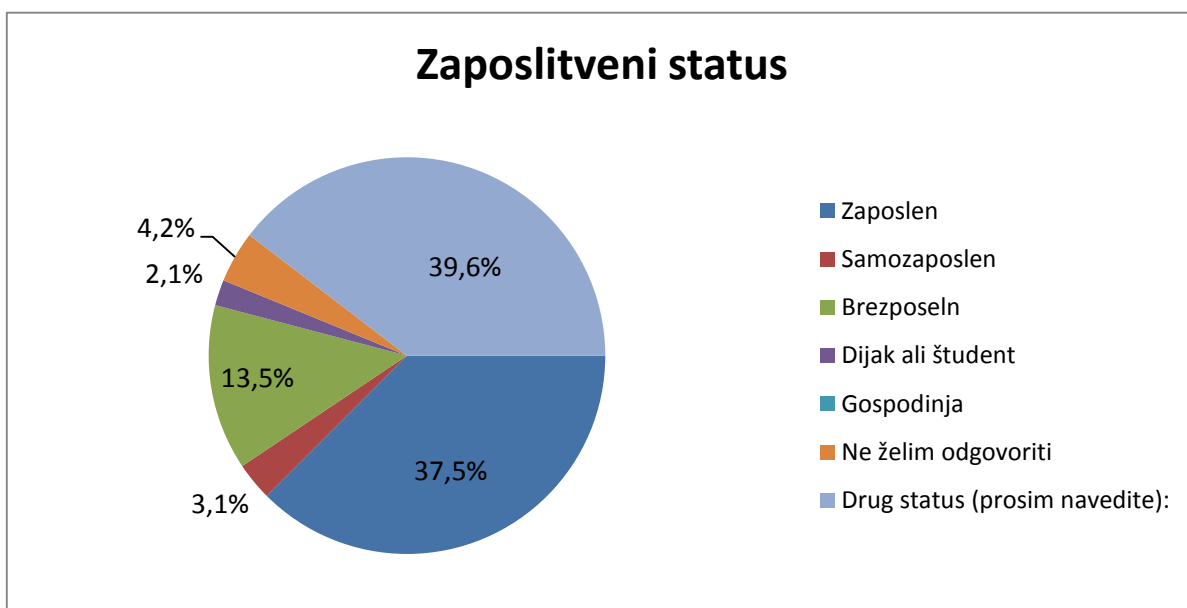
Pri prvem vprašanju, kjer so anketirani odgovarjali na vprašanja o spolu, sem prejela kar dobro razporejena odstotka ženskih in moških anketirancev. Ni me presenetilo, da je nekoliko višji odstotek moških, ker so tudi po mojih izkušnjah in delu v športu nekoliko bolj športno aktivni moški kot ženske. V raziskavi je sodelovalo 91 oseb, od tega 62,6 % moških in 37,4 % žensk.

Grafikon 4.2. Struktura vzorca glede na starost (n = 96 = 100 %)

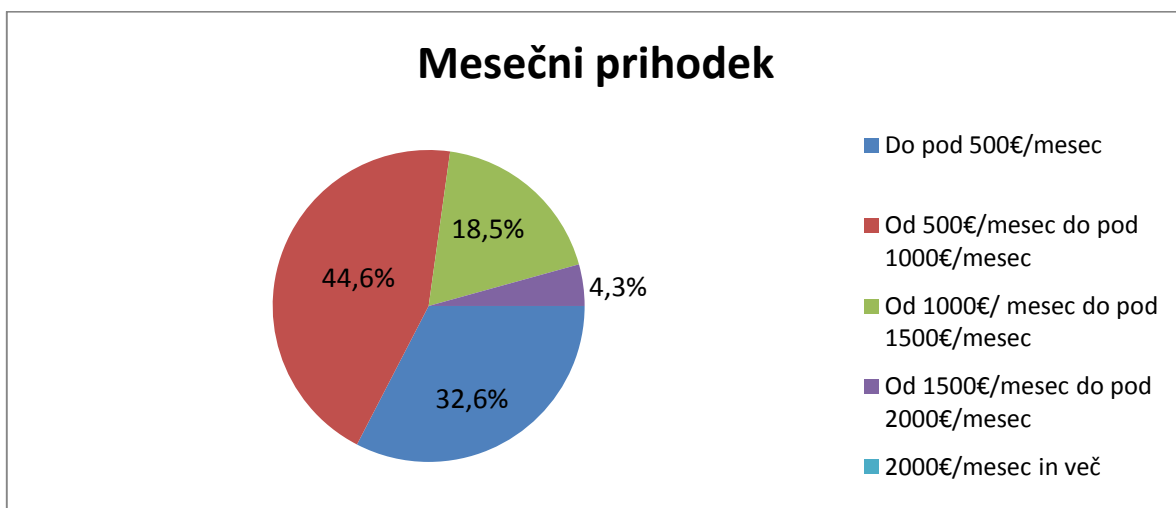
V raziskavi je sodelovalo 10,4 % oseb, starih od 15 do 29 let, 45,8 % oseb, starih od 30 do 49 let, 34,4 % od 50 do 64 let, 9,4 % oseb, starih od 65 do 75 let. Ne preseneča me, da je največ anketirancev starih od 30 do 49 let, saj je bila anketa

poslana preko e-mail naslovov zaposlenim oziroma včlanjenim v različne zveze ter društva za invalide Slovenije.

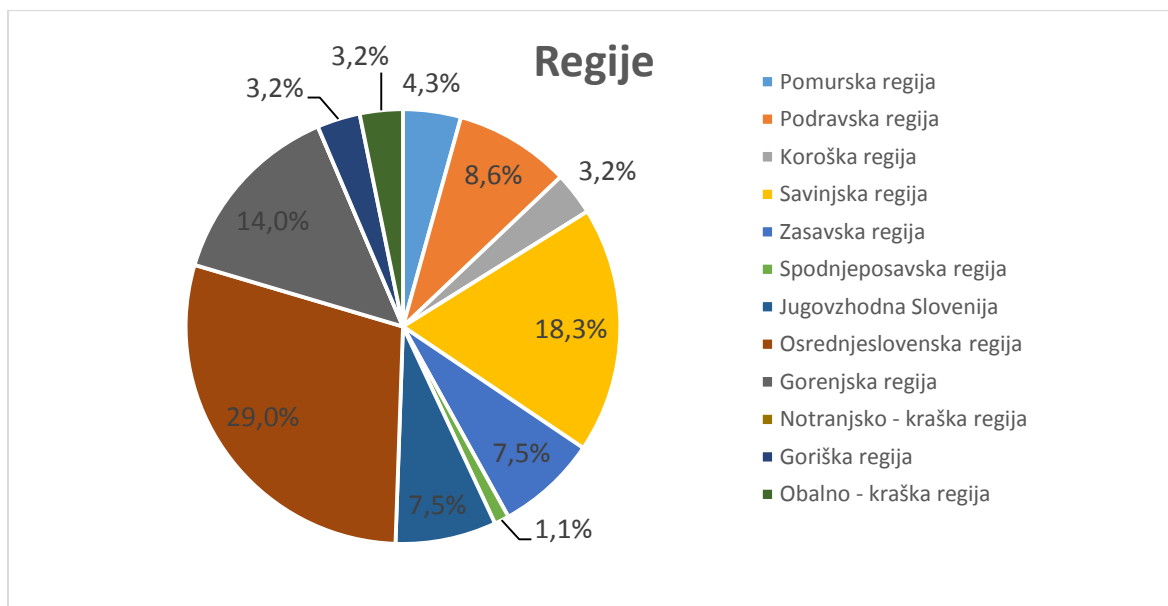
Grafikon 4.3. Struktura vzorca glede na zaposlitveni status (n = 96 = 100 %)

Vključenih je bilo 39,6 % oseb z drugim statusom (upokojenec ali invalidski upokojenec), 37,5 % zaposlenih ljudi z oviro, brezposelnih 13,5 %, 4,2 % oseb z oviro ni želelo odgovoriti na vprašanje, samozaposlenih je 3,1 %, dijakov ali študentov pa 2,1 %.

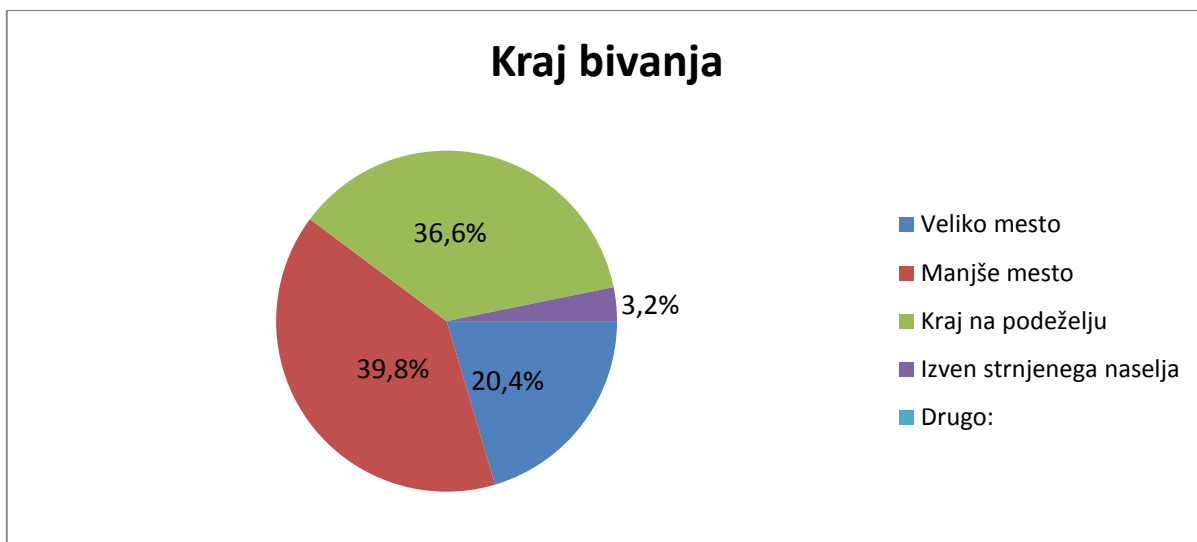
Grafikon 4.4. Struktura vzorca glede na mesečni prihodek (n = 92 = 100 %)

32,6 % anketiranih oseb prejema mesečni prihodek pod 500 €/mesec, 44,6 % prejema mesečni prihodek od 500 €/mesec do pod 1000 €/mesec. Od 1000 €/mesec do pod 1500 €/mesec prejema 18,5 % oseb, od 1500 €/mesec do pod 2000 €/mesec pa 4,3 % oseb z oviro. Več kot 2000 €/mesec ni označila nobena anketirana oseba.

Grafikon 4.5. Struktura vzorca glede na regijo (n = 93 = 100 %)

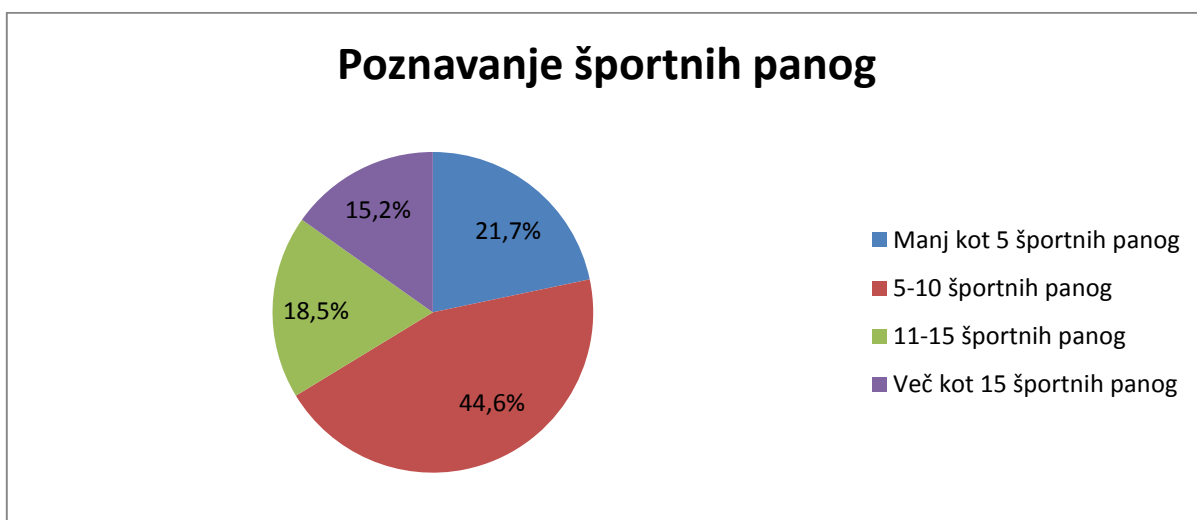
Največ anketiranih oseb, 29,0 %, prihaja iz Osrednjeslovenske regije, iz Savinjske regije jih je 18,3 %, iz Gorenjske regije 14 %, iz Podravske regije 8,6 %, iz Zasavske 7,5 %, iz Pomurske regije 4,3 %, iz Koroške, Obalno-kraške, Goriške regije prihaja po 3,2 %, iz Spodnjeposavske regije pa prihaja 1,1 % anketiranih oseb.

Grafikon 4.6. Struktura vzorca glede na kraj bivanja (n = 93 = 100 %)

V anketni raziskavi je sodelovalo 20,4 % oseb, ki prihajajo iz velikega mesta, 39,8 % vprašanih prihaja iz manjšega mesta, na podežελju je doma 36,6 % oseb, izven strnjenege naselja živi 3,2 % oseb.

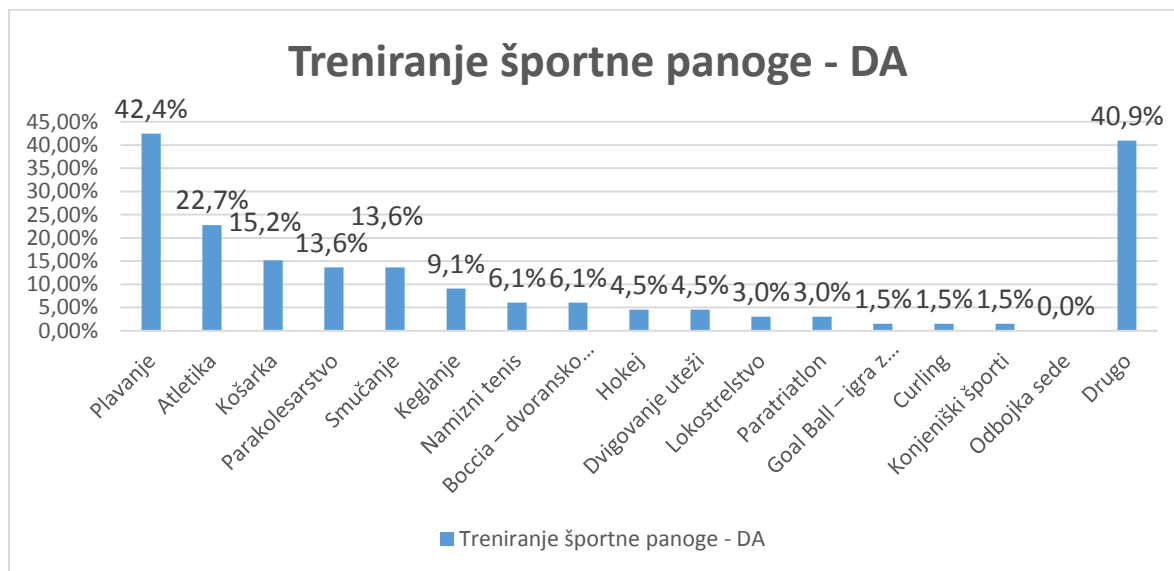
4.2 Šport za osebe z ovirami

Grafikon 4.7. Poznavanje športnih panog za ljudi z ovirami (n = 92 = 100 %)

Koliko je dejansko športnih panog za ljudi z ovirami, je težko definirati. Že v anketnem vprašalniku sem pri enem od vprašanj podala obsežno tabelo športnih panog in sem prejela kar nekaj novih, meni nepoznanih predlogov za športne panoge. Manj kot 5 športnih panog pozna 21,7 % oseb, od 5 do 10 športnih panog

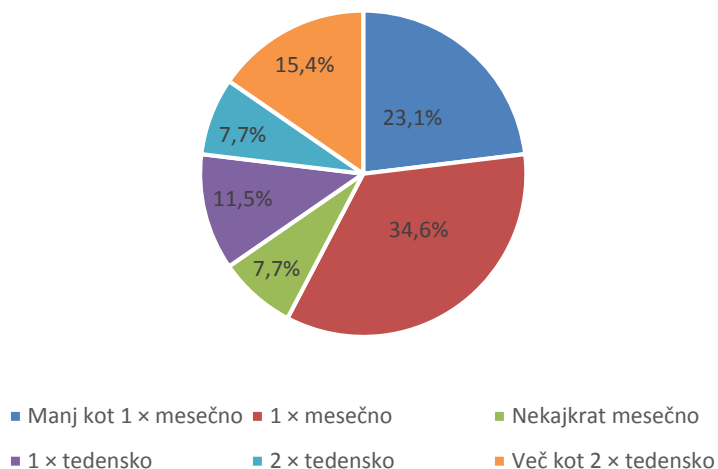
za ljudi z ovirami pozna 44,6 % vprašanih oseb, med 11 in 15 športnih panog pa pozna 18,5 % anketirancev, kar 15,2 % anketiranih pozna več kot 15 športnih panog.

Grafikon 4.8. Treniranje športne panoge – DA (n = 66 = 100 %)

Pri izbiri športnih panog, ki jih vprašani trenirajo oziroma vadijo, je 42,4 % takšnih, ki so izbrali panogo plavanje. 40,9 % jih je navedlo drugo možnost, 22,7 % atletiko, 15,2 % košarko, 13,6 % parakolestarstvo in smučanje, 9,1 % kegljanje, 6,1 % namizni tenis in boccio, 4,5 % hokej in dvigovanje uteži, 3,5 % lokostrelstvo in paratriatlon. Goal ball, curling, konjeniške športe pa je izbralo 1,5 % vprašanih.

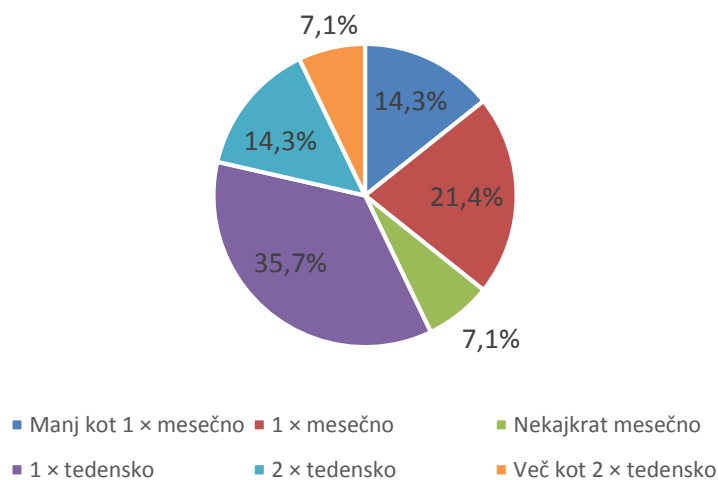
Plavanje - Pogostost treniranja/vadbe

Grafikon 4.9. Plavanje – pogostost treniranja/vadbe (n = 26 = 100 %)

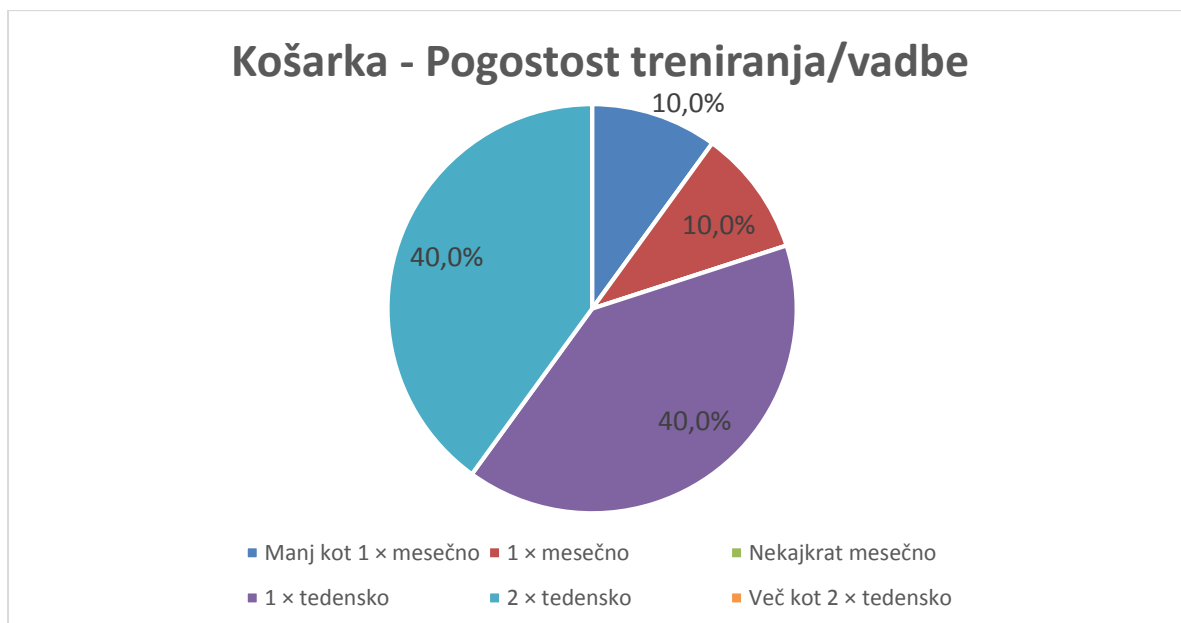
23,1 % vprašanih se plavalnega treninga udeleži manj kot enkrat mesečno. 34,6 % se ga udeleži enkrat mesečno. 7,7 % nekajkrat mesečno. 11,5 % enkrat tedensko, 7,7 % vprašanih dvakrat tedensko in 15,4 % več kot dvakrat tedensko.

Atletika - Pogostost treniranja/vadbe

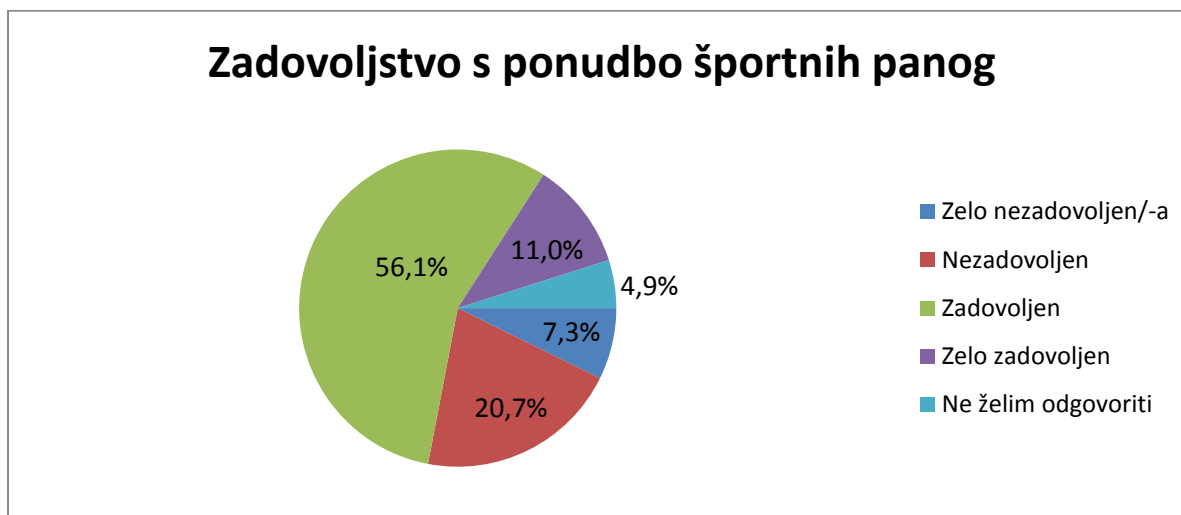
Grafikon 4.10. Atletika – pogostost treniranja/vadbe (n = 14 = 100 %)

Treninga atletike se vprašani udeležijo manj kot enkrat mesečno v 14,3 %, enkrat mesečno vadi 21,4 % vprašanih, nekajkrat mesečno 7,1 %, enkrat tedensko vadi 35,7 % oseb, dvakrat tedensko 14,3 % in več kot dvakrat tedensko 7,1 %.

Grafikon 4.11. Košarka – pogostost treniranja/vadbe (n = 10 = 100 %)

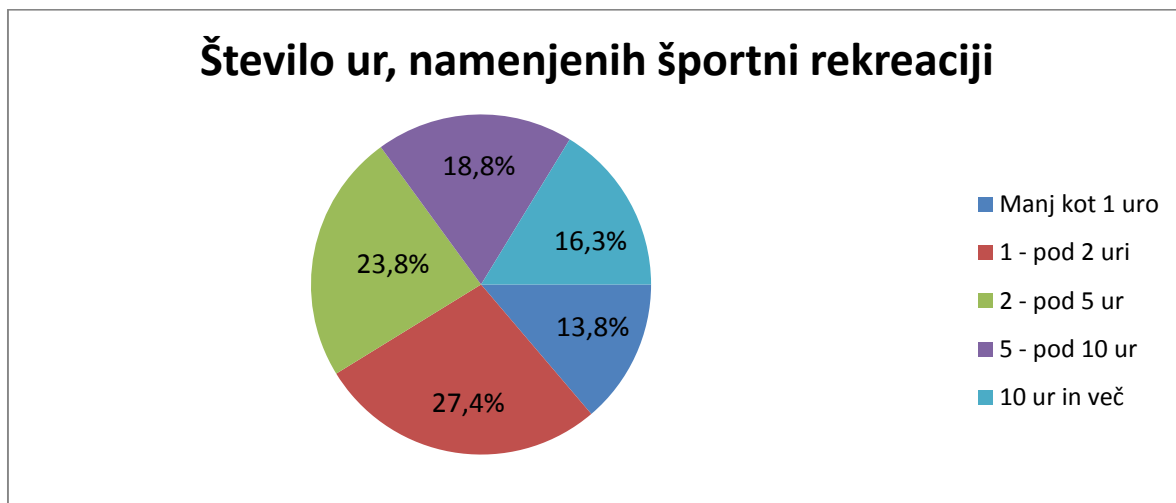
Pri vadbi košarke pa se za vadbo odloči manj kot enkrat mesečno 10,1 % vadečih, enkrat mesečno vadi 10,0 % vprašanih, enkrat tedensko vadi 40,0 % oseb, dvakrat tedensko pa 40,0 % tistih, ki trenirajo košarko.

Grafikon 4.12. Zadovoljstvo s ponudbo športnih panog v domačem kraju (n= 82 = 100 %)

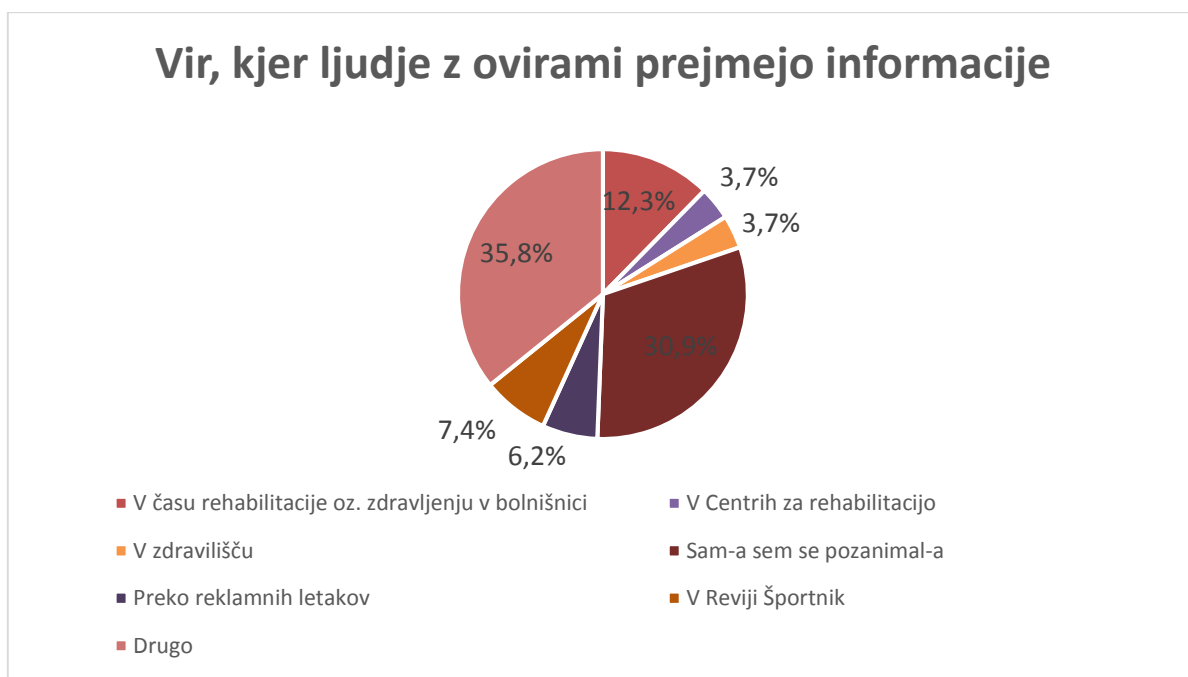
Dobljeni rezultati kažejo, da je večina uporabnikov zadovoljnih s ponudbo športnih panog v njihovem kraju. Zelo zadovoljnih je 11 %, 56,1 % anketiranih oseb je zadovoljnih s ponudbo športnih panog v njihovem kraju, medtem ko je nezadovoljnih

20,7 %, 7,3 % pa zelo nezadovoljnih. Na anketno vprašanje ni želelo odgovoriti 4,9 % anketiranih.

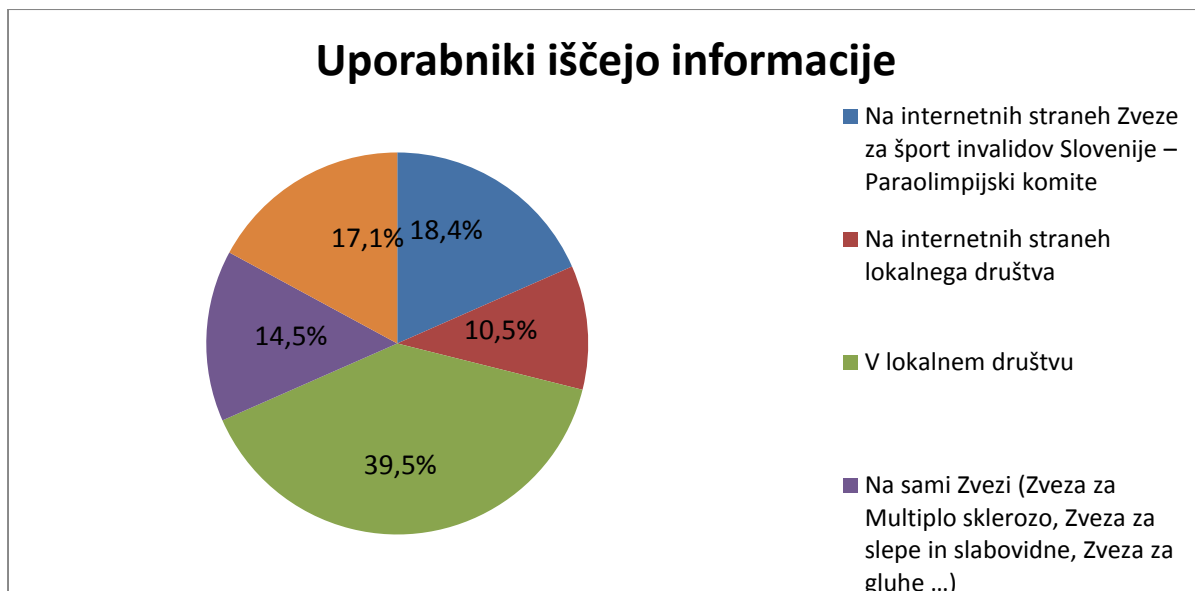
Grafikon 4.13. Število ur, namenjenih športni rekreaciji (n = 80 = 100 %)

Med anketiranci manj kot 1 uro na teden nameni športni rekreaciji 13,8 % oseb, največ do pod 2 uri na teden nameni 27,5 % vprašanih. Do pod 5 ur rekreaciji nameni 23,8 %, pod 10 ur pa 18,8 % anketirancev. 16,3 % nameni več kot 10 ur za športno rekreacijo na teden.

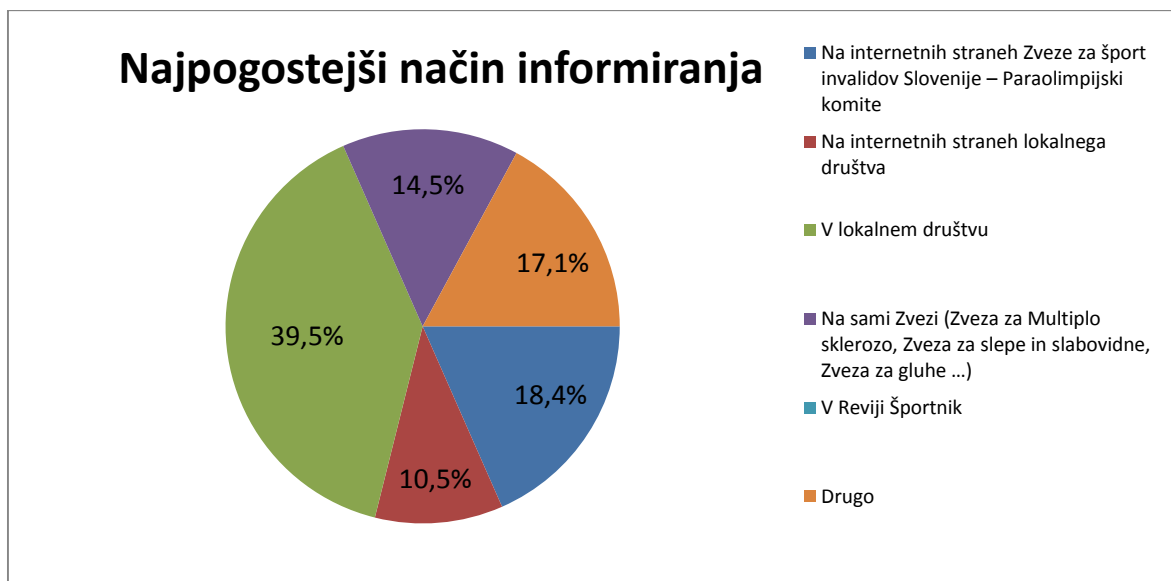
Grafikon 4.14. Vir, kjer ljudje z ovirami prejmejo informacije (n = 81 = 100 %)

Vprašani so napisali, da prejmejo v 35,8 % informacije od prijateljev, družine, iz ust do ust ter preko društev. 30,9 % se jih pozanima samoiniciativno, 12,3 % je dobilo informacije v času rehabilitacije, 7,4 % v reviji Športnik, 6,2 % preko reklamnih letakov, 3,7 % v Centru za rehabilitacijo in enako 3,7 % v zdravilišču.

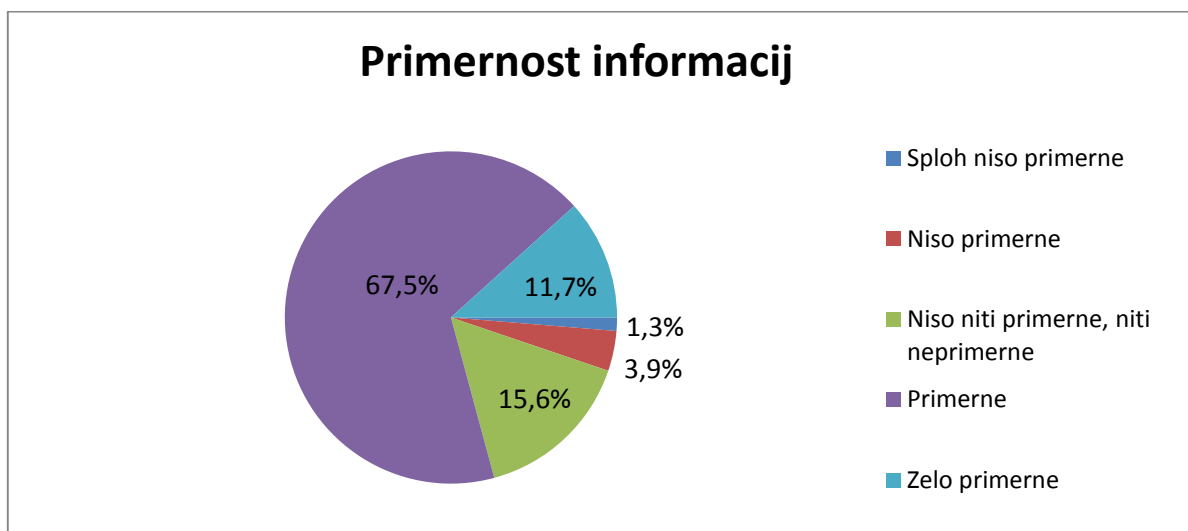
Grafikon 4.15. Uporabniki iščejo informacije (n = 76 = 100 %)

Največ informacij o vadbi in razpoložljivih terminih športne rekreacije vprašani iščejo v lokalnem društvu – 39,5 %, na internetnih straneh ZŠIS – POK – 18,4 %, drugje (prijatelji, od ust do ust, sploh ne iščejo, trenerji jim sporočijo) jih te podatke izve 17,1 % vprašanih, na internetnih straneh, na sami Zvezi (Zveza za multiplo sklerozo, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe ...) 14,5 % vprašanih, na internetnih straneh lokalnega društva pa dobi informacije 10,5 % vprašanih.

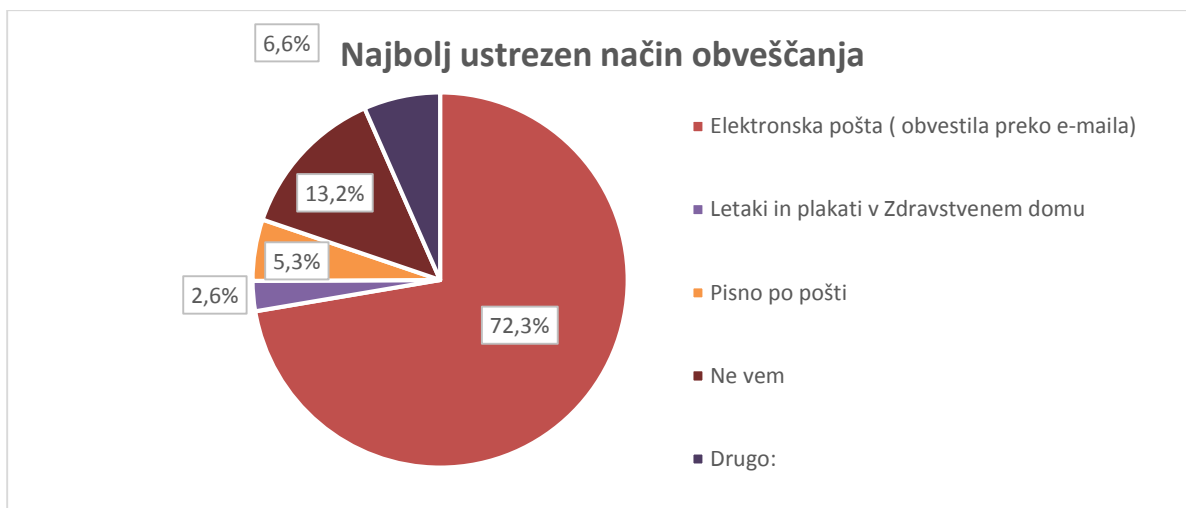
Grafikon 4.16. Najpogostejši način informiranja (n = 76 = 100 %)

Najpogostejše so ljudje z ovirami o športni rekreaciji informirani preko lokalnega društva (39,5 %), 18,4 % iz internetnih strani Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite, 17,1 % jih dobi informacijo glede športne rekreacije drugje, 14,5 % na različnih Zvezah (Zveza za MS, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe) in 10,5 % na internetnih straneh lokalnega društva.

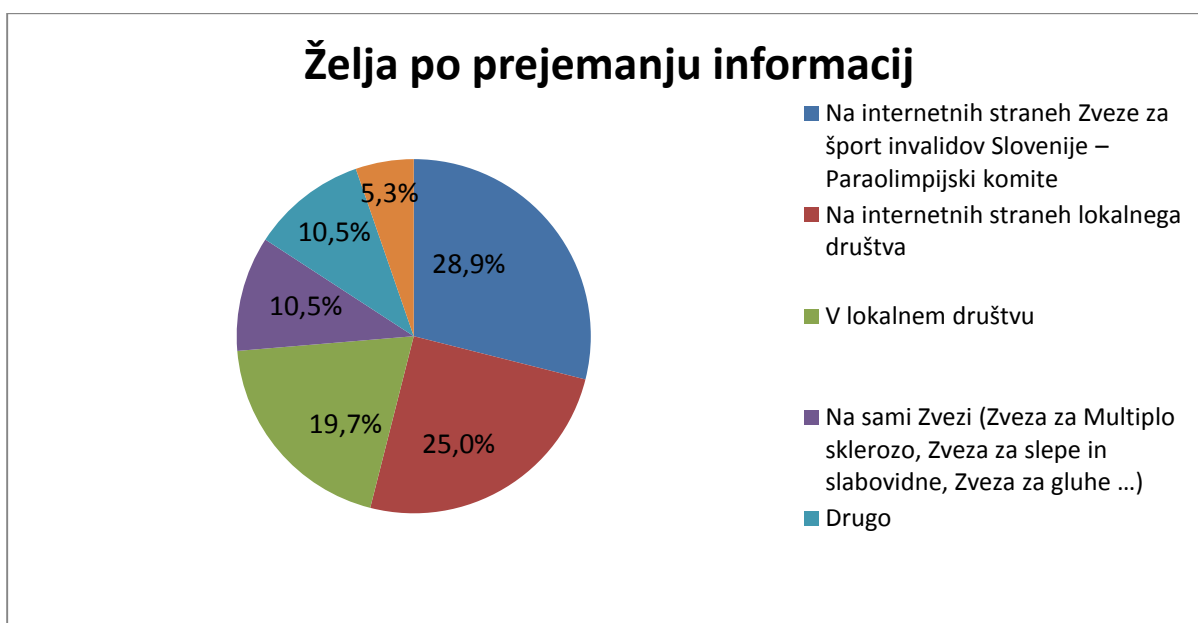
Grafikon 4.17. Primernost informacij (n = 77 = 100 %)

Kar se tiče primernosti informacij, za 1,3 % anketiranih sploh niso primerne, za 3,9 % niso primerne, za 15,6 % vprašanih informacije, ki jih prejmejo, niso niti primerne niti neprimerne, za 67,5 % so primerne, zelo primerne pa 11,7 % vprašanih.

Grafikon 4.18. Najbolj ustrezen način obveščanja (n = 76 = 100 %)

72,3 % vprašanih meni, da je najbolj primeren način o informiranju glede športne rekreacije elektronska pošta, 13,2 % jih ne ve, kaj bi jim najbolj ustrezalo, 6,6 % pa se je odločilo za drugo možnost, ki ni navedena pod možne odgovore (navedli so reklamne letake, ki jih prejmejo domov, spletne strani, kjer si lahko sami pogledajo in izberejo, kar želijo), 5,3 % je odgovorila, da po pošti, 2,6 % pa je najbolj ustrezno preko letakov in plakatov v Zdravstvenem domu.

Grafikon 4.19. Želja po prejemanju informacij (n = 76 = 100 %)

Vprašani si želijo prejemati več informacij na internetnih straneh Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja, takih je 28,9 %, 25,0 % na

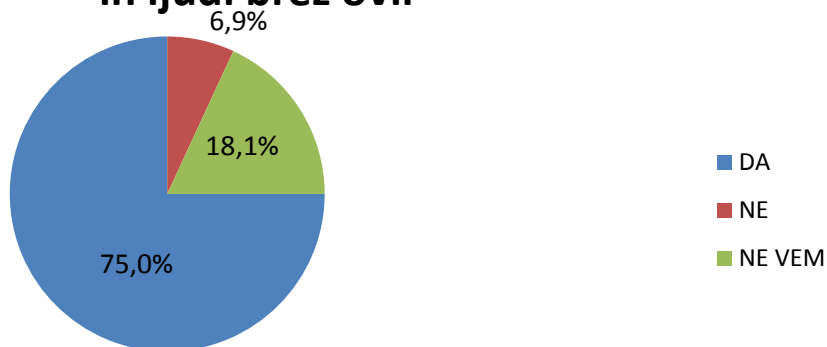
internetnih straneh lokalnega društva, 19,7 % v lokalnem društvu, 10,5 % na sami Zvezi (Zveza za Multiplo sklerozo, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe ...), 10,5 % je navedlo drugo opcijo, 5,3 % pa pri splošni zdravnici v zdravstvenem domu.

Grafikon 4.20. Poznavanje oglasnih sporočil za športno rekreacijo (n = 77 = 100 %)

V zadnjem času lahko na slovenskih ulicah opazimo velike plakate s sloganom »Prepreke so v glavi – telo ne pozna meja!«. Počasi se v medijih pojavlja prostor za ozaveščanje ljudi o športnih podvigih ljudi z ovirami, mene pa je predvsem zanimalo, ali so vprašani zasledili oglasna sporočila, kjer sodelujejo tako ljudje z ovirami kot brez njih. Po mojem mnenju je izredno pomembno, da prestopimo meje in začnemo tudi v oglaševanju združevati vse ljudi ne glede na ovire oziroma posebnosti. 44,2 % anketiranih je že zasledilo oglasna sporočila za športno rekreacijo, kjer so na sliki ali besedilu ljudje z ovirami in ljudje brez ovir, 37,7 % jih tega ni zasledilo, 18,2 % pa jih je odgovorilo, da tega ne vedo.

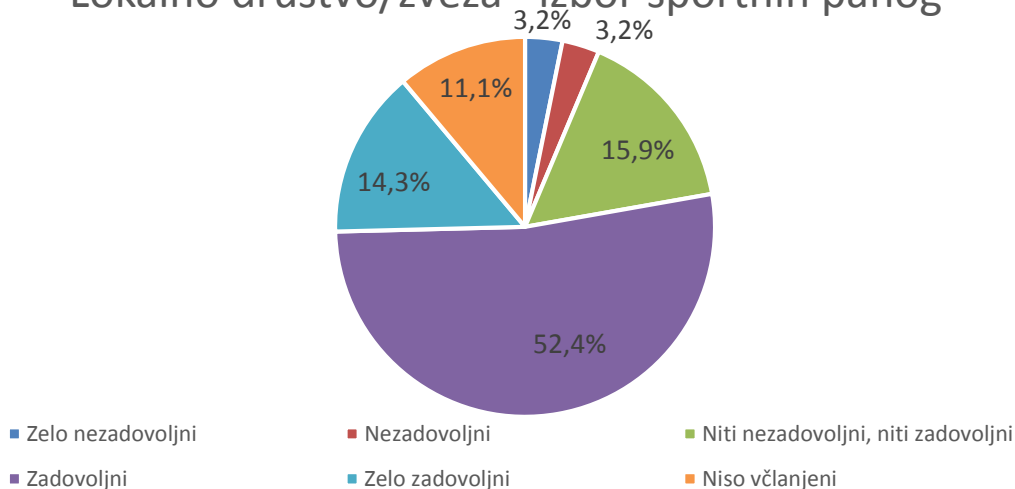
Udeležba na vadbi razpisani za ljudi z ovirami in ljudi brez ovir

Grafikon 4.21. Udeležba na vadbi, razpisani za vse (n = 72 = 100 %)

75,0 % ljudi z ovirami bi se udeležilo športne rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi jim zdravstveno stanje kljub poškodbi to dopuščalo. 6,9 % se takšne vadbe ne bi udeležilo, 18,1 % pa ne ve.

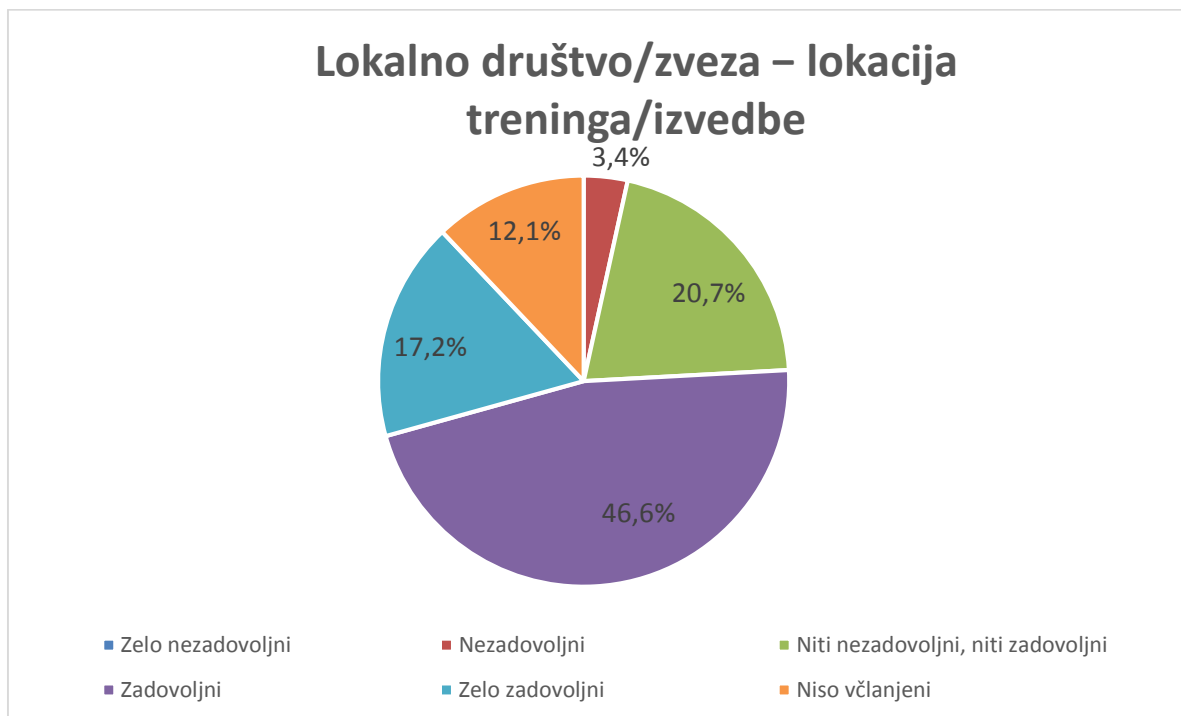
Lokalno društvo/zveza - izbor športnih panog

Grafikon 4.22. Lokalno društvo/zveza – izbor športnih panog (n = 63 = 100 %)

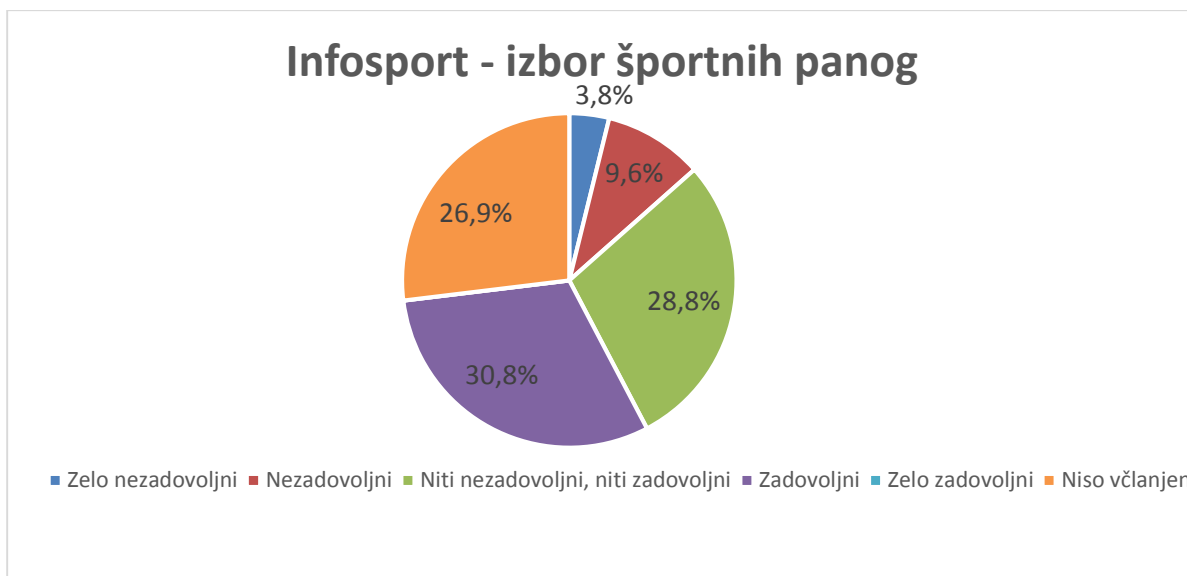
Skozi vprašanje številka 19 sem preverjala, kako so vprašani zadovoljni oziroma nezadovoljni glede izbora športnih panog in glede lokacije, ki jo posamezni izvajalci ponujajo. Pri izboru športnih panog v sklopu lokalnega društva/zveze je 14,3 % zelo zadovoljnih s ponudbo športnih panog, 52,4 % vprašanih je zadovoljnih z izborom športnih panog, ki jim jih ponujajo lokalna društva in zveze. 15,9 % je niti

nezadovoljnih niti zadovoljnih, le 3,2 % pa je nezadovoljnih oz. 3,2 % je zelo nezadovoljnih. 11,1 % jih ni včlanjenih v društva in zveze in zato ne morejo podati mnenja.

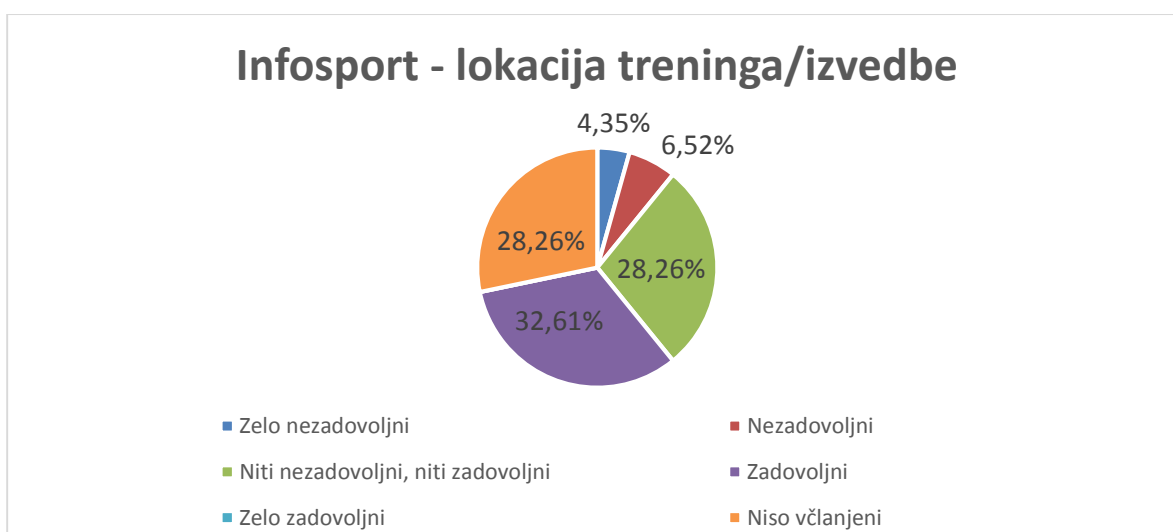
Grafikon 4.23. Lokalno društvo/zveza – lokacija treninga/izvedbe (n = 58 = 100 %)

Z lokalnimi društvi in zvezami je 17,2 % zelo zadovoljnih, 46,6 % anketirancev zadovoljnih, 20,7 % niti nezadovoljnih niti zadovoljnih, 3,4 % pa so nezadovoljni z izborom lokacije za treninge, ki jih ponujajo lokalna društva in zveze. 12,1 % se jih je opredelilo, da niso včlanjeni.

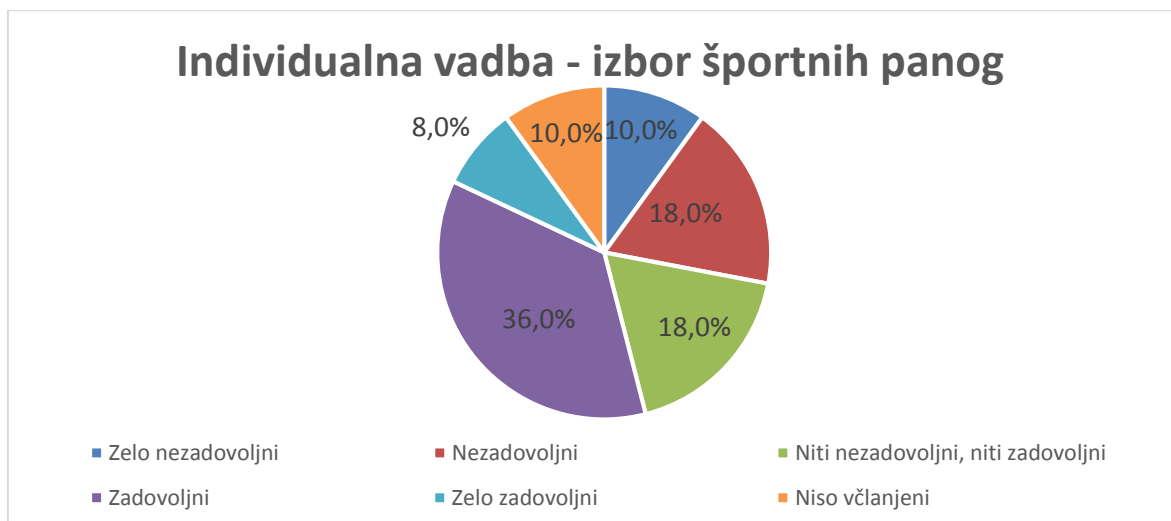
Grafikon 4.24. Infosport – izbor športnih panog (n = 52 = 100 %)

S ponudbo Infosporta je 3,8 % anketiranih zelo zadovoljnih, 30,8 % pa zadovoljnih z izborom športnih panog, ki jih ponuja Infosport, 28,8 % je niti nezadovoljnih niti zadovoljnih, 9,6 % je nezadovoljnih, 26,9 % pa je označilo, da niso včlanjeni.

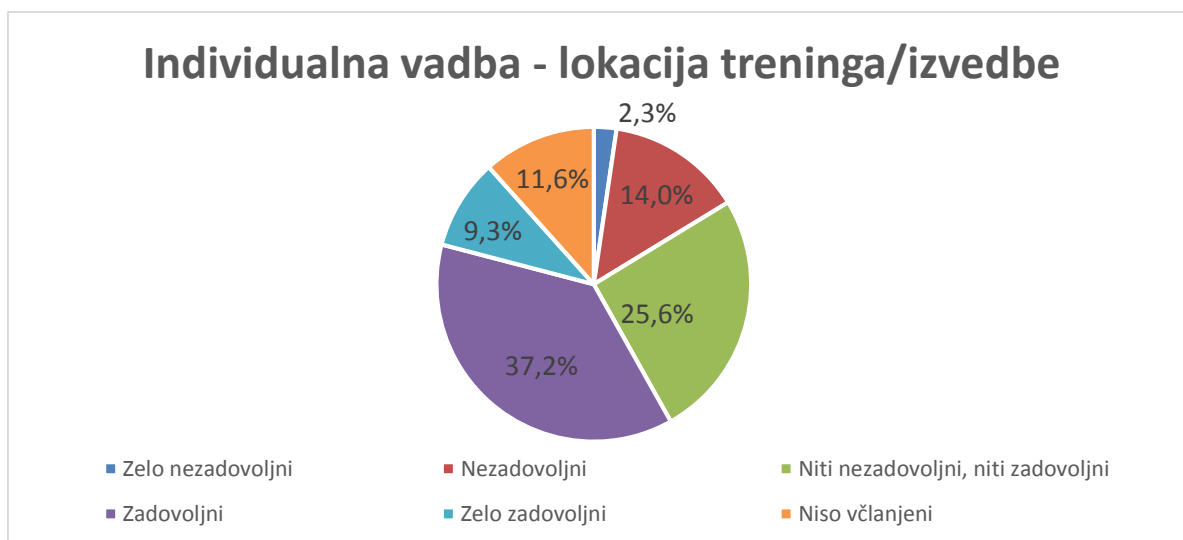
Grafikon 4.25. Infosport – lokacija treninga/izvedbe (n = 46 = 100 %)

Glede lokacije treningov je graf zelo podoben zgornjemu. 4,35 % je zelo zadovoljnih, 32,61 % vprašanih je zadovoljnih z lokacijami treningov, ki jih ponujajo na spletnem portalu, 28,26 % ni niti zadovoljnih niti nezadovoljnih, 6,52 % nezadovoljnih. Zelo nezadovoljnih ni. 28,26 % jih ni včlanjenih.

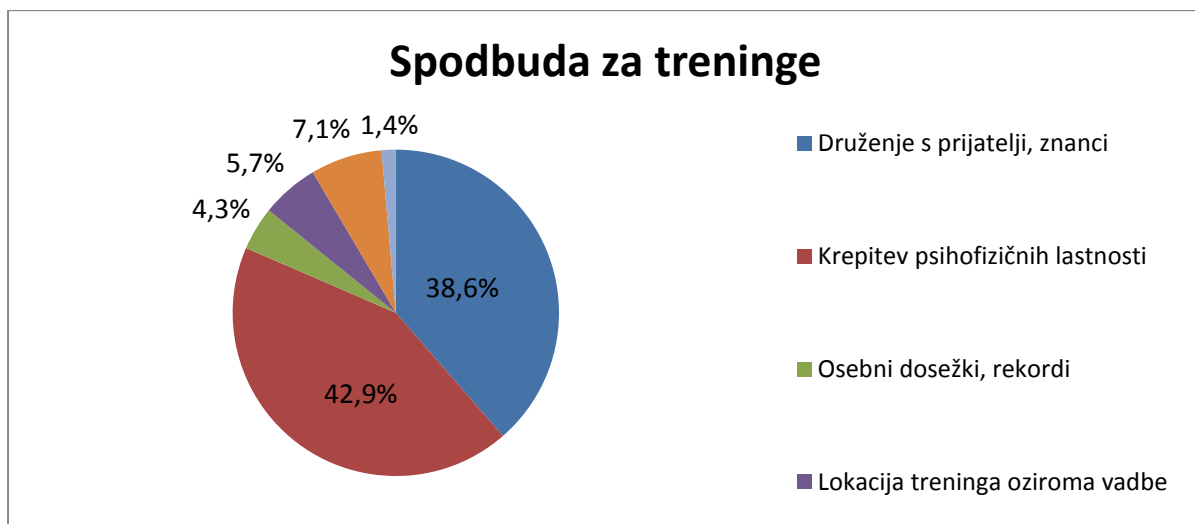
Grafikon 4.26. Individualna vadba – izbor športnih panog (n = 50 = 100 %)

10,0 % je zelo zadovoljnih, 36,0 % vprašanih je zadovoljnih z izborom treningov oziroma športnih panog pri individualni vadbi, 18,0 % je niti nezadovoljnih niti zadovoljnih, prav tako je 18 % nezadovoljnih in 8 % zelo nezadovoljnih z izborom športnih panog po individualni metodi treninga. 10 % jih pravi, da ni včlanjenih v individualno vadbo.

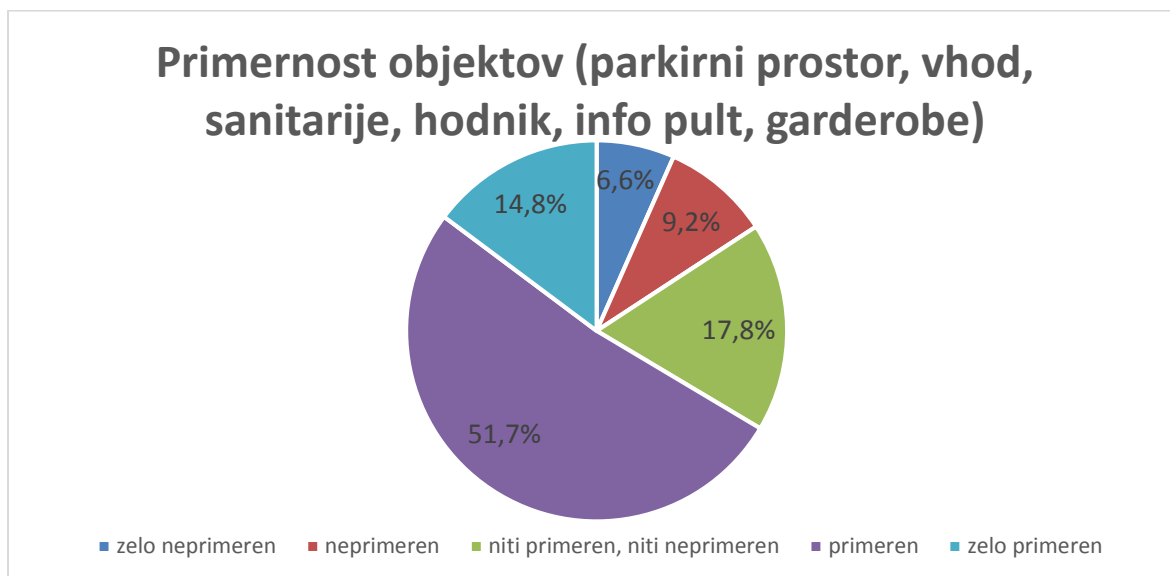
Grafikon 4.27. Individualna vadba – lokacija treninga/izvedbe (n = 43 = 100 %)

2,3 % je zelo zadovoljnih, 37,2 % je zadovoljnih z lokacijo individualnega treninga, 25,6 % je takih, ki niso niti zadovoljni niti nezadovoljni, 14 % jih je nezadovoljnih z lokacijo treninga, 9,3 % pa je zelo nezadovoljnih. 11,6 % jih ni včlanjenih v takšno obliko vadbe.

Grafikon 4.28. Spodbuda za treninge (n = 70 = 100 %)

Športna rekreacija je zdrava in koristna za vsakega človeka in vsak med nami (občasno) potrebuje spodbudo, da se lažje udeleži vadbe oziroma treninga. 42,9 % vprašanih najbolj k treningu spodbudi krepitev psihofizičnih lastnosti, 38,6 % druženje s prijatelji, znanci, 7,1 % športni dosežki ljudi z ovirami, o katerih so spremljali zgodbe v medijih, 5,7 % lokacija treninga oziroma vadbe in 4,3 % je izbralo osebne dosežke. 1,4 % vprašanih meni, da jih k vadbi najbolj spodbudijo oglasna sporočila.

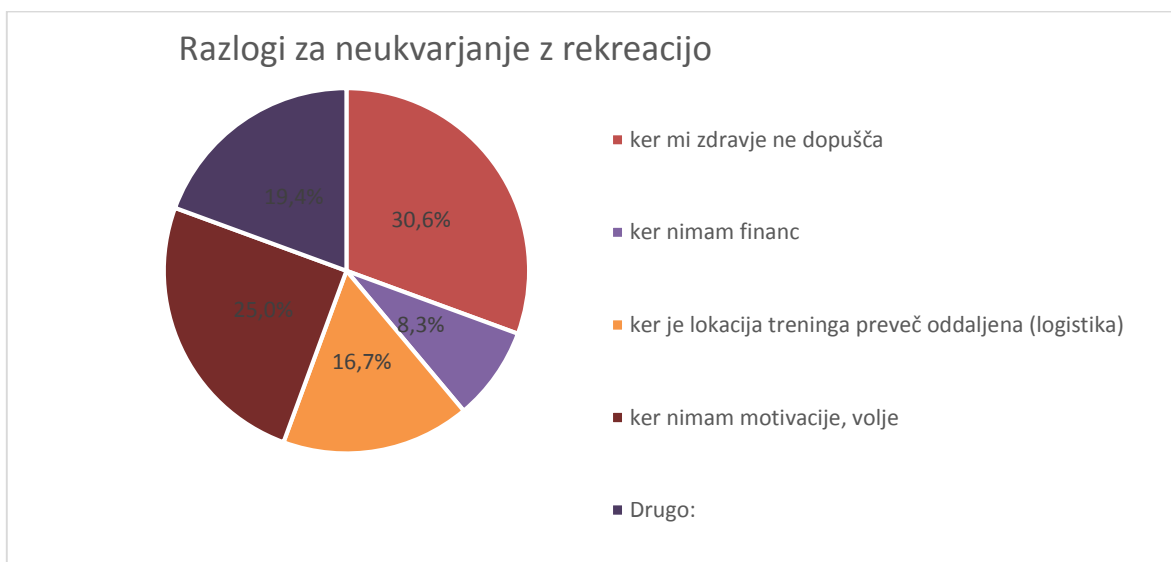
Grafikon 4.29. Primernost objektov, v katerih vadijo (n = 56 = 100 %)

Ocenjevali so tudi ustreznost objektov, v katerih poteka vadba. 14,8 % vprašanih meni, da je objekt zelo primeren za vadbo, 51,7 % vprašanih meni, da je objekt, v katerem vadijo, primeren. 17,8 % jih meni, da ni niti primeren niti neprimeren, 9,2 % jih pravi, da objekt, v katerem vadijo, ni primeren, 6,6 % pa, da je zelo neprimeren.

Grafikon 4.30. Mnenje anketiranih o času namenjenem športni rekreaciji (n = 68 = 100 %)

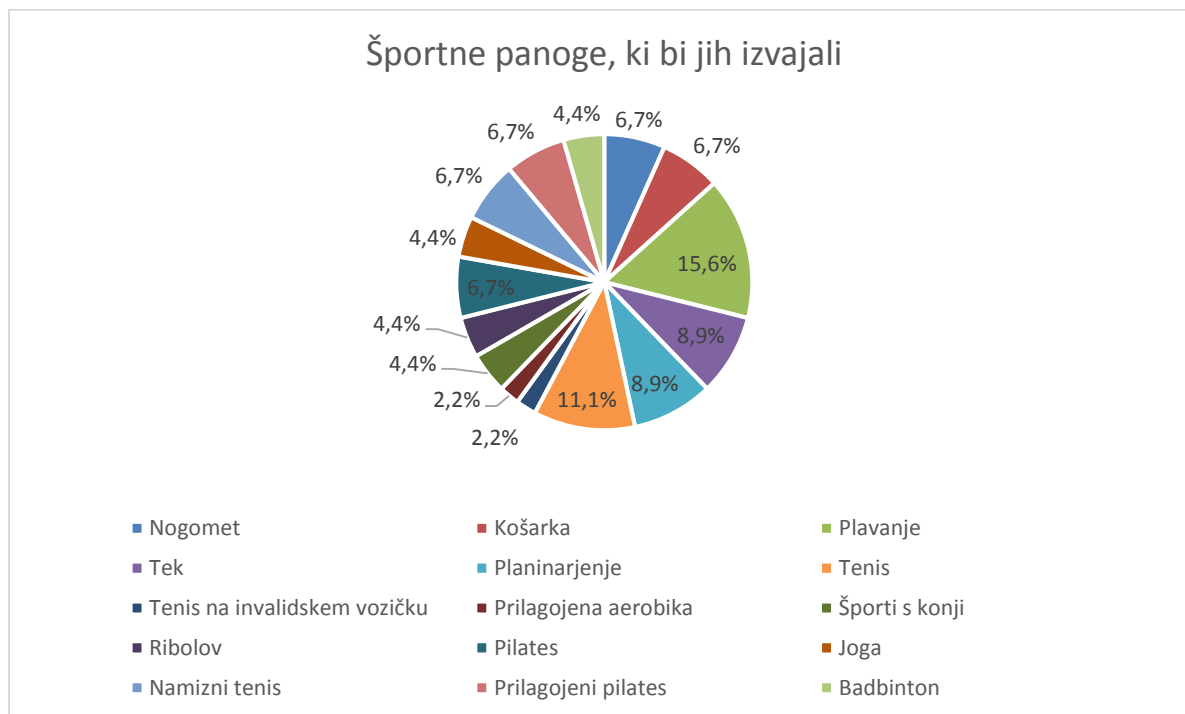
Ravno polovica vprašanih meni, da nameni dovolj časa športni rekreaciji, druga polovica pa, da ga nameni premalo.

Grafikon 4.31. Razlogi za neukvarjanje z rekreacijo (n = 36 = 100 %)

Graf prikazuje, zakaj vprašani ne namenijo več časa športni rekreaciji. 30,6 % jih meni, da jim zdravje ne dopušča, 25 % jih pravi, da jim primanjkuje motivacije, volje,

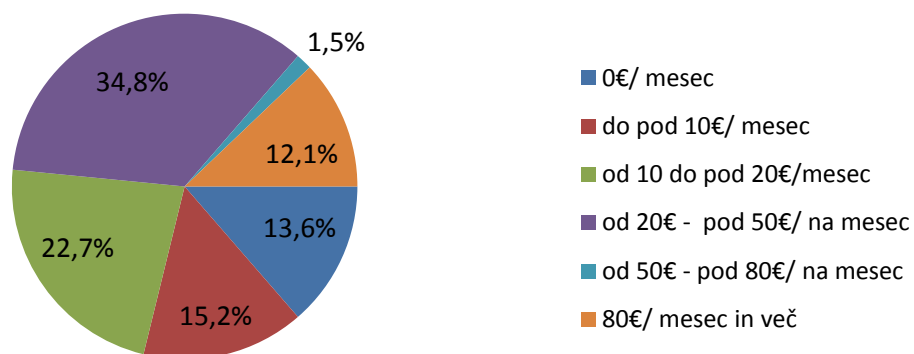
19,4 % je navedlo drugi razlog (druge obveznosti, ker v neposredni bližini ni vadbe za osebe z ovirami, pomanjkanje časa, obdobje – majhni otroci, zdravje, finance in logistika), 8,3 % pa je navedlo, da jim več vadbe ne dopuščajo finance.

Grafikon 4.32. Športne panoge, ki bi jih izvajali (n = 45 = 100 %)

Graf nam prikazuje zelo pester izbor športnih panog, ki bi jih ljudje z oviro radi izvajali, če ne bi bilo zgoraj omenjenih razlogov. Največ interesa so anketiranci izrazili za plavanje, 15,6 %, kar ni presenetljivo, saj je ravno ta športna panoga ena od najbolj koristnih in neagresivnih za celotno telo, tenis je obkrožijo 11,1 %, tek 8,9 %, planinarjenje 8,9 %, nogometa bi se udeležilo 6,7 %, namizni tenis je izbralo 6,7 % vprašanih, prilagojeni pilates 6,7 %, košarko 6,7 %, pilates 6,7 %, športe s konji 4,4 %, ribolov 4,4 %, jogo 4,4 %, badminton 4,4 %, tenis na invalidskem vozičku 2,2 % in prilagojeno aerobiko 2,2 % vprašanih.

Denar, namenjen športni rekreaciji

Grafikon 4.33. Denar, namenjen športni rekreaciji (n = 66 = 100 %)

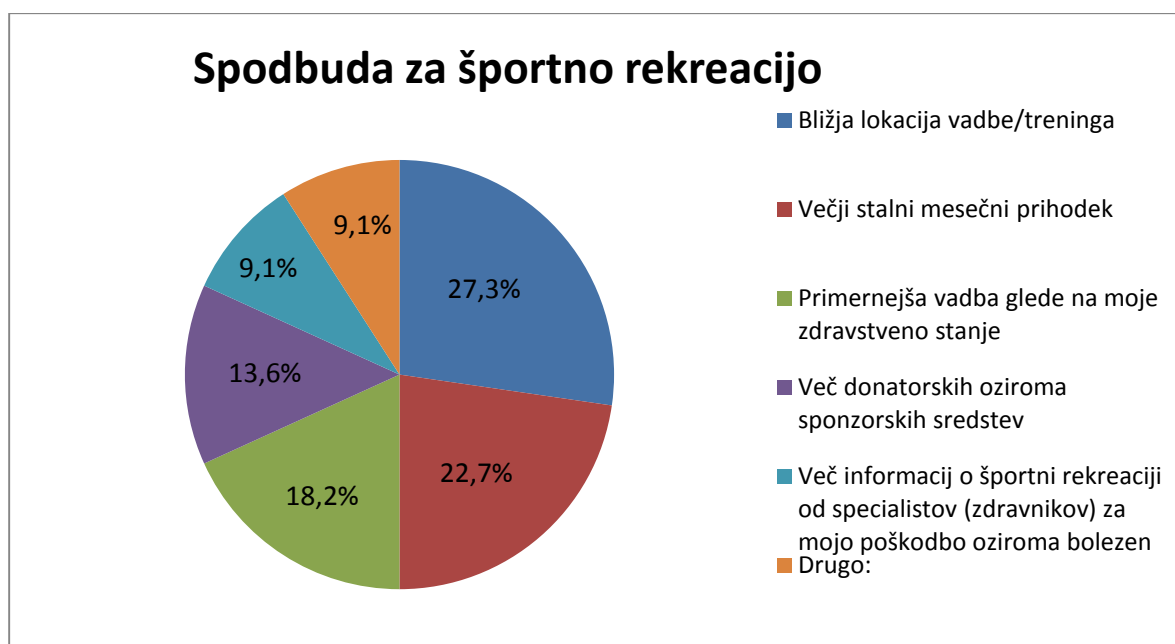
Za rekreacijo nič denarja ne nameni 13,60 % vprašanih, do pod 10 € mesečno nameni 15,2 % vprašanih, od 10 € do pod 20 € nameni 22,70 %, 34,80 % anketirancev nameni za športno rekreacijo od 20 € do pod 50 € mesečno. Od 50 € do pod 80 € nameni 1,50 % vprašanih, medtem ko 12,10 % vprašanih za športno rekreacijo nameni 80 € ali več.

Pomoč donatorjev in sponzorjev

Grafikon 4.34. Pomoč donatorjev in sponzorjev (n = 67 = 100 %)

77,6 % vprašanih ne prejme pomoči donatorjev ali sponzorjev za financiranje športne rekreacije, 22,4 % vprašanih pa je odgovorilo, da prejme pomoč donatorjev oziroma sponzorjev. Tako kot vrhunski, profesionalni športniki brez ovir kot tudi ljudje z ovirami, ki želijo svojo rekreacijo nadgraditi s tekmovanji na višjih nivojih, potrebujejo za nakup opreme in izvedbo treningov pomoč donatorjev ali sponzorjev.

Grafikon 4.35. Spodbuda za športno rekreacijo (n = 66 = 100 %)

27,30 % vprašanih meni, da bi jih bližina lokacije treninga/vadbe dodatno spodbudila, da bi še več časa namenili športni rekreaciji, 22,7 % vidi razlog za spodbudo v večjem stalnem prihodku, 18,20 % v primernejši vadbi glede na njihovo fizično stanje, 13,60 % v več donatorskih sredstvih. 9,10 % vprašanih meni, da bi jih več informacij o športni vadbi še dodatno spodbudilo k rekreaciji, prav tako 9,10 % pa je navedlo druge razloge, ki niso opisani pod možnimi odgovori. Ti drugi razlogi so boljše zdravstveno stanje motivacija in primerna družba, več časa za udejstvovanje in vsi zgoraj omenjeni razlogi.

4.3 Preverjanje hipotez

HIPOTEZA 1

H1: Ljudje z ovirami, ki ne poznajo športnih panog za osebe z ovirami, se manj pogosto udeležijo športne rekreacije, kot tisti, ki jih poznajo.

Pri obdelavi podatkov me je zanimala razlika med dvema skupinama (tistimi, ki poznajo in tistimi, ki ne poznajo športnih panog), spremenljivka »koliko ur na teden namenite športni rekreaciji« je ordinalna, zato sem uporabila t-test za neodvisne vzorce. Neodvisna spremenljivka je v mojem primeru »ali poznajo športne panoge ali ne«. Ugotavljala sem, ali je povezana z odvisno spremenljivko v mojem primeru

«število ur, namenjenih športni rekreaciji na teden». Med tistimi, ki ne poznajo športnih panog za ljudi z ovirami, se jih največ udeležuje športne rekreacije 1 – pod 2 uri na teden; med tistimi, ki poznajo športne panoge, pa se jih največ udeležuje športne rekreacije 2 – pod 5 ur. Torej je neodvisna spremenljivka povezana z odvisno spremenljivko, saj se anketiranci, ki poznajo športne panoge, pogosteje udeležijo vadbe. Torej lahko glede na rezultate t-testa in vrednosti signifikance ($p = 0,009$) hipotezo 1 potrdimo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.32 do vključno 8.37. Preverjanje hipotez.

HIPOTEZA 2

H2: Športni dosežki in zgodbe v javnosti (medijih) o ljudeh z ovirami so za 50 % hendikepiranih ljudi glavni vzpodbujevalec za športno dejavnost.

Oblikovala sem novo spremenljivko z dvema kategorijama, saj me zanima en vzpodbujevalec v primerjavi z drugim. Delež oseb, ki so jim športni dosežki in zgodbe v javnosti glavni spodbujevalec za športno dejavnost, je v našem vzorcu 7 %. Ker sem v hipotezi navedla, da bo delež 50 %, testiramo, ali je opazovani delež enak deležu, ki sem ga postavila v hipotezi. Razlika med deležem 7 % in 50 % je statistično značilna ($p = 0,000$). Torej delež odgovorov »športni dosežki« je statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala. Hipotezo 2 zavrnamo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.38 do vključno 8.40 Preverjanje hipotez

HIPOTEZA 3

H3: Več kot 60 % oseb se o možnostih za športno rekreacijo po poškodbi in bolezni informira samoiniciativno.

Ker želimo pri dani hipotezi preveriti določen delež, sem uporabila binominalni test. Kategorija »samoiniciativno« predstavlja odgovor »sam/a sem se pozanimal/a«. V drugo skupino oziroma kategorijo sem dala vse ostale odgovore/področja, kjer so anketiranci izvedli za športne panoge za ljudi z ovirami. Delež tistih, ki se o možnostih za športno rekreacijo po poškodbi in bolezni informira samoiniciativno, je 31 % in se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Hipotezo 3 zavrnamo, saj je delež odgovorov »samoiniciativno« statistično

značilno nižji, kot smo predpostavljali. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.41 do vključno 8.43. Preverjanje hipotez.

HIPOTEZA 4

H4: Hendikepirani ljudje, ki so redno zaposleni, se pogosteje športno rekreirajo, kot tisti ki niso.

Pri preverjanju četrte hipoteze sem oblikovala novo spremenljivko. Spremenljivka »koliko ur na teden namenite športni rekreaciji« je ordinalna, zato uporabim t test za neodvisne vzorce, kjer preverjamo, ali se povprečna vrednost spremenljivke razlikuje med dvema skupinama enot. Tako zaposleni kot osebe z drugimi statusi se športne rekreacije v največjem deležu udeležijo od 2 – pod 5 ur na teden. Razlika med skupinama ni statistično značilna ($t = -0,361$, $p = 0,791$). Hipotezo 4 zato zavrnamo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.44 do vključno 8.46. Preverjanje hipotez.

HIPOTEZA 5

H5: Pretok informacij od ponudnikov športnih panog za hendikepirane do uporabnikov je za 50 % uporabnikov zadovoljiv.

Pri peti hipotezi sem ponovno uporabila binominalni test, saj želim preveriti določen delež. Ponovno sem rekordirala dve kategoriji. Kategorija »zadovoljiv« predstavlja skupaj odgovora »zadovoljni« in »zelo zadovoljni«, kategorija »ni zadovoljen« predstavlja skupaj ostale tri odgovore (torej še odgovor niti zadovoljen niti nezadovoljen, zelo nezadovoljen). Kategorije sem preverjala glede na:

Izbor športnih panog:

- Lokalno društvo/zveza, kjer se naš delež 75 % zadovoljnih statistično razlikuje od deleža 50 % (ki sem ga predpostavila v hipotezi). Delež »zadovoljnih« je torej še višji, kot sem predpostavljala.
- Za Infosport spletni portal je izračunan delež 42 % zadovoljnih in se statistično značilno ne razlikuje od deleža 50 %, lahko ga obravnavamo enakega kot 50 %.

- Glede pretoka informacij o ponudbi športnih panog pri individualnih vadbah, izven društev in zveze je izračunan delež 49 % zadovoljnih in se statistično značilno ne razlikuje od deleža 50 %, lahko ga obravnavamo istega deležu 50 %.

Lokacijo treninga:

- Za lokalno društvo/zveza je izračunan delež zadovoljnih z lokacijo treninga 73 % in je višji od deleža 50 %, ki ga predpostavljamo v hipotezi ter se statistično razlikuje od deleža 50 %.
- Za Infosport spletni portal izračunani delež je 45 % in se statistično značilno ne razlikuje od deleža 50 %, izračunani delež lahko obravnavamo kot istega deležu 50 %.
- Za individualne vadbe izven društva in zveze se izračunan delež 53 % statistično ne razlikuje od deleža 50 %.

Hipotezo 5 lahko potrdimo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.47 do vključno 8.53. Preverjanje hipotez.

HIPOTEZA 6

H6: Uporabniki, ki imajo mesečni dohodek pod 500 €, se manj ukvarjajo s športno rekreacijo kot tisti uporabniki, ki imajo mesečni prihodek 500 € ali več.

Ponovno sem oblikovala novo spremenljivko z dvema kategorijama, saj me je zanimal najnižji dohodkovni razred v primerjavi z ostalimi dohodkovnimi razredi skupaj. Spremenljivka »koliko ur na teden namenite športni rekreaciji« je ordinalna, zato uporabim t-test za neodvisne vzorce. Tako tisti z nižjimi kot z višjimi dohodki se športne rekreacije v največjem deležu udeležijo med 2 – pod 5 urna teden. Razlika med skupinama ni statistično značilna ($t = 0,613$, $p = 0,542$). Hipotezo lahko zavrnamo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.54 do vključno 8.58. Preverjanje hipotez.

HIPOTEZA 7

H7: Več kot 50 % ljudi z ovirami bi se udeležilo vadbe, ki ni razpisana za ljudi z ovirami.

Naš delež oseb, ki bi se udeležili vadbe, ki ni razpisana za ljudi z ovirami, je 92 % in se statistično značilno razlikuje od deleža 50 %, ki ga predpostavljamo v hipotezi. Delež respondentov, ki bi se udeležili vadbe, je torej še višji, kot sem predpostavljala v hipotezi. Hipotezo 7 lahko potrdimo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.59 in 8.60. Preverjanje hipotez.

HIPOTEZA 8

H8: Več kot 60 % ljudi z ovirami meni, da je objekt, v katerem vadijo, neprimeren za vadbo za ljudi z ovirami.

Preverjanje hipoteze sem razdelila na:

- Parkirni prostor; izračunani delež 13 % oseb, ki menijo, da je parkirni prostor neprimeren, se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Delež »neprimeren« je torej statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala.
- Vhod v objekt; izračunani delež 18 % se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Delež »neprimeren« je torej statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala.
- Sanitarni prostor; izračunani delež 21 % se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Delež »neprimeren« je torej statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala.
- Hodnik; izračunani delež 13 % se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Delež »neprimeren« je torej statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala.
- Informacijski pult oziroma recepcija; izračunani delež 18 % se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Delež »neprimeren« je torej statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala.
- Garderoba; izračunani delež 15 % se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Delež »neprimeren« je torej statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala.
- Športna dvorana oziroma prostor, kjer poteka vadba; izračunani delež 13 % se statistično značilno razlikuje od deleža 60 %, ki sem ga predpostavila v hipotezi. Delež »neprimeren« je torej statistično značilno nižji, kot sem predpostavljala.

Hipotezo 8 lahko zavrnamo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.61 in 8.62. Preverjanje hipotez.

HIPOTEZA 9

H9: Več kot 50 % ljudi z ovirami bi si želelo več informacij o športni rekreaciji prejeti od svojih osebnih zdravnikov na rednih pregledih.

Uporabila sem binominalni test. Naš delež 9 % se statistično značilno razlikuje od deleža 50 %, ki ga predpostavljamo v hipotezi. Delež odgovorov »več informacij o športni rekreaciji od zdravnikov ...« je torej statistično značilno nižji, kot smo predpostavljali. Hipotezo 9 lahko zavrnamo. Postopek preverjanja hipoteze je razviden v prilogi diplomskega dela pod točko 8.63 in 8.64. Preverjanje hipotez.

5 Razprava

Ko sem začela pisati diplomsko delo, sem se soočila s terminološko zagato okoli poimenovanja ljudi z ovirami. Izrazi, ki jih pri obravnavi telesno prizadetih srečujemo, so: okvara, prizadetost in invalidnost (Vute 1989). Latinska beseda »invalidus« pomeni šibak, brez moči ter slaboten človek. Pri svojem delu sem imela priložnost spoznati Primoža Jeraliča, ki je po poškodbi pristal na invalidskem vozičku. Zgoraj omenjena beseda »invalid« nikakor ne opisuje njegovih osebnih in telesnih značilnosti. Tudi njegovi športni dosežki ne označujejo šibke, slabotne osebe. Njegovi športni podvigi presegajo marsikatero »zdrave, normalne« osebe v sodobni družbi. Prav tako sem sodelovala s slepimi in slabovidnimi športniki, ki so pretekli 21-kilometrsko tekaško preizkušnjo, ki živijo samostojno kljub slepoti in še bi lahko naštevala. Ta dejstva so potrdila, da beseda invalid ne opisuje realne slike oseb z ovirami. Pri študiju smo uporabljali izraz »hendikep« ali prizadetost (angleško disability). Tudi beseda »hendikep« po mojem mnenju nosi svojo težo in stigmo v družbi, kjer je zakoreninjeno definiranje, kaj je »normalno« in kaj »nenormalno« kaj »zdravo« in kaj »bolno«. Pojem invalid se uporablja v zakonodaji in invalidskih organizacijah. V delu sem tako uporabljala besedi hendikep in hendikepiranost ter besedno zvezo ljudje z ovirami, besede invalid pa sem se izogibala, kljub temu da so mi ljudje na invalidskem vozičku poročali tudi o tem, da jim je ta beseda primerna. Ne glede na uporabljen terminologijo pa medicinska diagnoza za seboj prinese družbeno izključevanje, povezano z ekonomskimi in socialnimi pravicami. In to je tisto, kar ljudi z ovirami dela »drugačne« v današnji družbi, to je meja, ki sem jo omenjala že v uvodu, ki jo ustvarjamo. Ne gre za telesno ali duševno oviro, temveč za družbeno prikrajšanost in diskriminacijo na ekonomski, socialni, kulturni in simbolni ravni. Ne zdi se mi toliko pomembna terminologija, kako poimenovati človeka z oviro, bolj pomembno se mi zdi, da bi že v mladosti otroke vzgajali v duhu enakosti ne glede na »oviro«, ki jo tako ali tako največkrat kreira družba. Predvsem pa, da se zavedamo, da se nam že danes lahko zgodi, da bomo morali skozi življenje po drugi poti, kot smo je vajeni in da ni nujno to tragična ovira, temveč zgolj izziv, ki ga moramo sprejeti in se naučiti živeti z njim.

Pri analiziranju podatkov, pridobljenih v raziskavi, je pomembno poudariti, da bi bili rezultati o udejstvovanju na sami športni rekreaciji za ljudi z ovirami lahko drugačni.

Vzorec ljudi, ki so odgovarjali na anketni vprašalnik, je priročen, kar pomeni, da so anketiranci ljudje, ki so dostopni meni oziroma jih lažje povabim k sodelovanju. Večji del vprašanih oseb z oviro v moji raziskavi je že včlanjenih v društva, zveze in športno aktivnih. Morda bi osebe z oviro, ki niso angažirane v društvih in zvezah, drugače opredelile svoje mnenje v vprašalniku. Kljub temu da smo hipotezo 3 zavrnili, je še vedno visok delež ljudi, ki se samoiniciativno informira (nad 30 %) o možnostih športne rekreacije za osebe z ovirami. To navdaja z optimizmom; treba je samo najti načine, kako jih učinkovito informirati.

V življenju je pomembno, da znamo sami poskrbeti zase, za ljudi z ovirami pa je to lahko eden od primarnih ciljev – čim večja neodvisnost in samostojnost. Zato sem v diplomskem delu izpostavila športno rekreacijo, ki ljudem z ovirami, morda še bolj kot ljudem brez ovir, pomaga ohraniti psihofizično moč, socialno vključenost in participacijo. Beseda rekreacija se prvič pojavi v 1. stoletju pred našim štetjem. Rekreacija je lahko način življenja, potreba, uživanje, zabava, samoizražanje, sprostitvev, zdravje, duhovna stimulacija, sreča, fizična forma in podobno (Blagajac 1994). Športna rekreacija pa je tudi pomemben dejavnik vključevanja ljudi z ovirami v vsakdanje življenje, v druženje in socializacijo. Tudi po neformalnih pogovorih, ki sem jih imela z ljudmi z ovirami, lahko omenim, da je ravno poznavanje možnosti, ki jih ljudje z ovirami imajo, kljub poškodbi ali bolezni ključno, da še več časa posvetijo športni rekreaciji.

Sklepali smo, da zaposleni ljudje namenijo več ur športni rekreaciji (ker rekreacija nekaj stane in si jo zaposleni lažje privoščijo), a raziskava kaže drugačno sliko, kar je zelo obetavno. Mesečni prihodek torej ni razlog, ki vpliva na število ur, porabljenih za šport. Hkrati pa je treba upoštevati tudi dejavnik »čas«, kajti ko je človek v delovnem razmerju, ima obveznosti in kaj hitro lahko na drugi strani zmanjka časa za rekreacijo.

Vprašanje o pretoku informacij je zelo pomembno za nadaljnje delo društev in zvez, ki skrbijo za ponudbo športnih aktivnosti za ljudi z ovirami. Če je pretok informacij primeren, torej so uporabniki zadovoljni s posredovanjem podatkov, potem lažje spodbudimo in ozaveščamo ljudi z ovirami o možnostih za nadaljnjo rekreacijo. Razveseljiv je podatek iz raziskave, da so uporabniki izbrali kot najbolj pogost način informiranja lokalna društva, hkrati pa so navedli, da so ravno iz tega kanala

najpogostejše informirani. Tudi delež, ki ga je pokazala raziskava, koliko uporabnikov meni, da so informacije primerne, je razveseljiv, saj je več kot polovica vprašanih navedla, da so informacije, ki jih prejemajo, primerne. Seveda pa je vedno prostor za izboljšave. Uporabniki med temi navajajo ravno dejstvo, da bi radi več uporabnih, športnih informacij na samih internetnih straneh Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite.

6 Sklepi

- V raziskavi sem ugotovila, da je poznavanje športnih panog za ljudi z ovirami povezano z udeležbo na športni rekreaciji. Več kot so vprašani seznanjeni in informirani s športnimi panogami, več imajo volje za vadbo.
- Rezultati ankete so pokazali, da zaposlitveni status ni povezan s številom ur, namenjenih športni rekreaciji. Ne glede na to, ali so ljudje z ovirami zaposleni ali so označili drugi zaposlitveni status, za športno rekreacijo namenijo do pod 5 ur na teden.
- Vprašane ljudi z ovirami najbolj spodbudi k športni rekreaciji predvsem vpliv, ki ga ima šport na naše psihofizično in splošno dobro počutje. Kot drugi razlog za spodbudo pa so navedli druženje in socialni stik, ki nam ga omogoča športna rekreacija.
- Ljudje z ovirami se samoiniciativno odločajo za športno rekreacijo v deležu (več kot 30 % vprašanih), ki ga ne smemo spregledati. Kljub temu pa je več vprašanih izvedelo za športne panoge drugje (iz ust do ust, preko prijateljev, v društvu invalidov, po televiziji, v osnovni šoli). Majhen delež je informacije prejel v rehabilitacijskem centru oziroma v času rehabilitacije ter na reklamnih letakih, medtem ko v zdravstvenih domovih vprašani niso prejeli informacij o športnih panogah.
- Sodelujoči v anketi so zadovoljni s pretokom informacij o ponudbi športnih panog s strani društev, spletnega portala Infosport, s strani individualnih programov in posameznih zvez. Enako so zadovoljni s pretokom informacij glede lokacije, ki jo društva, spletni portal Infosport, s strani individualnih programov in zveze ponujajo za treninge oziroma vadbo.
- Sodelujoči v anketi menijo, da je najbolj primeren način za obveščanje o športni rekreaciji elektronska pošta.
- Da bi se ljudje z ovirami še več ukvarjali s športom, vprašani menijo, da bi k temu najbolj pripomogla bližina lokacije treninga ter večji stalni mesečni prihodek.
- Anketiranci bi se udeležili skupinske vadbe, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami in za ljudi brez ovir.
- Vprašanim ljudem z ovirami se objekti, v katerih obiskujejo vadbo, zdijo primerni.

- Polovica anketiranih meni, da namenijo dovolj časa za športno rekreacijo. Drugi polovici anketiranih, ki ne namenijo dovolj časa za športno rekreacijo, pa tega ne dopušča zdravje oziroma je razlog pomanjkanje športne motivacije.
- Več kot polovica vprašanih ne prejema finančne pomoči za športno rekreacijo s strani sponzorjev in donatorjev.
- Osebam z ovirami je treba omogočiti, da bodo ažurno prihajali v stik s koristnimi informacijami (parašportniki, oblike rekreacije za osebe z ovirami ...), saj bo to vplivalo, da bodo posledično tudi sami več časa namenili rekreiranju, s tem pa se bo dvignila lastna samopodoba, samozavest in splošno dobro počutje, izničili bodo stigmo in hkrati bodo tudi gonilo za ljudi brez ovir in nasploh za izboljšanje družbe v celoti.

7 Predlogi

Da bodo ljudje z ovirami ozaveščeni o pozitivnih dejavnikih športne rekreacije in možnostih, ki jih imajo ljudje z ovirami za šport, pa je bistveno nadaljnje ohranjanje lokalnih društev za ljudi z ovirami, saj ravno tam uporabniki iščejo in tudi prejemajo največ informacij. Društva, ki se ukvarjajo s ponudbo športnih panog, pa bi lahko izvajale vadbne, ki so namenjene vsem ljudem, z in brez ovire.

V dobi interneta je zelo pomembno, da gredo društva in zveze za ljudi z ovirami v korak s časom in sledijo novim možnostim oglaševanja oziroma podajanja informacij preko družabnih omrežij, spletnih portalov in na spletnih straneh. Hkrati pa moramo biti pozorni in kritični do uporabe jezika, ki je dovoljen in sprejet v medijih. Že preko reklamnih sporočil, kjer združujemo ljudi z ovirami in ljudi brez ovir v eno zgodbo, lahko ozaveščamo širšo javnost, da smo vsi enaki, vsak s svojimi posebnostmi. Glede na rezultate raziskave je smiselno na različne načine obveščati (konference, mailingi, mediji, zdravstvene ustanove, zavodi ...) in izobraževati ljudi z ovirami o različnih športnih panogah za osebe z ovirami, saj je verjetnost večja, da se bodo zaradi tega začeli ukvarjati/rekreirati s športom, kar bi lahko pozitivno vplivalo na njihovo samopodobo, samozavest in k rušenju stigme.

Dodatne rubrike v medijih (tiskanih medijih, TV ...) o dosežkih ljudi z ovirami bi dvignile prepoznavnost para-športnikom in s tem bi verjetno dosegli tudi, da bi vsi ostali videli v tem smiselnost in dodano vrednost ter se tako začeli ukvarjati s športom.

Posebej bi rada izpostavila po mojem mnenju pomemben prostor za pretok informacij in ozaveščanje ljudi v zdravstvenih ustanovah, kjer bi uporabniki lahko prejemali več informacij o športni rekreaciji. Človek z oviro, ki pride na pregled k osebnemu zdravniku oziroma specialistu, bi lahko prejel enake informacije o »zdravem« načinu življenja, o prehrani in o gibanju kot ljudje brez ovir.

Ljudem z ovirami bi bilo treba čim bolj olajšati dostop do informacij (redna tedenska elektronska pošta, direktna pošta v domači nabiralnik, osebna vabila za športne prireditve za osebe z ovirami, redna mesečna druženja s parašportniki, več koristnih informacij v največjih slovenskih medijih ...) o možnostih športne rekreacije za osebe z ovirami.

Spremembe se počasi dogajajo na področju vključevanja ljudi z ovirami v družbeni vsakdan. Počasi se širša javnost ozavešča o enakosti vseh ljudi. Veliko je napisanega, vse preveč stvari ostane na papirju, v družbi pa niso uresničene. Okoli terminologije so vrata še odprta, saj v družbi, kjer mora biti vse formulirano, iščemo prave izraze za poimenovanje »drugačnosti«, ki jo že s tem formuliramo in posredujemo družbi. Dober zgled so skandinavske države (Finska, Švedska, Danska), kjer ima šport za ljudi z ovirami družbeno vlogo, zakonodaja je urejena ter strmi k enakopravnosti med ljudmi z ovirami in brez ovir (Mesarec 2007).

Veliko prostora za izboljšave imamo tudi pri izobraževanju strokovnega kadra, predvsem pedagogov oziroma poklicev, ki so v interakciji z ljudmi. Ravno oni lahko ozaveščajo in na pravi način vključijo ljudi z ovirami v družbeno okolje. Pri ljudeh z ovirami seveda moramo upoštevati njihovo posebnost oziroma omejitev, vendar jih te ovire ne smejo izključevati iz aktivnosti. Po mojem mnenju je premalo strokovne literature, ki bi bila dostopna oziroma predstavljena širši in predvsem mlajši populaciji, ki še nimam zasidranih stereotipov in predsodkov o »drugačnosti«.

Iskanje rešitev sem med študijem na Fakulteti za socialno delo razumela kot eno najdragocenejših metod, vrlin ali spoznanj, ki sem jo dobila s študijem. Zato sem za zaključek diplomskega dela želela misel preusmeriti v naše življenjske izkušnje, ki nas pogosto pripeljejo do spoznanja, da lahko zase največ naredimo sami. Posledično se strinjam z avtorjem Rutarjem (1996: 77), ki navaja, da naj ljudje z ovirami ne stokajo nad tem, kako jih družba ne razume in jim ne dovoli razvoja, temveč naj se osredotočijo na svoje prednosti in sposobnosti. S tem lahko pripomoremo k brisanju družbeno konstruiranih mej o 'zdravem' in 'nezdravem' telesu.

8 Literatura in viri

- Blagajac, M. (1994), *Teorija sportske rekreacije*. Novi Sad: Samozaložba.
- Čandek, S., Gorenc, K. (ur.) (2007), *Na voljo sem ti!: Priročnik za izobraževanje osebnih asistentov*. Ljubljana: YHD-Društvo za teorijo in kulturo hendikepa.
- Dominelli, L. (2005), Ovira kot specifična izkušnja. *Socialno delo*, 44, 1–2: 17–27.
- Hočevár, F. (1993), Iz biološkega v športni ritem. V: Okoren, J. (ur.), *Naših petindvajset let*. Ljubljana: Zveza paraplegikov Slovenije (8).
- Jarskaja- Smirnova, J. (2002), Nekoč je bilo dekle, ki je rada plesala. *Socialno delo*, 44, 1–2: 29–37.
- Jazbinšek, E. (1998), *To zmoremo*. Zveza za šport invalidov Slovenije pregled rezultatov državnih prvenstev in mednarodnih tekmovanj v letih 1992–1997. Ljubljana: Zveza paraplegikov Slovenije – Sektor gospodarske dejavnosti
- Kresal, B., Ursič, C., Kresal, Šoltes, K. in Tabaj, A. (2007): *Vodnik po pravicah invalidov v slovenski zakonodaji*. Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti.
- Mesec, B. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B. (2007), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Muri, E. (2003), *To zmoremo 2*. Zveza za šport invalidov Slovenije pregled rezultatov državnih prvenstev in mednarodnih tekmovanj v letih 1998–2002. Ljubljana: Pleško, d. o. o.
- Peršák, I., Okoren, J. (1993), *Naših petindvajset let 1967–1992*. Ljubljana: Zveza paraplegikov Slovenije.
- Poljšák Škraban, O., Žorga. S. (2007). Nekatere psihološke značilnosti mladih (ne)zaposlenih. V: Dekleva, B. et al., *Prehodi v svet dela - izbira ali nuja?* Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Pumpernik, D. (1997), *Invalidnost – od diskriminacije proti enakopravnosti. Neodvisno življenje najtežje gibalno oviranih*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo (zbornik) (42).

Rutar, D. (1996), Tri razprave o teoriji hendikepa. *AWOL*, 1, 3: 5–46.

Sendi, R., Kobal, B. (ur.) (2010), *(Ne)dostopna Slovenija?: grajene in komunikacijske ovire, s katerimi se srečujejo invalidi*. Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Šugman, R., Bednarik, J., Kolarič, B. (2002), *Športni menedžment*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Turk, R. (1993), Vloga športa v kompleksni rehabilitaciji paraplegikov. V: *Naših petindvajset let*. Ljubljana: Zveza paraplegikov Slovenije (11–12).

Ule, M. (2013), Identitetni izzivi in družbene izkušnje študentov in študentk z ovirami. *Družboslovne razprave*, 29, 74: 7–23.

Vertot, P. (2007), *Invalidi, starejši in druge osebe s posebnimi potrebami v Sloveniji*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije (6–7).

Vute, R. (1989), *Šport in telesno prizadeti*. Ljubljana: Samozaložba.

Vute, R. (1999), *Izziv drugačnosti v športu*. Ljubljana: Debora.

Zaviršek, D. (2000), *Hendikep kot kulturna travma*. Ljubljana: */cf.

Zaviršek, D. (2014), Opredelitev hendikepa in razvoj študija hendikepa v socialnem delu. *Socialno delo*, 53, 3/5: 133 – 146.

Zaviršek, D., Zorn, J., Videmšek, P. (2002), *Inovativne metode v socialnem delu: Opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana: Študentska založba.

Internetni viri:

Drofenik, L. (2002), *Hendikep in delo*, (diplomsko delo). Dostopno na <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Drofenik-Leja.PDF> (23. 5. 2016).

Kapus, A. (2014), *Medijske podobe ljudi z ovirami*. Dostopno na <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-DLHMGHRA> (14. 3. 2016).

Kastelec, Š. (2013), *Brezmejni je v vseh nas!* Dostopno na <http://www.brezmejni.si/aktivno-zivljenje> (13. 4. 2016).

Kuklec, V. (2010), Stigmatizacija pacientov z različnimi diagnozami s strani zaposlenih v zdravstveni negi. *Obzornik zdravstvene nege*, 44, 3: 195–201. Dostopno na <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1TWIC9OV/> (24. 3. 2016).

Ljubljana.si. *Dejavnosti in programi za ljudi z različnimi oblikami oviranosti*. Dostopno na <http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna-uprava/oddelki/zdravje-socialno-varstvo/ljubljana-zdravo-mesto/oviranosti/>. (10. 6. 2016)

Mesarec, P. (2007), *Model organizacije športov invalidov na primeru v Sloveniji* (diplomsko delo). Dostopno na: <http://www.fsp.uni-lj.si/cobiss/diplome/Diploma22049350MesarecPrimož.pdf> (13. 5. 2016).

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, (2016), *Invalidska podjetja v RS*. Dostopno na http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi_vzv/invalidska_podjetja_v_rs/ (13. 5. 2016).

Olimpijski komite Slovenije. Dostopno na <http://www.olympic.si/fileadmin/dokumenti/ostalo/vodic-oks.pdf> (20. 2. 2016).

Seniorji.info, Zavod o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Najvišja pokojnina februar 2016*. Dostopno na http://www.seniorji.info/POKOJNINE,_FINANCE_IN_PRAVNI_NASVETI_Najvisja_pokojnina_Februar_2016 (16. 6. 2016)

Statistični urad Republike Slovenije (2010), *Mednarodni dan invalidov 2010*. Dostopno na <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=3606> (13. 5. 2016).

Statistični urad Republike Slovenije (2014), *Invalidska podjetja, Slovenija, 2014*. Dostopno na <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5417&idp=16&headerbar=14> (14. 4. 2016).

Statistični urad Republike Slovenije (2015), *Aktivno in neaktivno prebivalstvo, Slovenija, 4. četrtletje 2015*. Dostopno na <http://www.stat.si/StatWeb/prikazinovico?id=5761&idp=3&headerbar=2> (14. 4. 2016).

Statut Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (2014), *Ur. l. RS, št. 52/14*. Dostopno na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=STAT201> (16. 6. 2016).

Ustavno sodišče Republike Slovenije, 2011, *Ustava*, (Ur l. RS, 33/91). Dostopno na <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/> (13. 5. 2016).

Videmšek, P., *Spreminjanje socialne vključenosti ljudi z osebnimi izkušnjami duševne stiske, Od boja za pravice do vključenosti v raziskovanje*. Dostopno na <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-4OROQM4K> (16. 5. 2016).

Wikipedija, prosta enciklopedija. *Informiranje*. Dostopno na <https://sl.wikipedia.org/wiki/Informiranje> (10. 6. 2016).

Wikipedija, prosta enciklopedija. *Mednarodna konvencija o pravicah invalidov*. Dostopno na https://sl.wikipedia.org/wiki/Mednarodna_konvencija_o_pravicah_invalidov (21. 4. 2016).

Wikipedija, prosta enciklopedija. *Poklicna rehabilitacija*. Dostopno na https://sl.wikipedia.org/wiki/Poklicna_rehabilitacija (15. 3. 2016).

Zakon o delovnem razmerju (2013), *Ur. l. RS, št. 21/2013*. Dostopno na [https://www.uradni-list.si/1/content?id=112301#!/Zakon-o-delovnih-razmerjih-\(ZDR-1\)](https://www.uradni-list.si/1/content?id=112301#!/Zakon-o-delovnih-razmerjih-(ZDR-1)) (15. 5. 2016).

Zakon o društvih (2011), *Ur. l. RS 64/11 (ZDru-1)*. Dostopno na <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4242> (13. 5. 2016).

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (2010), *Ur. l. RS 94/10 in 50/14 (ZIMI)*,. Dostopno na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4342> (13. 5. 2016).

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (2010), *Ur. l. RS 94/20103* (ZIMI). Dostopno na <https://zakonodaja.com/zakon/zimi/3-clen-pomen-izrazov> (13. 5. 2016).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2010), *Pravice in postopek uveljavljanja pravic na podlagi invalidnosti*. Dostopno na <http://www.zpiz.si/cms/?ids=content&inf=337> (13. 5. 2016).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2012), *Pogoji za pridobitev pravice do poklicne rehabilitacije*. *Ur. l. RS, 96/2012* (ZPIZ – 2-NPB7). Dostopno na <https://zakonodaja.com/zakon/zpiz-2/72-clen-pogoji-za-pridobitev-pravice-do-poklicne-rehabilitacije> (16. 6. 2016).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2012), *Pravice iz invalidskega zavarovanja*. *Ur. l. RS, 96/2012* (ZPIZ-2). Dostopno na <https://www.uradni-list.si/1/content?id=110802> (25. 6. 2016).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2012), *Trajanje pravic na podlagi invalidnosti*. *Ur. l. RS, 96/2012* (ZPIZ – 2-NPB7). Dostopno na <https://zakonodaja.com/zakon/zpiz-2/126-clen-trajanje-pravic-na-podlagi-invalidnosti> (16. 6. 2016).

Zakon o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb, *Ur. l. SRS, št. 18/76, Ur. l. RS, št. 8/90 in 63/04 – ZZRZI*, Dostopno na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO507> (17. 5. 2016).

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1), *Ur. l. RS, 43/2011* (I. - ZVZD-1). Dostopno na <https://zakonodaja.com/zakon/zvzd-1> (16. 5. 2016).

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, *Ur. l. RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 87/11, 96/12 – ZPIZ-2 in 98/14* (ZZRZI). Dostopno na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3841#> (16. 5. 2016).

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, *Ur. l. RS, št. 107/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 59/07 – ZŠtip, 51/10 – odl. US, 80/10 – ZUTD in 95/14 – ZUJF-C*. Dostopno na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1239> (16. 5. 2016).

Zaviršek, D. (2010), *Ljudje z ovirami v kontekstu družbenih vrednot in tradicij*, Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno na http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/ACS_Izobrazevanje/ACSIzobrazevanje_18Ljudje.pdf (20. 4. 2016).

Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite (2016), *Vizija*. Dostopno na <http://www.zsis.si/ozvezi/vizija/> (14. 3. 2016).

Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite (2016), *O zvezi*. Dostopno na <http://www.zsis.si/ozvezi/> (14. 3. 2016).

9 Priloge

9.1 Anketni vprašalnik

Pozdravljeni,

sem Špela Kastelec, študentka Fakultete za socialno delo, in pripravljam diplomsko nalogo z naslovom »Pomen informiranja o športni rekreaciji za ljudi z ovirami«. Namen raziskave je ugotoviti, kako se ljudje s telesnimi okvarami soočajo s finančnim, mobilnimi in motivacijskimi ovirami pri udejstvovanju športne rekreacije in vrhunškega športa. Vaše sodelovanje je za raziskavo ključno, saj le z vašimi odgovori lahko dobimo vpogled v življenje ljudi s telesnimi okvarami.

Anketa je anonimna, za izpolnjevanje pa boste potrebovali približno 5 minut časa. Zbrani podatki bodo obravnavani strogo zaupno in analizirani na splošno (in nikakor na ravni odgovorov posameznika). Uporabljeni bodo izključno za pripravo diplomske naloge in za izboljšanje delovanja ZŠIS-POK.

Za vaše sodelovanje se vam prijazno zahvaljujem.

Špela Kastelec

1. Spol:

Moški.

Ženska.

2. Koliko dopolnjenih let imate?

Do 15 let.

15–29 let.

30–49 let.

50–64 let.

65–75 let.

Nad 75 let.

3. Kakšen je vaš trenutni zaposlitveni status?

Zaposlen.

Samozaposlen.

Brezposeln.

Upokojenec.

Dijak ali študent.

Gospodinja.

Ne želim odgovoriti.

Drug status (prosimo, navedite):

4. V kateri dohodkovni razred, se glede na mesečni prihodek, uvrščate?

Do pod 500 €/mesec.

Od 500 €/mesec do pod 1000 €/mesec.

Od 1000 €/mesec do pod 1500 €/mesec.

Od 1500 €/mesec do pod 2000 €/mesec.

2000 €/mesec in več.

5. V kateri regiji prebivate?

Pomurska regija.

Podravska regija.

Koroška regija.

Savinjska regija.

Zasavska regija.

Spodnjeposavska regija.

Jugovzhodna Slovenija.

Osrednjeslovenska regija.

Gorenjska regija.

Notranjsko-kraška regija.

Goriška regija.

Obalno-kraška regija.

6. V kakšnem kraju bivate

Veliko mesto.

Manjše mesto.

Kraj na podeželju.

Izven strnjenegega naselja.

Drugo:

7. Koliko športnih panog za hendikepirane poznate?

Manj kot 5 športnih panog.

5–10 športnih panog.

11–15 športnih panog.

Več kot 15 športnih panog.

8. Prosim, označite, katere športne panoge trenirate ali vadite. Pri tistih, ki jih boste označili z 'da', navedite tudi pogostost.

	NE	DA	Manj kot enkrat mesečn o	Enkrat meseč no	Nekajkr at mesečn o	Enkra t teden sko	Dvakrat tedensk o	Več kot dvakrat tedensk o
Sedeča odbojka								
Goal-Ball – igra z zvenečo žogo								
Hokej								
Košarka								
Atletika								
Plavanje								
Namizni tenis								
Lokostrelstvo								
Parakolesarstvo								

Curcling								
Boccia dvoransko balinanje								
Smučanje								
Paratriatlon								
Kegljanje								
Konjeniški športi								
Dvigovanje uteži								
Drugo								

9. Prosim, ocenite, kako zadovoljni ste s ponudbo športnih panog v vašem kraju.

Zelo nezadovoljen/-a.

Nezadovoljen.

Niti zadovoljen niti nezadovoljen.

Zadovoljen.

Zelo zadovoljen.

Ne želim odgovoriti.

10. Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?

Manj kot 1 uro.

1 – pod 2 uri.

2 – pod 5 ur.

5 – pod 10 ur.

10 ur in več ur.

11. Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane?

V Zdravstvenem domu.

V času rehabilitacije oz. zdravljenju v bolnišnici.

V Centrih za rehabilitacijo.

V zdravilišču.

Sam-a sem se pozanimal-a.

Preko reklamnih letakov.

V reviji Športnik.

Drugo _____

12. Kje vi iščete informacije o terminih vadbe, o tekmovanjih in o novih razpoložljivih športnih panogah?

Na internetnih straneh Zveze za šport invalidov.

Na internetnih straneh lokalnega društva.

V lokalnem društvu.

Na sami Zvezi (Zveza za multiplo sklerozo, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe ...).

V reviji Športnik.

Drugo _____

13. Na kakšen način ste največkrat informirani o ponudbi športne rekreacije?

Preko elektronske pošte.

Preko prijateljev, znancev.

Preko matičnega društva, v katerega sem včlanjen/-a.

Drugo: _____

14. Kako primerne so informacije o ponudbi športne rekreacije za vas?

Sploh niso primerne,

Niso primerne,

Niso niti primerne niti neprimerne,

Primerne,

Zelo primerne,

15. Kakšen način obveščanja o športni rekreaciji, bi bil po vašem mnenju najbolj ustrezen za vas?

Elektronska pošta (obvestila preko e-maila).

Letaki in plakati v Zdravstvenem domu.

Pisno po pošti.

Ne vem.

Drugo: _____

16. Kje si vi želite prejemati več informacij o športni rekreaciji?

Na internetnih straneh Zveze za šport invalidov.

Na internetnih straneh lokalnega društva.

V lokalnem društvu.

Na sami Zvezi (Zveza za multiplo sklerozo, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe ...),

V reviji Športnik.

Pri splošni zdravnici v zdravstvenem domu.

Pri pregledu pri specialistu.

Drugo: _____

17. Ali ste kjerkoli zasledili oglasna sporočila za športno rekreacijo, kjer so na sliki ali besedilu ljudje z ovirami in ljudje brez ovir?

DA.

NE.

NE VEM.

18. Ali bi se udeležili športne rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi vaše zdravstveno stanje kljub poškodbi dopuščalo takšno vadbo?

DA.

NE.

NE VEM.

19. Kako ste zadovoljni s posredovanjem informacij Zveze oz. društva, v katerega ste včlanjeni, glede navedenih oblik?

V tabelo vnesite oceno od 1 do 5 (1 – zelo nezadovoljen; 5 – zelo zadovoljni). Če niste včlanjeni, naredite x.

	Lokalno društvo/zveza	Infosport – spletni portal	Individualne vadbe izven društev in zvez za šport invalidov	Drugo
Izbor športnih panog				
Lokacija treninga/izvedbe				

20. Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji?

Druženje s prijatelji, znanci.

Krepitev psihofizičnih lastnosti.

Osebni dosežki, rekordi.

Lokacija treninga oziroma vadbe.

Primerna mesečna vadbina/članarina.

Športni dosežki ljudi z ovirami, o katerih sem spremljal/a zgodbe v medijih.

Oglasna sporočila.

Drugo: _____

21. Prosim, ocenite, kako primerne so posamezne značilnosti objekta, v katerem vadite.

	Zelo neprimeren	Neprimeren	Niti primeren niti neprimeren	Primeren	Zelo primeren
Parkirni prostor					
Vhod v objekt					
Sanitarni prostori					
Hodniki					
Informacijski pult oz. recepcija					
Garderoba					
Športna dvorana oziroma prostor za vadbo					

22. Ali po vašem mnenju namenite dovolj časa športni rekreaciji?

DA.

NE.

23. Če ste odgovorili z ne, kaj je glavni razlog?

Ker mi zdravje ne dopušča.

Ker nimam financ.

Ker je lokacija treninga preveč oddaljena (logistika).

Ker nimam motivacije, volje.

Drugo.

24. S katerim športom bi se ukvarjali, če ne bi bilo zgoraj navedenih razlogov, ovir?
(Navedite največ dve športni panogi.)

25. Koliko denarja namenite za športno rekreacijo na mesec?

0 €/mesec

Do pod 10 €/mesec

Od 10 do pod 20 €/mesec

Od 20 € do pod 50 €/mesec

Od 50 € do pod 80 €/mesec

80 €/mesec in več

26. Ali vam pri financiranju vaše športne rekreacije, treningov pomagajo donatorji oz. sponzorji?

DA.

NE.

NE ŽELIM ODGOVORITI.

27. Kaj bi vas po vašem mnenju spodbudilo, da bi (še) več časa namenili športni rekreaciji?

Bližja lokacija vadbe/treninga.

Večji stalni mesečni prihodek.

Primernejša vadba glede na moje zdravstveno stanje.

Več donatorskih oziroma sponzorskih sredstev.

Več informacij o športni rekreaciji od specialistov (zdravnikov) za mojo poškodbo oziroma bolezen.

Drugo: _____

9.2 Tabele

Spol	Relativno število (F %)	Absolutno število (f)
Moški	62,6 %	57
Ženska	37,4 %	34
Skupaj	100 %	91

Tabela 9.1. Struktura vzorca glede na spol (n = 91 = 100 %)

Starost	F %	F
Do 15 let	0,0 %	0
15–29 let	10,4 %	10
30–49 let	45,8 %	44
50–64 let	34,4 %	33
65–75 let	9,4 %	9
Nad 75 let	0,0 %	0
Skupaj	100 %	96

Tabela 9.2. Struktura vzorca glede na starost (n = 96 = 100 %)

Zaposlitveni status	F %	f
Zaposlen	37,5 %	36
Samozaposlen	3,1 %	3
Brezposeln	13,5 %	13
Dijak ali študent	2,1 %	2
Gospodinja	0,0 %	0
Ne želim odgovoriti	4,2 %	4
Drug status (prosim, navedite):	39,6 %	38
Skupaj	100 %	96

Tabela 9.3. Struktura vzorca glede na zaposlitveni status (n = 96 =100 %)

Mesečni prihodek	F %	f
Do pod 500 €/mesec	32,6 %	30
Od 500 €/mesec do pod 1000 €/mesec	44,6 %	41
Od 1000 €/mesec do pod 1500 €/mesec	18,5 %	17
Od 1500 €/mesec do pod 2000 €/mesec	4,3 %	4
2000 €/mesec in več	0,0 %	0
Skupaj	100 %	92

Tabela 9.4. Struktura vzorca glede na mesečni prihodek (n = 92 = 100 %)

Regije	F %	f
Pomurska regija	4,3 %	4
Podravska regija	8,6 %	8
Koroška regija	3,2 %	3
Savinjska regija	18,3 %	17
Zasavska regija	7,5 %	7
Spodnjeposavska regija	1,1 %	1
Jugovzhodna Slovenija	7,5 %	7
Osrednjeslovenska regija	29,0 %	27
Gorenjska regija	14,0 %	13
Notranjsko-kraška regija	0,0 %	0
Goriška regija	3,2 %	3
Obalno-kraška regija	3,2 %	3
Skupaj	100 %	93

Tabela 9.5. Struktura vzorca glede na regijo (n = 93 =100 %)

Kraj bivanja	F %	f
Veliko mesto	20,4 %	19
Manjše mesto	39,8 %	37
Kraj na podeželju	36,6 %	34
Izven strnjenege naselja	3,2 %	3
Drugo:	0,0 %	0
Skupaj	100 %	93

Tabela 9.6. Struktura vzorca glede na kraj bivanja (n = 93 = 100 %)

Št. športnih panog, ki jih poznajo	F %	f
Manj kot 5 športnih panog	21,7 %	20
5–10 športnih panog	44,6 %	41
11–15 športnih panog	18,5 %	17
Več kot 15 športnih panog	15,2 %	14
Skupaj	100 %	92

Tabela 9.7. Poznavanje športnih panog za ljudi z ovirami (n = 92 = 100 %)

Treniranje športne panoge - DA	F %	F
Plavanje	42,42 %	28
Atletika	22,73 %	15
Košarka	15,15 %	10
Parakolesarstvo	13,64 %	9
Smučanje	13,64 %	9
Kegljanje	9,09 %	6
Namizni tenis	6,06 %	4
Boccia – dvoransko balinanje	6,06 %	4
Hokej	4,55 %	3
Dvigovanje uteži	4,55 %	3
Lokostrelstvo	3,03 %	2
Paratriatlon	3,03 %	2
Goal Ball – igra z zvanečo žogo	1,52 %	1
Curling	1,52 %	1
Konjeniški športi	1,52 %	1
Odbojka sede	0,00 %	0
Drugo	40,91 %	27
		66

Tabela 9.8. Treniranje športne panoge (n = 66 = 100 %)

Plavanje - pogostost treniranja/vadbe	F %	F
Manj kot enkrat mesečno	23,08 %	6
Enkrat mesečno	34,62 %	9
Nekajkrat mesečno	7,69 %	2
Enkrat tedensko	11,54 %	3
Dvakrat tedensko	7,69 %	2
Več kot dvakrat tedensko	15,38 %	4
Skupaj	100 %	26

Tabela 9.9. Plavanje – pogostost treniranja/vadbe (n = 26 = 100 %)

Atletika – pogostost treniranja/vadbe	F %	F
Manj kot enkrat mesečno	14,29 %	2
Enkrat mesečno	21,43 %	3
Nekajkrat mesečno	7,14 %	1
Enkrat tedensko	35,71 %	5
Dvakrat tedensko	14,29 %	2
Več kot dvakrat tedensko	7,14 %	1
Skupaj	100 %	14

Tabela 9.10. Atletika – pogostost treniranja/vadbe (n = 14 = 100 %)

Košarka – pogostost treniranja/vadbe	F %	F
Manj kot enkrat mesečno	10,00 %	1
Enkrat mesečno	10,00 %	1
Nekajkrat mesečno	0,00 %	0
Enkrat tedensko	40,00 %	4
Dvakrat tedensko	40,00 %	4
Več kot dvakrat tedensko	0,00 %	0
Skupaj	100 %	10

Tabela 9.11. Košarka – pogostost treniranja/vadbe (n = 10 = 100 %)

Zadovoljstvo s ponudbo športnih panog v domačem kraju	F %	f
Zelo nezadovoljen/-a	7,3 %	6
Nezadovoljen	20,7 %	17
Zadovoljen	56,1 %	46
Zelo zadovoljen	11,0 %	9
Ne želim odgovoriti	4,9 %	4
Skupaj	100 %	82

Tabela 9.12. Zadovoljstvo s ponudbo športnih panog v domačem kraju (n = 82 = 100 %)

Ure, ki jih namenijo športni rekreaciji	F %	f
Manj kot 1 uro	13,8 %	11
1 – pod 2 uri	27,5 %	22
2 – pod 5 ur	23,8 %	19
5 – pod 10 ur	18,8 %	15
10 ur in več	16,3 %	13
Skupaj	100 %	80

Tabela 9.13. Struktura vzorca glede na število ur, namenjenih športni rekreaciji (n = 80 = 100 %)

	f	F %
V času rehabilitacije oz. zdravljenju v bolnišnici	10	12,3
V Centrih za rehabilitacijo	3	3,7
V zdravilišču	3	3,7
Sam-a sem se pozanimal-a	25	30,9
Preko reklamnih letakov	5	6,2
V reviji Športnik	6	7,4
Drugo	29	35,8
Skupaj	81	100,0

Tabela 9.14. Vir, kjer prejema jo ljudje z ovirami informacije (n = 81 = 100 %)

Viri informacij o terminih vadbe	F %	F
Na internetnih straneh Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite	18,4 %	14
Na internetnih straneh lokalnega društva	10,5 %	8
V lokalnem društvu	39,5 %	30
Na sami Zvezi (Zveza za Multiplo sklerozo, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe ...)	14,5 %	11
V reviji Športnik	0,0 %	0
Drugo	17,1 %	13
Skupaj	100 %	76

Tabela 9.15. Viri informacij o terminih vadbe (n = 76 = 100 %)

Najpogostejši način informiranja o pogostosti	F %	f
Na internetnih straneh Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite	18,4 %	14
Na internetnih straneh lokalnega društva	10,5 %	8
V lokalnem društvu	39,5 %	30
Na sami Zvezi (Zveza za Multiplo sklerozo, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe ...)	14,5 %	11
V reviji Športnik	0,0 %	0
Drugo	17,1 %	13
Skupaj:	100 %	76

Tabela 9.16. Način informiranja (n = 76 = 100 %)

Primernost informacij o ponudbi športne rekreacije	F %	f
Sploh niso primerne	1,3 %	1
Niso primerne	3,9 %	3
Niso niti primerne niti neprimerne	15,6 %	12
Primerne	67,5 %	52
Zelo primerne	11,7 %	9
Skupaj	100 %	77

Tabela 9.17. Primernost informacij (n = 77 = 100 %)

Najbolj ustrezen način obveščanja o športni rekreaciji	F %	f
Elektronska pošta (obvestila preko e-maila)	72,4 %	55
Letaki in plakati v Zdravstvenem domu	2,6 %	2
Pisno po pošti	5,3 %	4
Ne vem	13,2 %	10
Drugo:	6,6 %	5
Skupaj	100 %	76

Tabela 9.18. Najbolj ustrezen način obveščanja (n = 76 = 100 %)

Želja po viru prejemanja informacij o športni rekreaciji	F %	f
Na internetnih straneh Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite	28,9 %	22
Na internetnih straneh lokalnega društva	25,0 %	19
V lokalnem društvu	19,7 %	15
Na sami Zvezi (Zveza za Multiplo sklerozo, Zveza za slepe in slabovidne, Zveza za gluhe ...)	10,5 %	8
V reviji Športnik	0,0 %	0
Pri splošni zdravnici v zdravstvenem domu	5,3 %	4
Pri pregledu pri specialistu	0,0 %	0
Drugo:	10,5 %	8
Skupaj	100 %	76

Tabela 9.19. Struktura vzorca glede na željo prejemanja informacij (n = 76 = 100 %)

Poznavanje oglasnih sporočil za športno rekreacijo	F %	f
DA	44,2 %	34
NE	37,7 %	29
NE VEM	18,2 %	14
Skupaj	100 %	77

Tabela 9.20. Poznavanje oglasnih sporočil za športno rekreacijo (n = 77 = 100 %)

Udeležba na vadbi, razpisani za vse ljudi	F %	f
DA	75,0 %	54
NE	6,9 %	5
NE VEM	18,1 %	13
Skupaj	100 %	72

Tabela 9.21. Udeležba na vadbi, razpisani za vse ljudi (n = 72 =100 %)

Lokalno društvo/zveza	Izbor športnih panog	Lokacija treninga/izvedbe
Zelo nezadovoljni (F)	2	0
Zelo nezadovoljni (F %)	3,17 %	0,00 %
Nezadovoljni (F)	2	2
Nezadovoljni (F %)	3,17 %	3,45 %
Niti nezadovoljni niti zadovoljni (F)	10	12
Niti nezadovoljni niti zadovoljni (F %)	15,87 %	20,69 %
Zadovoljni (F)	33	27
Zadovoljni (F %)	52,38 %	46,55 %
Zelo zadovoljni (F)	9	10
Zelo zadovoljni (F %)	14,29 %	17,24 %
Niso včlanjeni (F)	7	7
Niso včlanjeni (F %)	11,11 %	12,07 %
Skupaj (F)	63	58

Tabela 9.22. Zadovoljstvo pri izboru športnih panog in lokacije za trening pri članih lokalnih društev/zvez (n = 63 = 100 %), (n = 58 =100 %)

Infosport	Izbor športnih panog	Lokacija treninga/izvedbe
Zelo nezadovoljni (F)	2	2
Zelo nezadovoljni (F %)	3,85 %	4,35 %
Nezadovoljni (F)	5	3
Nezadovoljni (F %)	9,62 %	6,52 %
Niti nezadovoljni niti zadovoljni (F)	15	13
Niti nezadovoljni niti zadovoljni (F %)	28,85 %	28,26 %
Zadovoljni (F)	16	15
Zadovoljni (F %)	30,77 %	32,61 %
Zelo zadovoljni (F)	0	0
Zelo zadovoljni (F %)	0,00 %	0,00 %
Niso včlanjeni (F)	14	13
Niso včlanjeni (F %)	26,92 %	28,26 %
Skupaj (F)	52	46

Tabela 9.23. Zadovoljstvo pri izboru športnih panog in lokacije za trening pri članih Infosporta (n = 52 = 100 %), (n = 46 = 100 %)

Individualna vadba	Izbor športnih panog	Lokacija treninga/izvedbe
Zelo nezadovoljni (F)	5	1
Zelo nezadovoljni (F %)	10,00 %	2,33 %
Nezadovoljni (F)	9	6
Nezadovoljni (F %)	18,00 %	13,95 %
Niti nezadovoljni niti zadovoljni (F)	9	11
Niti nezadovoljni niti zadovoljni (F %)	18,00 %	25,58 %
Zadovoljni (F)	18	16
Zadovoljni (F %)	36,00 %	37,21 %
Zelo zadovoljni (F)	4	4
Zelo zadovoljni (F %)	8,00 %	9,30 %
Niso včlanjeni (F)	5	5
Niso včlanjeni (F %)	10,00 %	11,63 %
Skupaj (F)	50	43

Tabela 9.24. Zadovoljstvo pri izboru športnih panog in lokacije za trening pri anketirancih, ki koristijo individualno vadbo (n = 50 =100 %), (n = 43 = 100 %)

Spodbude k treningu, športni rekreaciji	F %	f
Druženje s prijatelji, znanci	38,6 %	27
Krepitev psihofizičnih lastnosti	42,9 %	30
Osebni dosežki, rekordi	4,3 %	3
Lokacija treninga oziroma vadbe	5,7 %	4
Primerna mesečna vadbina/članarina	0,0 %	0
Športni dosežki ljudi z ovirami, o katerih sem spremljal/a zgodbe v medijih	7,1 %	5
Oglasna sporočila	1,4 %	1
Drugo:	0,0 %	0
Skupaj	100 %	70

Tabela 9.25. Spodbude k treningu in športni rekreaciji (n = 70 =100 %)

Primernost značilnosti objekta, v katerem vadijo	f	F %	F	F %	f	F %	f	F %	f	F %	Skupaj (f)
Parkirni prostor	3	5,36 %	4	7,14 %	10	17,86 %	30	53,57 %	9	16,07 %	56
Vhod v objekt	3	5,36 %	7	12,50 %	7	12,50 %	33	58,93 %	6	10,71 %	56
Sanitarni prostori	2	3,57 %	10	17,86 %	8	14,29 %	29	51,79 %	7	12,50 %	56
Hodnik	4	7,41 %	3	5,56 %	8	14,81 %	33	61,11 %	6	11,11 %	54
Informacijski pult oz. recepcija	5	9,80 %	4	7,84 %	13	25,49 %	20	39,22 %	9	17,65 %	51
Garderoba	2	3,77 %	6	11,32 %	17	32,08 %	21	39,62 %	7	13,21 %	53
Športna dvorana oziroma prostor za vadbo	6	11,11 %	1	1,85 %	4	7,41 %	31	57,41 %	12	22,22 %	54

Tabela 9.26. Primernost značilnosti objekta, v katerem vadijo

Dovolj časa za športno rekreacijo	F %	f
DA	50,0 %	34
NE	50,0 %	34
Skupaj	100 %	68

Tabela 9.27. Dovolj časa za športno rekreacijo (n = 68 =100 %)

Razlogi za pomanjkanje časa za ukvarjanje z rekreacijo	F %	F
Ker mi zdravje ne dopušča	30,6 %	11
Ker nimam financ	8,3 %	3
Ker je lokacija treninga preveč oddaljena (logistika)	16,7 %	6
Ker nimam motivacije, volje	25,0 %	9
Drugo:	19,4 %	7
Skupaj	100 %	36

Tabela 9.28. Razlogi za pomanjkanje časa za ukvarjanje z rekreacijo (n = 36 = 100 %)

Športna panoga	f	F %
Nogomet	3	6,7 %
Košarka	3	6,7 %
Plavanje	7	15,6 %
Tek	4	8,9 %
Planinarjenje	4	8,9 %
Tenis	5	11,1 %
Tenis na invalidskem vozičku	1	2,2 %
Prilagojena aerobika	1	2,2 %
Športi s konji	2	4,4 %
Ribolov	2	4,4 %
Pilates	3	6,7 %
Joga	2	4,4 %
Namizni tenis	3	6,7 %
Prilagojeni pilates	3	6,7 %
Badminton	2	4,4 %
Skupaj	45	

Tabela 9.29. Športne panoge, s katerimi bi se ukvarjali, če ne bi bilo zgoraj omenjenih razlogov (n = 45= 100 %)

Denar, namenjen športni rekreaciji	F %	F
0 €/mesec	13,6 %	9
Do pod 10 €/mesec	15,2 %	10
Od 10 do pod 20 €/mesec	22,7 %	15
Od 20 € do pod 50 €/mesec	34,8 %	23
Od 50 € do pod 80 €/mesec	1,5 %	1
80 €/mesec in več	12,1 %	8
Skupaj	100 %	66

Tabela 9.30. Denar namenjen športni rekreaciji (n = 66 = 100 %)

Pomoč donatorjev in sponzorjev	F %	f
DA	22,4 %	15
NE	77,6 %	52
Ne želim odgovoriti	0,0 %	0
Skupaj	100 %	67

Tabela 9.31. Pomoč donatorjev in sponzorjev (n = 67 = 100 %)

Spodbuda za športno rekreacijo	F %	f
Bližja lokacija vadbe/treninga	27,3 %	18
Večji stalni mesečni prihodek	22,7 %	15
Primernejša vadba glede na moje zdravstveno stanje	18,2 %	12
Več donatorskih oziroma sponzorskih sredstev	13,6 %	9
Več informacij o športni rekreaciji od specialistov (zdravnikov) za mojo poškodbo oziroma bolezen	9,1 %	6
Drugo:	9,1 %	6
Skupaj	100 %	66

Tabela 9.32. Spodbuda za športno rekreacijo (n = 66 = 100 %)

9.3 Tabele za preverjanje hipotez

HIPOTEZA 1

v7 Koliko športnih panog za hendikepirane poznate?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Manj kot 5 športnih panog	20	20,2	21,7	21,7
	5–10 športnih panog	41	41,4	44,6	66,3
	11–15 športnih panog	17	17,2	18,5	84,8
	Več kot 15 športnih panog	14	14,1	15,2	100,0
	Skupaj	92	92,9	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		7	7,1		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.33. Koliko športnih panog za hendikepirane poznate – frekvenca in odstotki

v10 Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Manj kot 1 uro	11	11,1	13,8	13,8
	1 – pod 2 uri	22	22,2	27,5	41,3
	2 – pod 5 ur	19	19,2	23,8	65,0
	5 – pod 10 ur	15	15,2	18,8	83,8
	10 ur in več ur	13	13,1	16,3	100,0
	Skupaj	80	80,8	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		19	19,2		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.34. Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji – frekvenca in odstotki

V7	Koliko športnih panog za hendikepirane poznate?				
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Ne poznajo športnih panog (= poznajo manj kot 5)	20	20,2	21,7	21,7
	Poznajo športne panoge (vsaj 5)	72	72,7	78,3	100,0
	Skupaj	92	92,9	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		7	7,1		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.35. Koliko športnih panog za hendikepirane poznate – frekvenca in delež glede na grupiranje podatkov

	N	Minimum	Maximum	Aritmetična sredina	Standardni odklon
v10 Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?	80	1,00	5,00	2,9625	1,29697
Skupaj	80				

Tabela 9.36. Opisne statistike pri t-testu

7	Koliko športnih panog za hendikepirane poznate?	N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Standardna napaka aritmetične sredine		
v10	Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?	Ne poznajo športnih panog (=poznajo manj kot 5)	16	2,3	1,23828	,30957	V povprečju 1 – pod 2 uri
		Poznajo športne panoge (vsaj 5)	63	3,2	1,23836	,15602	V povprečju 2 – pod 5 ur

Tabela 9.37. Opisne statistike pri t-testu za spremenljivki poznavanje športnih panog glede na število ur namenjenih športni rekreaciji

	Leveneov test enakosti varianc		t-testa neodvisnih vzorcev						
	F	p - vrednost	t	Sp.	Signifikanca	Povprečna razlika	Standardna napaka razlike	95 % interval zaupanja za razliko	
								Spodnja meja	Zgornja meja
v10 Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?	,125	,724	-2,667	77	,009	-,92460	,34668	-1,61493	-,23428

Tabela 9.38. Rezultati t-testa za spremenljivki poznavanje športnih panog glede na število ur namenjenih športni rekreaciji

HIPOTEZA 2

v20 Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji?					
		Frekvenc a	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Druženje s prijatelji, znanci	27	27,3	38,6	38,6
	Krepitev psihofizičnih lastnosti	30	30,3	42,9	81,4
	Osební dosežki, rekordi	3	3,0	4,3	85,7
	Lokacija treninga oziroma vadbe	4	4,0	5,7	91,4
	Športni dosežki ljudi z ovirami, o katerih sem spremljal/a zgodbe v medijih	5	5,1	7,1	98,6
	Oglasna sporočila	1	1,0	1,4	100,0
	Skupaj	70	70,7	100,0	
Vrednost i, ki ne obstajajo		29	29,3		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.39. Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji – frekvenca in delež

v20_dih Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Drugi načini spodbud	65	65,7	92,9	92,9
	Športni dosežki ljudi z ovirami, o katerih sem spremljal/a zgodbe v medijih	5	5,1	7,1	100,0
	Skupaj	70	70,7	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		29	29,3		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.40. Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji – frekvenca in delež glede na grupiranje podatkov

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v20_dih Kaj vas najbolj spodbudi k treningu, športni rekreaciji?	Skupina 1	športni dosežki ljudmi z ovirami, o katerih sem spremljal/a zgodbe v medijih	5	,07	,50	,000
	Skupina 2	Drugi načini spodbud	65	,93		
	Skupaj		70	1,00		

Tabela 9.41. Rezultati testa deležev za spremenljivko kaj vas najbolj spodbudi k treningu športne rekreacije

HIPOTEZA 3

v11 Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane?					
		Frekvenc a	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativ ni delež
Podatki	V času rehabilitacije oz. zdravljenju v bolnišnici	10	10,1	12,3	12,3
	V Centrih za rehabilitacijo	3	3,0	3,7	16,0
	V zdravilišču	3	3,0	3,7	19,8
	Sam-a sem se pozanimal-a	25	25,3	30,9	50,6
	Preko reklamnih letakov	5	5,1	6,2	56,8
	V reviji Športnik	6	6,1	7,4	64,2
	Drugo	29	29,3	35,8	100,0
	Skupaj	81	81,8	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		18	18,2		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.42. Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane – frekvenca in delež

v11 Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane?					
		Frekvenc a	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	V času rehabilitacije oz. zdravljenju v bolnišnici	10	10,1	12,3	12,3
	V Centrih za rehabilitacijo	3	3,0	3,7	16,0
	V zdravilišču	3	3,0	3,7	19,8
	Sam-a sem se pozanimal-a	25	25,3	30,9	50,6
	Preko reklamnih letakov	5	5,1	6,2	56,8
	V reviji Športnik	6	6,1	7,4	64,2
	Drugo	29	29,3	35,8	100,0
	Skupaj	81	81,8	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		18	18,2		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.43. Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane – frekvenca in delež glede na grupiranje podatkov

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v11_dih Kje ste izvedeli za športne panoge za hendikepirane?	Skupina 1	Samoiniciativno	25	0,31	0,6	,000 ^a
	Skupina 2	Na drug način	56	0,69		
	Skupaj		81	1		

Tabela 9.44. Rezultati testa deležev za spremenljivko, kje ste izvedeli za športno panogo

HIPOTEZA 4

v3_dih Kakšen je vaš trenutni zaposlitveni status?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Drugi zaposlitveni statusi	56	56,6	60,9	60,9
	Zaposlen	36	36,4	39,1	100,0
	Skupaj	92	92,9	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		7	7,1		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.45. Kakšen je vaš trenutni zaposlitveni status – frekvenca in deleži glede na grupiranje podatkov

v3_dih Kakšen je vaš trenutni zaposlitveni status?		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon (s)	Standardna napaka aritmetične sredine	
10 Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?	drugi zaposlitveni statusi	49	3,0	1,32223	,18889	v povprečju 2-pod 5 ur
	Zaposlen	29	3,1	1,25160	,23242	v povprečju 2-pod 5 ur

Tabela 9.46. Opisne statistike pri t-testu za spremenljivki ure namenjene športni rekreaciji glede na zaposlitveni status

T- test za neodvisne vzorce										
		Levene ov test enako sti varian c		t-testa neodvisn ih vzorcev						
		F	p - vredno st	T	Sp.	Signifikan ca	Povprečna razlika	Standardna napaka razlike	95-odstotni interval zaupanja za razliko	
		,017	,896	-,361	76	76	-,10978	,30379	Spodnja meja -,71484	Zgornja meja ,49527

Tabela 9.47. Rezultati t-testa za spremenljivki ure namenjene športni rekreaciji glede na zaposlitveni status

HIPOTEZA 5

v19_1_1 Izbor športnih panog - lokalno društvo/zveza					
		Frekvenc a	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativn i delež
Podatki	Nisem včlanjen	7	7,1	11,1	11,1
	Zelo nezadovoljen	2	2,0	3,2	14,3
	Nezadovoljen	2	2,0	3,2	17,5
	Niti-niti	10	10,1	15,9	33,3
	Zadovoljen	33	33,3	52,4	85,7
	Zelo zadovoljen	9	9,1	14,3	100,0
	Skupaj	63	63,6	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		36	36,4		
Skupaj		99	100,0		
v19_1_2 Izbor športnih panog - Infosport - spletni portal					
		Frekvenc a	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativn i delež
Podatki	Nisem včlanjen	14	14,1	26,9	26,9
	Zelo nezadovoljen	2	2,0	3,8	30,8
	Nezadovoljen	5	5,1	9,6	40,4
	Niti-niti	15	15,2	28,8	69,2
	Zadovoljen	16	16,2	30,8	100,0
	Skupaj	52	52,5	100,0	

Vrednosti, ki ne obstajajo		47	47,5		
Skupaj		99	100,0		
V19_1_3 Izbor športnih panog - Individualna vadba izven društev in zvez za šport invalidov					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativn i delež
Podatki	Nisem včlanjen	5	5,1	10,0	10,0
	Zelo nezadovoljen	5	5,1	10,0	20,0
	Nezadovoljen	9	9,1	18,0	38,0
	Niti-niti	9	9,1	18,0	56,0
	Zadovoljen	18	18,2	36,0	92,0
	Zelo zadovoljen	4	4,0	8,0	100,0
	Skupaj	50	50,5	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		49	49,5		
Skupaj		99	100,0		
v19_1_4 Izbor športnih panog – Drugo					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativn i delež
Podatki	Nisem včlanjen	6	6,1	100,0	100,0
Vrednosti, ki ne obstajajo		93	93,9		
Skupaj		99	100,0		
v19_2_1 Lokacija treninga/izvedbe - lokalno društvo/zveza					

		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativn i delež
Podatki	Nisem včlanjen	7	7,1	12,1	12,1
	Nezadovoljen	2	2,0	3,4	15,5
	Niti-niti	12	12,1	20,7	36,2
	Zadovoljen	27	27,3	46,6	82,8
	Zelo zadovoljen	10	10,1	17,2	100,0
	Skupaj	58	58,6	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		41	41,4		
Skupaj		99	100,0		
v19_2_2 Lokacija treninga/izvedbe – Infosport – spletni portal					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativn i delež
Podatki	Nisem včlanjen	13	13,1	28,3	28,3
	Zelo nezadovoljen	2	2,0	4,3	32,6
	Nezadovoljen	3	3,0	6,5	39,1
	Niti-niti	13	13,1	28,3	67,4
	Zadovoljen	15	15,2	32,6	100,0
	Skupaj	46	46,5	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		53	53,5		
Skupaj		99	100,0		
V19_2_3 Lokacija treninga/izvedbe - Individualna vadba izven društev in zvez za šport invalidov					

		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Nisem včlanjen	5	5,1	11,6	11,6
	Zelo nezadovoljen	1	1,0	2,3	14,0
	Nezadovoljen	6	6,1	14,0	27,9
	Niti-niti	11	11,1	25,6	53,5
	Zadovoljen	16	16,2	37,2	90,7
	zelo zadovoljen	4	4,0	9,3	100,0
	Skupaj	43	43,4	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		56	56,6		
Skupaj		99	100,0		
v19_2_4 Lokacija treninga/izvedbe – Drugo					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Nisem včlanjen	6	6,1	85,7	85,7
	Zadovoljen	1	1,0	14,3	100,0
	Skupaj	7	7,1	100,0	
Vrednosti, ki ne obstajajo		92	92,9		

Skupaj		99	100,0		
--------	--	----	-------	--	--

Tabela 9.48. Izbor športnih panog in lokacije treningov glede na posamezne ponudnike (lokalno društvo/zveza, infosport, individualne vadbe) – frekvenca in delež

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v19_1_1_dih Izbor športnih panog - lokalno društvo/zveza	Skupina 1	Zadovoljiv	42	,75	,50	,000
	Skupina 2	ni zadovoljiv	14	,25		
	Skupaj		56	1,00		

Tabela 9.49. Rezultati testa deležev za spremenljivko izbor športnih panog – lokalno društvo/zveza

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v19_1_2_dih Izbor športnih panog - Infosport - spletni portal	Skupina 1	Zadovoljiv	16	0,42	0,5	0,418
	Skupina 2	Ni zadovoljiv	22	0,58		
	Skupaj		38	1		

Tabela 9.50. Rezultati testa deležev za spremenljivko izbor športnih panog – Infosport – spletni portal

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	signifikanca
v19_1_3_dih Izbor športnih panog – Individualna vadba izven društev in zvez za šport invalidov	Skupina 1	Zadovoljiv	22	,49	,50	1,000
	Skupina 2	Ni zadovoljiv	23	,51		
	Skupaj		45	1,00		

Tabela 9.51. Rezultati testa deležev za spremenljivko izbor športnih panog – individualna vadba izven društev in zvez za šport invalidov

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v19_2_1_dih Lokacija treninga/izvedbe – lokalno društvo/zveza	Skupina 1	zadovoljiv	37	,73	,50	,002
	Skupina 2	ni zadovoljiv	14	,27		
	Skupaj		51	1,00		

Tabela 9.52. Rezultati testa deležev za spremenljivko lokacija treninga – lokalno društvo/zveza

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v19_2_2_dih Lokacija treninga/izvedbe – Infosport – spletni portal	Skupina1	Zadovoljiv	15	,45	,50	,728
	Skupina 2	Ni zadovoljiv	18	,55		
	Skupaj		33	1,00		

Tabela 9.53. Rezultati testa deležev za spremenljivko lokacija treninga/izvedbe – Infosport

Binominalni test						
		Kategorija	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v19_2_3_dih Lokacija treninga/izvedbe – Individualna vadba izven društev in zvez za šport invalidov	Skupina1	Zadovoljiv	20	,53	,50	,871
	Skupina 2	Ni zadovoljiv	18	,47		
	Skupaj		38	1,00		

Tabela 9.54. Rezultati testa deležev za spremenljivko lokacija treninga/izvedbe – individualne vadbe izven društva in zvez za šport invalidov

HIPOTEZA 6

v4 V kateri dohodkovni razred, se glede na mesečni prihodek, uvrščate?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatek	Do pod 500 €/mesec	30	30,3	32,6	32,6
	Od 500 €/mesec do pod 1000 €/mesec	41	41,4	44,6	77,2
	Od 1000 €/mesec do pod 1500 €/mesec	17	17,2	18,5	95,7
	Od 1500 €/mesec do pod 2000 €/mesec	4	4,0	4,3	100,0
	Skupaj	92	92,9	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		7	7,1		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.55. V kateri dohodkovni razred se glede na mesečni prihodek uvrščate – frekvenca in delež

v10 Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?					
		Frekvenc a	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativn i delež
Podatek	Manj kot 1 uro	11	11,1	13,8	13,8
	1 – pod 2 uri	22	22,2	27,5	41,3
	2 – pod 5 ur	19	19,2	23,8	65,0
	5 – pod 10 ur	15	15,2	18,8	83,8
	10 ur in več ur	13	13,1	16,3	100,0
	Skupaj	80	80,8	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		19	19,2		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.56. Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji – frekvenca in delež

v4_dih V kateri dohodkovni razred se glede na mesečni prihodek uvrščate?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec		Kumulativni delež
Podatek	500 €/mesec ali več	62	62,6	67,4	67,4
	Do pod 500 €/mesec	30	30,3	32,6	100,0
	Skupaj	92	92,9	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		7	7,1		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.57. V kateri dohodkovni razred se glede na mesečni prihodek uvrščate – frekvenca ali delež glede na grupiranje podatkov

v4_dih V kateri dohodkovni razred se glede na mesečni prihodek uvrščate?		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Standardna napaka aritmetične sredine	
v10 Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?	500 €/mesec ali več	53	3,0	1,25518	,17241	V povprečju 2-pod 5 ur
	Do pod 500 €/mesec	26	2,8	1,40548	,27564	V povprečju 2-pod 5 ur

Tabela 9.58. Opisne statistike pri t-testu za spremenljivki, koliko ur na teden namenite športni rekreaciji glede na mesečni prihodek

T – test za neodvisne vzorce										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	T	Sp.	Signifikanca	Povprečna razlika	Standardna napaka razlike	95-odstotni interval zaupanja za razliko	
									Spodnja meja	Zgornja meja
v10 Koliko ur na teden namenite športni rekreaciji?	Predpostavljene enake variance	,636	,428	,613	77	,542	,19158	,31267	-,43103	,81419

Tabela 9.59. Rezultati t-testa za spremenljivki, koliko ur na teden namenite športni rekreaciji glede na mesečni prihodek.

HIPOTEZA 7

v18 Ali bi se udeležili šport0 rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi vaše zdravstveno stanje kljub poškodbi dopuščalo takšno vadbo?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Ne	5	5,1	8,5	8,5
	Da	54	54,5	91,5	100,0
	Skupaj	59	59,6	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo	Ne vem	13	13,1		
		27	27,3		
	Skupaj	40	40,4		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.60. Ali bi se udeležili športne rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi vaše zdravstveno stanje kljub poškodbi dopuščalo takšno vadbo – frekvenca in delež

Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v18 Ali bi se udeležili šport0 rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi vaše zdravstveno stanje kljub poškodbi dopuščalo takšno vadbo?	Skupina 1	Da	54	0,92	0,5	0
	Skupina 2	Ne	5	0,08		
	Skupaj		59	1		

Tabela 9.61. Rezultati testa deležev za spremenljivko ali bi se udeležili športne rekreacije, ki bi bila razpisana za ljudi z ovirami kot tudi za ljudi brez ovir, če bi vaše zdravstveno stanje kljub poškodbi dopuščalo takšno vadbo

HIPOTEZA 8

v21_1 Parkirni prostor					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Zelo neprimeren	3	3,0	5,4	5,4
	Neprimeren	4	4,0	7,1	12,5
	Niti primeren niti neprimeren	10	10,1	17,9	30,4
	Primeren	30	30,3	53,6	83,9
	Zelo primeren	9	9,1	16,1	100,0
	Skupaj	56	56,6	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		43	43,4		
Skupaj		99	100,0		
v21_2 Vhod v objekt					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Zelo neprimeren	3	3,0	5,4	5,4
	Neprimeren	7	7,1	12,5	17,9
	Niti primeren niti neprimeren	7	7,1	12,5	30,4
	Primeren	33	33,3	58,9	89,3
	Zelo primeren	6	6,1	10,7	100,0
	Skupaj	56	56,6	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		43	43,4		

Skupaj		99	100,0		
v21_3 Sanitarni prostori					
		Frekven ca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulat ivni delež
Podatki	Zelo neprimeren	2	2,0	3,6	3,6
	Neprimeren	10	10,1	17,9	21,4
	Niti primeren niti neprimeren	8	8,1	14,3	35,7
	Primeren	29	29,3	51,8	87,5
	Zelo primeren	7	7,1	12,5	100,0
	Skupaj	56	56,6	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		43	43,4		
Skupaj		99	100,0		
v21_4 Hodnik					
		Frekven ca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulat ivni delež
Podatki	Zelo neprimeren	4	4,0	7,4	7,4
	Neprimeren	3	3,0	5,6	13,0
	Niti primeren niti neprimeren	8	8,1	14,8	27,8
	Primeren	33	33,3	61,1	88,9
	Zelo primeren	6	6,1	11,1	100,0
	Skupaj	54	54,5	100,0	

Podatki, ki ne obstajajo		45	45,5		
Skupaj		99	100,0		
v21_5 Informacijski pult oz. recepcija					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Zelo neprimeren	5	5,1	9,8	9,8
	Neprimeren	4	4,0	7,8	17,6
	Niti primeren niti neprimeren	13	13,1	25,5	43,1
	Primeren	20	20,2	39,2	82,4
	Zelo primeren	9	9,1	17,6	100,0
	Skupaj	51	51,5	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		48	48,5		
Skupaj		99	100,0		
v21_6 Garderoba					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Zelo neprimeren	2	2,0	3,8	3,8
	Neprimeren	6	6,1	11,3	15,1
	Niti primeren, niti neprimeren	17	17,2	32,1	47,2
	Primeren	21	21,2	39,6	86,8

	Zelo primeren	7	7,1	13,2	100,0
	Skupaj	53	53,5	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		46	46,5		
Skupaj		99	100,0		
v21_7 Športna dvorana oziroma prostor za vadbo					
		Frekven ca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulat ivni delež
Podatki	Zelo neprimeren	6	6,1	11,1	11,1
	Neprimeren	1	1,0	1,9	13,0
	Niti primeren niti neprimeren	4	4,0	7,4	20,4
	Primeren	31	31,3	57,4	77,8
	Zelo primeren	12	12,1	22,2	100,0
	Skupaj	54	54,5	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		45	45,5		
Skupaj		99	100,0		

Tabela 9.62. Ustreznost športnega objekta (glede na posamezne prostore v objektu) – frekvenca in delež

Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v21_1_dih Parkirni prostor	Skupina 1	neprimeren	7	0,13	0,6	,000 ^a
	Skupina 2	primeren	49	0,88		
	Skupaj		56	1		
Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v21_2_dih Vhod v objekt	Skupaj 1	neprimeren	10	0,18	0,6	,000 ^a
	Skupaj 2	primeren	46	0,82		
	Skupaj		56	1		
Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v21_3_dih Sanitarni prostori	Skupina 1	Neprimeren	12	0,21	0,6	,000 ^a
	Skupina 2	Primeren	44	0,79		
	Skupaj		56	1		
Binominalni test						

		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v21_4_dih Hodnik	Skupaj 1	Neprimeren	7	0,13	0,6	,000 ^a
	Skupaj 2	Primeren	47	0,87		
	Skupaj		54	1		
Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v21_5_dih Informacijski pult oz. recepција	Skupaj 1	Neprimeren	9	0,18	0,6	,000 ^a
	Skupaj 2	Primeren	42	0,82		
	Skupaj		51	1		
Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v21_6_dih Garderoba	Skupina 1	Neprimeren	8	0,15	0,6	,000 ^a
	Skupina 2	Primeren	45	0,85		
	Skupaj		53	1		
Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	signifikanca
v21_7_dih Športna dvorana	Skupina 1	Neprimeren	7	0,13	0,6	,000 ^a

oziroma prostor za vadbo						
	Skupina 2	Primeren	47	0,87		
	Skupaj		54	1		

Tabela 9.63. Rezultati testa deležev za spremenljivko glede na posamezni del objekta

HIPOTEZA 9

v27 Kaj bi vas po vašem mnenju spodbudilo, da bi (še) več časa namenili športni rekreaciji?					
		Frekvenca	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovore	Kumulativni delež
Podatki	Bližja lokacija vadbe/treninga	18	18,2	27,3	27,3
	Večji stalni mesečni prihodek	15	15,2	22,7	50,0
	Primernejša vadba glede na moje zdravstveno stanje	12	12,1	18,2	68,2
	Več donatorskih oziroma sponzorskih sredstev	9	9,1	13,6	81,8
	Več informacij o športni rekreaciji od specialistov (zdravnikov) za mojo poškodbo oziroma bolezen	6	6,1	9,1	90,9
	Drugo	6	6,1	9,1	100,0
	Skupaj	66	66,7	100,0	
Podatki, ki ne obstajajo		33	33,3		
Skupaj		99	100,0		
v27_drugo Kaj bi vas po vašem mnenju spodbudilo, da bi (še) več časa namenili športni rekreaciji? – drugo					

		Frekvenc a	Delež glede na celotni vzorec	Delež glede na veljavne odgovor e	Kumulat ivni delež
Podatki		93	93,9	93,9	93,9
	Boljše zdravstveno stanje	1	1,0	1,0	94,9
	Motivacija in primerna družba	1	1,0	1,0	96,0
	Ne bi želela imeti drugih panog, sem popolnoma zadovoljena s trenutnimi	1	1,0	1,0	97,0
	Ne zanima me	1	1,0	1,0	98,0
	VEČ ČASA ZA UDEJSTVOVANJE	1	1,0	1,0	99,0
	Vse od tega	1	1,0	1,0	100,0
	Skupaj	99	100,0	100,0	

Tabela 9.64. Druge možnosti odgovorov – frekvenca in delež

Binominalni test						
		Kategorije	N	Opazovani delež	Testni delež	Signifikanca
v27_dih Kaj bi vas po vašem mnenju spodbudilo, da bi (še) več časa namenili športni rekreaciji?	Skupina 1	Več informacij o športni rekreaciji od specialistov (zdravnikov) za mojo poškodbo oz. bolezen	6	,09	,50	,000
	Skupina 2	Druge vrste spodbude	60	,91		
	Skupaj		66	1,00		

Tabela 9.65. Rezultati testa deležev za spremenljivko, kaj bi vas spodbudilo, da bi še več časa namenili športni rekreaciji

10 Povzetek

V prvem delu diplomskega dela sem predstavila problematiko ljudi z ovirami v vsakdanjem življenju. Ovira je lahko prirojena ali pridobljena tekom življenja, človek se mora v vsakem primeru prilagoditi oziroma sprejeti svojo posebnost in se čim bolj neodvisno vključiti v vsakdanje življenje. V teoretičnem delu diplomskega dela sem omenila zgodovino hendikepa, medicinski in socialni model obravnave ljudi z oviro, ki po mojem mnenju vpliva na sedanje dojemanje ljudi z ovirami. Pregledala sem terminologijo in medijska sporočila, načine sedanje prakse informiranja in zakonodajo na področju hendikepa ter fizično, komunikacijsko, informacijsko okolje vključevanja ljudi z ovirami. V diplomsko delo sem vključila tudi svoje praktične izkušnje na področju akcijskih načrtov, povezanih z ljudmi z ovirami in športno rekreacijo.

Drugi del diplomskega dela je bil namenjen raziskavi, ki sem jo izvedla med ljudmi z ovirami, ki so bili dostopni v bazi e-naslovov Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kakšen je pretok (viri) informacij o športni rekreaciji za ljudi z ovirami, ali so informacije primerne, ali mesečni dohodek vpliva na udeležbo na vadbi, kaj so glavni spodbujevalci za ljudi z oviro za športno rekreacijo in kje bi uporabniki sami radi prejeli več informacij.

Izvedla sem opisno ali deskriptivno raziskavo, saj sem ugotavljala, kakšne so razmere v športni rekreaciji za ljudi z ovirami pri tem pa sem uporabljala različno izobraževalno dokumentacijo. Raziskava je tudi kvantitativna. Vključenih je 99 ljudi z različnimi ovirami.

V zaključnem delu navajam sklepe, ki sem jih raziskala s pomočjo anketnega vprašalnika in ugotovitve, do katerih sem prišla. Poznavanje športnih panog vpliva na udeležbo v športni rekreaciji, medtem ko zaposlitveni status ne. Najbolj sodelujoče spodbudi k vadbi oziroma treningu vpliv vadbe na psihofizično počutje. Vprašani so zadovoljni s pretokom informacij glede športne rekreacije in tudi objekti, v katerih vadijo, so po njihovem mnenju primerni. Najprimernejši kanal za informiranje o športni rekreaciji je po njihovem mnenju elektronska pošta. Ljudje z oviro pa bi se udeležili vadbe, ki bi bila razpisana za ljudi z in brez ovire.

Povzamem lahko, da je športna rekreacija za ljudi z ovirami lahko eden od izredno pomembnih elementov vključevanja v družbo. Bolj ko bomo ozaveščali ljudi z ovirami in tudi širšo javnost o možnostih, ki jih ima človek z oviro, večja bo verjetnost, da se bo oseba z oviro odločila za športno aktivnost, s tem pa pozitivno vplivala na svoje psihofizično počutje in zdravstveno stanje. Ohranjanje lokalnih društev za ljudi z ovirami je izredno pomembno, saj ljudje z ovirami ravno tam prejmejo največ informacij o možnostih športne rekreacije glede na njihovo oviro.